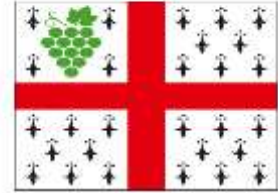

Aprobat prin
Decizia Consiliului Local
nr. 2.13 din 14.03.2024

**Strategia de Dezvoltare Comunitară
a satului Cojușna
pentru anii 2024-2028**

Realizarea acestui document a fost posibilă datorită suportului generos din partea poporului American prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Conținutul acestui material ține de responsabilitatea Grupului de Lucru pentru Planificare Strategică creat prin Dispoziția primarului nr. 56 din 16 iunie 2023 și nu reflectă în mod necesar viziunea USAID sau a Guvernului Statelor Unite.

Conținut

Lista de figuri.....	4
Lista de tabele	4
Lista de abrevieri.....	5
1. Introducere și rezumat executiv.....	6
1.1. Fișa de rezumat PSM.....	6
1.2. Contextul național și regional	6
1.3. Comisia și echipele PSM.....	7
1.4. Aprobarea consiliului local.....	7
2. Introducere în planificarea strategică.....	8
2.1. Dezvoltarea metodologiei de planificare strategică	8
2.2. Cadrul juridic și instituțional privind dezvoltarea comunitară	8
2.3. Scurt istoric, legenda, stema și drapelul, toponimia	8
2.4. Informații generale despre comunitate	11
3. Profilul și analiza comunității.....	12
3.1. Caracteristici geografice și de mediu.....	12
3.1.1. Caracteristici fizico-geografice.....	12
3.1.2. Dezvoltarea teritorială/Planificare spațială	13
3.1.3. Resurse naturale	14
3.1.4. Mediu. Factorii de poluare a mediului.....	15
3.2. Demografie.....	16
3.2.1. Populația	16
3.2.2. Forța de Muncă	17
3.2.3. Profil migraționist.....	17
3.3. Dezvoltarea socială	18
3.3.1. Educația	18
3.3.2. Instituții de cultură	22
3.3.3. Servicii medicale	26
3.3.4. Caracteristicile grupurilor vulnerabile	26
3.3.5. Servicii Sociale.....	27
3.4. Economia	28
3.4.1. Structura de afaceri a economiei locale și a domeniului de afaceri	28
3.4.2. Sectorul Agriculturii	29
3.4.3. Industria	30
3.4.4. Comerțul și serviciile	31
3.4.5. Potențial de dezvoltarea economică locală	31
3.5. Infrastructura	32
3.5.1. Fondul locativ.....	32
3.6. Buna guvernare și management	36
3.6.1. Gestionarea administrativă.....	36

3.6.2.	<i>Bugetul Local</i>	39
3.6.3.	<i>Societatea civilă</i>	41
3.7.	<i>Analiza SWOT</i>	42
4.	Strategia de dezvoltare socio-economică	47
4.3.	Viziunea comunității	47
4.4.	Cadrul și direcțiile strategice	47
4.5.	Planul de Acțiuni pentru anii 2023 – 2028	48
4.6.	Planul și cadrul de monitorizare și evaluare	59
Anexe	66
Anexa 1. Fișe de proiecte	70

Lista de figuri

Figură 1. Rețeaua rutieră locală	34
Figură 2. Dinamica veniturilor, cheltuielilor și transferurilor, mii lei	40

Lista de tabele

Tabel 1. Componenta grupului pentru planificare strategică	7
Tabel 2. Indicatori socio-economici	11
Tabel 3. Structura teritoriului, 2023	13
Tabel 4. Dinamica numărului populației pentru perioada anilor 2017-2022 (locuitori)	16
Tabel 5. Populația/indici	16
Tabel 6. Prognoza dinamicii numărului populației sat. Cojușna pentru perspectivă (locuitori)	16
Tabel 7. Repartizarea populației ocupate pe tipuri de activități în sat. Cojușna (a. 2022)	17
Tabel 8. Migrația naturală a populației a sat. Cojușna anii 2018-2022	18
Tabel 9. Persoane care se află la evidența asistentului social, pe categorii	26
Tabel 10. Custodii instituite prin Dispoziția Primarului	26
Tabel 11. Persoane care au beneficiat de ajutor social și ajutor pe perioada rece a anului	26
Tabel 12. Autorizații de activitate eliberate de Primăria Cojușna	28
Tabel 13. Necesitățile locale neacoperite la moment	31
Tabel 14. Asigurarea localității cu servicii	33
Tabel 15. Piața imobiliară	33
Tabel 16. Tranzacții în perioada 2017-2021	33
Tabel 17. Infrastructura de rutieră	34
Tabel 18. Sistemul de alimentare cu apă	35
Tabel 19. Tranzacții în perioada 2017-2021	36
Tabel 20. Funcțiile de demnitate publică, funcția publică de conducere și funcțiile publice de execuție din cadrul Primăriei Cojușna.	37
Tabel 21. Aparatul primăriei, după sexe, vârste și vechime în muncă	39
Tabel 22. Veniturile la bugetul local	40
Tabel 23. Riscuri și Impedimente de Implementare	65
Tabel 24. Gospodăriile Țărănești de pe teritoriul satului Cojușna	66
Tabel 25. Agenți economici autorizați care activează pe teritoriul satului Cojușna	66

Lista de abrevieri

Nr.	Abrevierea	Descifrarea
1.	APL	Administrația Publică Locală
2.	ADR	Agenția de Dezvoltare Regională
3.	AEÎ	Asociația de Economii și Împrumut
4.	AEE	Agenția pentru Eficiență Energetică din RM
5.	BS	Bugetul de Stat
6.	BL	Bugetul Local
7.	BR	Buget Raional
8.	CIPS	Comisia pentru Implementarea Planului Strategic
9.	CS	Centrul de Sănătate
10.	IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
11.	IDEP	Institutul de Dezvoltare și Expertiză a Proiectelor
12.	EP	Echipe de planificare
13.	GȚ	Gospodărie Țărănească
14.	FEN	Fondul Ecologic Național
15.	FEE	Fondul pentru Eficiență Energetică din Moldova
16.	FISM	Fondul de Investiții Sociale din Moldova
17.	FMF	Federația Moldovenească de Fotbal
18.	FNDRL	Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală
19.	FRN	Fondul Rutier Național
20.	MEC	Ministerul Economiei și Comerțului din Republica Moldova
21.	ONG	Organizații non-guvernamentale
22.	PPP	Parteneriat Public Privat
23.	PM	Punct Medical
24.	RDC	Regiunea de Dezvoltare Centru
25.	RM	Republica Moldova
26.	SRL	Societate cu Răspundere Limitată
27.	SA	Societate pe Acțiuni
28.	UE	Uniunea Europeană

1. Introducere și rezumat executiv

1.1. Fișa de rezumat PSM

Acest document reprezintă Strategia de Dezvoltare Comunitară (în continuare SDC) a satului Cojușna pentru perioada anilor 2024-2028. Realizarea acestui document a fost posibilă datorită suportului generos din partea poporului American prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Conținutul acestui material ține de responsabilitatea Grupului de Lucru pentru Planificare Strategică creat prin Dispoziția primarului nr. 56 din 16.06.2023 și nu reflectă în mod necesar viziunea USAID sau a Guvernului Statelor Unite. Conținutul acestui material ține de responsabilitatea GLPS și nu reflectă în mod necesar viziunea USAID sau a Guvernului Statelor Unite.

Strategia a fost concepută cu scopul de a realiza o analiză detaliată a localității, de a contura o viziune clară pentru viitor, de a stabili obiective strategice specifice și de a elabora un plan de acțiuni pentru perioada 2024-2028. În plus, strategia include un portofoliu de proiecte prioritare.

Această abordare strategică evidențiază punctele forte ale comunității și se fundamentează pe exploatarea potențialului socio-uman, promovând dezvoltarea economiei locale, îmbunătățirea serviciilor publice și consolidarea infrastructurii sociale și de afaceri. De asemenea, se pune un accent deosebit pe consolidarea capacității autorităților publice locale și a structurilor societății civile în ceea ce privește asumarea responsabilității pentru procesul de dezvoltare locală.

La baza elaborării documentului se află câteva principii esențiale:

- încurajarea unei guvernări locale eficiente și responsabile;
- facilitarea unui proces decizional inclusiv și participativ;
- promovarea principiilor dezvoltării durabile la nivel local.

Beneficiarii Strategiei includ rezidenții din sat. Cojușna, autoritățile administrației publice locale, organizațiile societății civile, instituțiile educaționale, sectorul privat, tinerii și toți cei interesați de dezvoltarea durabilă la nivel local.

SDC a satului Cojușna pentru perioada 2024-2028 este structurată în câteva secțiuni și cuprinde următoarele aspecte:

- Profilul comunității, care include analiza SWOT;
- Cadru general al strategiei, care definește viziunea și direcțiile de dezvoltare;
- Etapele de implementare și monitorizare a strategiei;
- Planul de acțiuni, care cuprinde toate măsurile și acțiunile necesare pentru atingerea obiectivelor strategice;
- Portofoliul de proiecte prioritare.

Planul de acțiuni pentru perioada 2024-2028 include toate acțiunile și măsurile care vizează realizarea obiectivelor strategice, oferind informații despre costul estimat, durata implementării, persoanele responsabile, sursele potențiale de finanțare, precum și indicatorii de monitorizare și rezultatele așteptate după finalizarea fiecărei acțiuni sau proiect.

1.2. Contextul național și regional

Strategia de Dezvoltare Comunitară este un document complex, elaborat printr-un larg parteneriat, care este fundamentată pe prioritățile stabilite în documentele de programare locală (Programul de dezvoltare integrată a raionului Strășeni 2021- 2025), regională (Programul Operațional Regional Centru 2022 – 2024; Planul de gestionare a districtului bazinului hidrografic Nistru; Programul Regional Sectorial în domeniul dezvoltării Infrastructurii de sprijin a Afacerilor pentru perioada 2017-2022; Programul Regional Sectorial de Management al Deșeurilor Solide pentru Regiunea de Dezvoltare Centru; Programul Regional Sectorial în domeniul creșterii atractivității turistice în Regiunea de Dezvoltare Strategia de dezvoltare regională Centru 2022-2028 și națională (Strategia națională de dezvoltare "Moldova 2030", strategii sectoriale de dezvoltare, Strategia de alimentare cu

apă și sanitație a Republicii Moldova (2014-2028); Strategia de Transport și Logistică), și internațională (Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030).

Planificarea dezvoltării, în satul Cojușna, r-nul Strășeni, este subordonată mai multor reglementări și prevederi strategice, care se conțin într-un șir de documente de politici publice, aprobate la nivel național și regional.

1.3. Comisia și echipele PSM

Strategia de Dezvoltare Comunitară (SDC) a comunei Cojușna pentru perioada 2024-2028 a fost elaborată într-un mod participativ, conform Manualului de utilizare a APSL (Abordare Participativă în Stabilirea Legăturilor) dezvoltat de Programul USAID / Comunitatea Mea (CM) Moldova.

SDC reprezintă un document de politică publică care va orienta acțiunile Administrației Publice Locale în următorii 5 ani, având scopul de a asigura o dezvoltare continuă și coerentă a localităților din comuna Cojușna. Pentru elaborarea strategiei, a fost constituit un grup de lucru, iar componența acestuia a fost aprobată prin Dispoziția primarului nr. 56 din 16.06.2023, după cum urmează:

Tabel 1. Componența grupului pentru planificare strategică

#	Nume / Prenume	Funcția
1.	Igor Crăciun	primar / președinte comisie
2.	Tatiana Boaghie	Viceprimar
3.	Svetlana Fulga	secretară a consiliului
4.	Margareta Bivol	contabil-șef
5.	Teodor Pascari	specialist în Primăria Cojușna
6.	Teodor Botan	specialist în Primăria Cojușna
7.	Maria Vrancean	specialistă în Primăria Cojușna
8.	Natalia Mindrescu	specialistă în Primăria Cojușna
9.	Elizaveta Bivol	asistentă socială comunitară
10.	Tatiana Danilișin	asistentă socială comunitară
11.	Valeriu Popa	director interimar TM „Salubr Cojușna”
12.	Mihaela Constantinovici	consilieră, antreprenor
13.	Gheorghe Vasilașcu	consilier, antreprenor
14.	Gheorghe Ostafeiciuc	consilier, profesor Liceul Teoretic „A. Russo”
15.	Viorica Mursa	director interimar, Grădinita de copii nr. 1
16.	Iuliana Bonta	director Grădinita de copii nr. 2
17.	Lilia Popescu	educator Grădinita de copii nr. 2
18.	Diana Moraru	director interimar Școala de Arte „Tatiana Jereghi”
19.	Ana Tertiu	director Biblioteca publică Cojușna
20.	Liliana Culeanu	director-interimar Casa de Cultură Cojușna
21.	Larisa Damaschin	director C.S. Cojușna
22.		Reprezentant al Sectorului de Poliție nr. 1 (or. Strășeni)
23.	Serghei Jmurcov	paroh al Bisericii „Sf. M. M. Gheorghe” din sat. Cojușna

1.4. Aprobarea consiliului local

Strategia de Dezvoltare Comunitară a localității Cojușna pentru anii 2024-2028 a fost aprobată prin Decizia Consiliului local nr. din 00.00.2024.

2. Introducere în planificarea strategică

2.1. Dezvoltarea metodologiei de planificare strategică

Prezentul act a fost elaborat cu scopul de a impulsiona procesul de dezvoltare socio-economică a localității, de a stabili reperele clare pentru conjugarea efortului comun al membrilor comunității, direcționat spre îmbunătățirea calității vieții cetățenilor.

Metodologia de lucru a respectat logica elaborării unei strategii:

- 1) **Diagnosticul teritoriului**, bazat pe datele existente și realizat cu implicarea părților interesate (administrația publică, mediul de afaceri, societatea civilă) și a responsabililor pe domenii. Această analiză, ce conține o dimensiune tematică, dar și una integrată, a servit drept material de lucru în cadrul grupurilor de lucru.
- 2) **Analiza SWOT** - instrument de analiză a potențialului de dezvoltare a satului, evidențiază punctele tari și slabe, oportunitățile și amenințările rezultate din diagnosticul teritoriului pe baza unui proces participativ al părților interesate (grupuri de lucru sectoriale, interviuri, workshop-uri, focus grup-uri, dezbateri cetățenești).
- 3) Strategia conține **viziunea, obiectivele generale și specifice de dezvoltare** și principalele direcții strategice de dezvoltare ale satului. Acestea sunt măsurabile în termeni de timp, relevanță și rezultate concrete.
- 4) **Planul de acțiuni 2024 – 2028** conține acțiunile concrete ce urmează a fi întreprinse pe termen scurt și mediu pentru atingerea obiectivelor specifice de dezvoltare stabilite în Strategie.
- 5) **Mecanismul de monitorizare și evaluare** include elementele de bază pentru a crea sistemul de monitorizare, evaluare și raportare a progreselor realizate în implementarea Strategiei.

În același context, metodologia de elaborare a asigurat caracterul participativ și transparent al acestui document, prin organizarea de interviuri, chestionare, workshop-uri, training-uri, grupuri de lucru sectoriale, consultări și audieri publice, în fazele esențiale de elaborare, pentru exprimarea nevoilor și aspirațiilor, tuturor categoriilor sociale. Au fost respectate principiile egalității și echității de gen, incluziunii și reprezentativității tuturor grupurilor din cadrul comunității (criterii de vârstă, sex, etnie, apartenență religioasă, categorii vulnerabile, etc.).

Pe baza planului de acțiuni, vor fi elaborate planuri anuale de activități, la nivelul Consiliului sătesc Cojușna.

2.2. Cadru juridic și instituțional privind dezvoltarea comunitară

SDC reprezintă un document de planificare strategică integrată la nivel local, un instrument esențial pentru factorii de decizie, pentru părțile interesate și mai ales pentru cetățeni, unde sunt identificate cele mai raționale, eficiente soluții pentru creșterea calității vieții, pentru o dezvoltare durabilă pe termen mediu și lung în comunitate.

Strategia a fost elaborată cu suportul GLPS constituit prin Dispoziția primarului satului Cojușna nr.56 din 16.06.2023, cu asistența tehnică și metodologică din partea consultanților Institutului de Dezvoltare Urbană, în cadrul Programului Comunitatea Mea implementat de IREX și finanțat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

Conținutul acestui material ține de responsabilitatea GLPS și nu reflectă în mod necesar viziunea USAID sau a Guvernului Statelor Unite ale Americii.

2.3. Scurt istoric, legenda, stema și drapelul, toponimia

Scurt istoric. Descoperirile arheologice arată că satul Cojușna a fost locuit din timpuri străvechi, dovadă fiind mărturiile arheologice, găsite pe teritoriul satului. Însăși condițiile naturale, prezența resurselor naturale, au

favorizat apariția așezărilor umane pe teritoriul satului. Prima atestare documentară datează din 07.03.1508, perioada post domniei lui Ștefan cel Mare, nume de care e legată o majoritate covârșitoare de localități ale RM. Cert este și faptul că, în toate documentele care s-au scris atunci și în secolele care au urmat, se atestă un adevăr incontestabil că sat. Cojușna a fost mereu un „cuib de răzeși, mazili și boieri”.

Conform datelor recensământului din 1817, în sat erau 120 gospodării de răzeși, dintre care 19 de mazili și 20 de ruptași de visterie. Aveau 2 preoți, un diacon și 3 dascăli. În anul 1870, satul este format din 465 de gospodării, cu 2,5 mii locuitori. În următorul an, începe construcția primei școli, finisată în 1874. Primul învățător din sat este Vasile Dumitriu. În 1901, în sat. Cojușna, la inițiativa lui Sava Ciubuc, se deschide prima Școală Tehnologică de altoire a viței de vie din Basarabia.

În anul 1903, țărani din sat. Cojușna se asociază într-o organizație „Tovărășie de Credit și Economii”. În 1906, la Cojușna, se produce vinul de cupaj „Vin de Basarabia”, care este expus la Expoziția de Vin Internațională din Chișinău și menționat cu medalia de aur. În 1921, se deschide Liceul Mixt, la care învață 150 de elevi.

La al Doilea Război Mondial, din sat, au plecat la luptă, peste 300 de locuitori, din care 84 au căzut pe front. În anul 1970, se deschide Complexul Memorial, ulterior reconstruit, în anul 2008, monument introdus în Registrul monumentelor al RM, ocrotite de Stat.

Satul cunoaște o dezvoltare rapidă, începând cu a doua jumătate a secolului XX. În 1948, este organizată prima gospodărie agricolă „Pravda”, în care erau încadrate 108 gospodării țărănești.

Către anii 60, suprafața plantațiilor de vie atinge 700 ha, care furniza 90% din venitul organizației agricole. În aceste condiții, în anul 1970, este construită Fabrica de Vin „Cojușna”, iar în 1977 - vinoteca și sălile de degustație subterane.

În anul 1971, s-a deschis spitalul sătesc, cu o capacitate de 150 de paturi care, în scurt timp, a devenit centrul metodic al Universității de Medicină și a Organizației Mondiale a Sănătății.

În anul 1952, școala din sat. Cojușna primește statut de Școală Medie, iar prima promoție de absolvenți este în anul 1955. La 1 septembrie 1975, este dat în exploatare sediul nou al Școlii Medii Cojușna care, în anul 2009, se reorganizează în Gimnaziul Cojușna (la moment, parte componentă a liceului din sat). În anul 1988, în sat, este deschisă Școala de Arte Cojușna. În luna august, anul 1992, în sat, este deschis primul liceu teoretic din mediul rural din Republica Moldova - Liceul Teoretic „Alec Russo”.

Legenda satului Cojușna spune că, mulți ani în urmă, la o răscruce de secole, se întorcea cu oastea spre cetatea sa de scaun, după o bătălie grea, dar victorioasă, asupra tătarilor, domnul Moldovei. Făcură cale lungă fără popas, chinuți de sete și foame, într-o poiană dădură peste un sălaș de om. Ștefan, fiind obosit, a poruncit ca, aici, în poiană, lângă sălaș, să facă un popas. Stăpânul sălașului, la auzul sunetului de buciom și a zângănitului de zale, a ieșit a-i întâmpina și binecuvânta pe noii sosiți. Mare i-a fost mirarea când, ca oaspete, l-a văzut pe domnul Moldovei. Și Ștefan mult s-a mirat, când în gazdă, a recunoscut pe unul din foștii slujitori apropiați, anume pe unul din spătarii săi, care, cu puțini ani înainte, fiind bătrân și cu învoirea domnului, a părăsit curtea de scaun, spre a-și petrece bătrânețile într-un sălaș din inima codrului, ca să-și ducă restul zilelor. La întrebarea domnitorului, pe unde a pribegit și cu ce s-a ocupat în acest răstimp, bătrânul spătar a răspuns: „Părăsind curtea de scaun, am pornit spre Nistru, făcând un drum lung și obositor. La apusul soarelui, am ajuns în această poiană. Izvorul din poiană mi-a potolit setea, iar arborii m-au acoperit peste noapte. Dimineața, sculându-mă, am fost uimit de natura fermecătoare a împrejurimilor, de triful păsărilor și de șoaptele tainice ale poalelor de codru. Din acea clipă, am prins rădăcini aici, în poiană, spre a trăi și munci în mijlocul naturii, construind sălașul, îngrijind izvorul, am îmblânzit natura”. Ca dovadă, îi întinse lui Ștefan un corn plin cu vin. Ștefan, bând vinul zice: „Roadele muncii tale nu s-au pierdut în zadar. Cu credință ai slujit la curte, cu credință slujești naturii, care te răsplătește cu bunurile sale. Pentru credința și bunăvoința ta, îți dăruiesc împrejurimile acestea, satul care va fi să apară aici, al tău nume să-l poarte, iar izvorul – al tău rang. În locul codrului din jur să crești poamă pentru a face vin. Când va bea oșteanul, puterea lui să crească, ca pe dușman să-l zdrobească”. Zicând aceste cuvinte, Ștefan urcă pe cal, în fruntea oștenilor și, însoțit de sunetul buciurilor, a urmat calea spre cetatea sa de scaun. Cu aceste cuvinte, bătrânii satului isprăvesc de povestit legenda despre întemeierea satului Cojușna, acea legendă care, secole la rând, a fost transmisă de la o generație la alta. Lăsătura pitorească, unde susură câteva izvoare și unde satul își avea vatra sa veche, se numește și astăzi Râpa Spătarului, iar satul se numește Cojușna, de la numele spătarului Cojușneanu.

Vorbind despre istoricul și legenda provenirii satului Cojușna, în cadrul elaborării proiectelor stemei și drapelului satului Cojușna și avizarea acestora, de către Comisia Națională de Heraldică de pe lângă Președintele RM, în luna iulie 2022, specialiștii Comisiei menționate au elucidat o altă versiune, opusă celei cunoscute de săteni. Astfel, toponimistul Ion Eremia a inclus Cojușna printre „toponimele poligene”, adică cele ce par să aibă etimologie multiplă. „Pentru denumirile respective, scrie autorul, nu s-a putut stabili precis ce evenimente sau fapte materiale și spirituale au servit ca punct de plecare la crearea lor, deși sensul lor este de cel mai multe ori transparent. Aceste nume au putut rezulta fie din apelative, fie din nume proprii (topo-sau antroponime)”. Același cercetător, arată că cele 18 toponime ale noastre (numai din Republica Moldova) create cu sufixul -n- reprezintă „Vechi formații slave. Drept dovadă e faptul că multe din ele au existat mai înainte ca nume de ape: Zahorna, Cobâlnea, Lopatna, Terebna, Șumna. Celelalte, de asemenea, sunt vechi, însă au altă proveniență: Dubna, Clocușna, Cojușna, Cobasna, Peresecina, Pojarna, Saharna Nouă, Stodolna, Hrubna”. La rândul său, toponimistul, Ion Dron, atrage atenția asupra faptului că și satul Cojușna este așezat pe un pârâu – Cojușna, precum și că, în împrejurimile satului Cârnațeni (raionul Căușeni), în apropierea malului râului Botna, există un deal Cojușna, care conservă numele unui sat atestat la 1528, azi, dispărut. Ion Dron trece în revistă și antroponimele românești Cojușnă (menționat 1701). Cojușna, Cojușno, Cojiușno, de proveniență veche slavă la origini, dar și hidronimul Kojušnii – denumirea unui pârâu, afluent de stânga Nistrului, pe teritoriul de azi al regiunii Livov. În concluzie, autorul susține că toponimele Cojușna au fost create de la antroponimul Cojușnă (deja românesc), prin procesul metonimiei (adică prin trecerea de la numele inițial al văii la numele secundar al satului) și că, trecând în categoria numelor topice „a fost articulat în –a ca și multe alte nume topice de la noi: Albina, Bulboaca, Fetița, Colonița, Căpriană, Larga, Lunga etc.”. Specialiștii atrag atenția și asupra adjectivului ucrainean „кожушаний” (cunoscut și ca nume de familie), având și forma „кожушний”, care derivă de la substantivele înrudite „кожух” – „cojoc” și „кожушина” – „cojocel (neacoperit cu țesătură); piele tăbăcită de oaie; bucăți dintr-un cojoc vechi”. Acest adjectiv are sensul „cusut/confecționat din piele”. Remarcăm și particularitatea că, în graiurile huțule „кожушина” înseamnă și „pieptar (bundită) de blană”. Rădăcina toponimului Cojușna, și a întregii familii de apelative, nume proprii și alte derivate este coj, de la slavonescul „koja” – „piele, blană”, inițial „piele de capră” („koza – capră”). În așa fel, bazându-ne pe ipotezele lansate de toponimiștii noștri consacrați, Anatol Eremia și Ion Dron, putem confirma că, hidronimul Cojușna ar trebui să fie înțeles ca forma de feminin a adjectivului ucrainean „кожушний” și interpretat din punct de vedere istoric în sensul „râulețul din valea, în care se dubesc piele (pentru cojoace, bundițe etc.)”. Dat fiind că niciuna dintre ipotezele anterioare nu a fost considerată definitivă, ne-am permis să mergem pe ipoteza noastră, mai ales că rădăcina oricărui dintre cuvintele-etimon ce au stat la baza creării hidronimului, care s-a transformat ulterior în toponim, este din același cuvânt slavon care înseamnă „piele, blană”.

Stema și drapelul satului Cojușna. La inițiativa primarului satului Cojușna, D-lui Igor Crăciun, simbolurile heraldice ale localității au fost aprobate la 26.05.2022, prin Decizia Comisiei Naționale de Heraldică nr. 102-VI.01. Prin decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 549-IX din 18.07.2022, aceste simboluri au fost înregistrate în Armorialul General al Republicii Moldova.

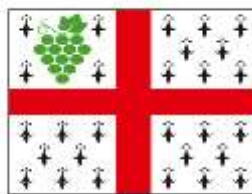
Stema satului Cojușna reprezintă:

- Un câmp de hermină (blană heraldică) selectată, de către specialiști, cu intenția de a arăta că moșia Cojușna a fost una răzeșească;
- cruce roșie care se asociază cu crucea Sfântului Gheorghe, simbolizând Hramul Bisericii „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, Purtătorul de Biruință”, sărbătorit la 6 mai. Fiind un sfânt militar, crucea Sfântului Gheorghe evocă, la fel, și gloria militară a Cojușnei. Totodată, crucea roșie apare și ca un simbol medical și al carității;
- Este însoțită, în primul canton, de un ciorchine de strugure verde – o aluzie transparentă la tradiția viticulturii și vinificației în acest sat;
- Scutul timbrat de o coroană sătească de aur – se referă la faptul că satul are statut de sat- reședință.

Drapelul satului Cojușna a fost elaborat, în baza stemei și păstrează semnificațiile acestora: o pânză pătrată, de hermină, purtând o cruce roșie, însoțită în primul canton de un ciorchine de strugure, verde.

Stema

Drapelul

Toponimia. Interesante și variate sunt numirile de locuri, utilizate în satul Cojușna. Ele sunt folosite, în funcție de așezarea geografică.

2.4. Informații generale despre comunitate

La 01.01.2023, în sat. Cojușna, sunt înregistrate valorile următorilor indicatori socio-economici:

Tabel 2. Indicatori socio-economici

#	Indicatori socio-economici	2023
1.	Total elevi încadrați la studii, pe teritoriul satului Cojușna, r-nul Strășeni	731
1.1.	Elevi, clasele 1 - 4	300
1.2.	Elevi, clasele 5 - 9	326
1.3.	Elevi, clasele 10 - 12	105
2.	Numărul total de copii care frecventează grădinițele de pe teritoriul satului	363
2.1.	Copii, Grădinița nr. 1 „Poienița”	232
2.2.	Copii, Grădinița nr. 2 „Floronica”	131
3.	Terenuri, total (ha)	2994,98
3.1.	Extravilan, ha	2512,72
3.2.	Intravilan, ha	482,26
4	Bugetul total anul 2022 (mln. lei)	19.057
4.1	Venituri proprii (mln. lei)	7.496,6
5.	Număr total de gospodării	3500
5.1	Gospodării conectate la canalizare	290
5.3	Gospodării care contractează servicii de evacuare centralizată a deșeurilor	1119
5.4	Gospodării conectate la rețeaua de gaz	2000
6.	Total, instituții publice	13
6.1	Liceu, grădinițe, școală de arte, centru de creație, centru de plasament pentru copii în situații de risc, casă de cultură, bibliotecă publică	8
6.2	Centrul de sănătate, farmacii, oficiul poștal	5
7	Agenți Economici	97
7.1	De prestări servicii (magazine, cafenele, sală de banchete, frizerii, servicii auto, de alimentație cu combustibil ...)	51
7.2	Agenți economici noi anul 2023	3

Sursa: Primăria localității Cojușna

3. Profilul și analiza comunității

3.1. Caracteristici geografice și de mediu

3.1.1. Caracteristici fizico-geografice

Satul Cojușna, r-nul Strășeni este situat, în partea de Sud-Est a raionului Strășeni, la o distanță de 10 km de centrul raional cu același nume și la 15 km de or. Chișinău, capitala Republicii Moldova.

Localitățile învecinate, delimitate de bariere naturale sau istorice, sunt satele: la sud - Trușeni, sud-vest - Scoreni, nord-vest - orașul Strășeni și la est - orașul Vatra.

Suprafața totală a teritoriului administrativ al satului Cojușna, constituie 2995 ha, inclusiv intravilanul 482 ha.

Locuitorii satului sau agenții economici au acces indirect la calea ferată, prin stațiile orașului Vatra, situată la 5 km distanță și or. Strășeni, situată la 10 km. Transportul auto de călători este asigurat de agenți economici privați. Căile de acces rutier se realizează, prin intermediul a două drumuri publice de importanță locală, conectate la artera rutieră de interes național, drumul R1 Chișinău – Sculeni, frontieră cu România care, în același timp, străbate, de la est la vest, teritoriul administrativ al satului Cojușna, fără a intersecta intravilanul. Prezența drumului R1 a determinat evoluția și formarea localității, preponderant, în ultimii decenii de dezvoltare. Satul Cojușna, conform datelor Biroului Național de Statistică, are o populație de 7068 locuitori. Ponderea populației masculine este de 48,2%, iar celei feminine 52,8%.

În structura etnică a populației prevalează cu o majoritate covârșitoare etnicii moldoveni/români:

- Moldoveni/Români – 97,7%;
- Ruși – 0,9%;
- Alte etnii – 1,4%.

Densitatea populației este de 236 loc/1 km². După numărul de locuitori, satul Cojușna este pe primul loc, pe sate, în r-nul Strășeni.

Relieful teritoriului este complicat, fiind prezente toate formele de relief, caracteristice zonei Podișului Moldovei Centrale – câmpie, podișuri, dealuri, cât și forme apărute relativ recent, ca urmare a activității umane – hârtoape și ravene. Satul se extinde, de la Vest la Est, pe ambele maluri ale râulețului Cojușna, afluentul din dreapta a râului Bîc și este situat pe trei coline, fiind întins pe o lungime de 6 km, de la est la vest și 4 km, de la nord spre sud. Coasta dreaptă a văii râulețului se referă la expoziția Nord-estică, pantă abruptă 8-100, suprafața coastei este deluroasă, cu caracter de alunecări de teren. Coasta stângă a văii râulețului Cojușna, în partea de jos, este mai netedă și mai puțin înclinată. Teritoriul satului este inclus în regiunea podișului din Moldova Centrală (Codrii). Altitudinea medie, față de nivelul mării, constituie 150 m. Cele mai înalte culmi constituie 240-244 m. În limbajul localnicilor, circulă toponime arhaice care fac referire la formele de relief, precum „podîș” și „pe vale”, cât și la numele sau poreclele primilor stăpâni sau locuitori.

Structura geologică specifică zonei de podiș, predominată de roci sedimentare afânate sau poroase, a cauzat condiții prielnice pentru dezvoltarea largă a alunecărilor de teren și a formelor erozionale de relief, cu impact negativ asupra activităților economice. Resurse minerale utile și exploatați lipsesc cu desăvârșire.

Clima este caracterizată ca continentală moderată, cu amplitudine majoră de variații ale temperaturii aerului anuală, cu vară fierbinte și iarnă relativ caldă. Precipitațiile variază între 500 și 700 mm. În ultima perioadă, se înregistrează sporirea variabilității generale a climei însoțite de majorarea evidentă a frecvenței fenomenelor climaterice de risc, precum seceta, intensificări ale vântului și, mai rar, inundații.

Rețeaua hidrologică este formată de râulețul Cojușna și afluenții săi care aparțin bazinului lacului de acumulare Ghidighici. Dea lungul cursului de apă, s-au executat, prin excavarea de material, bazine de apă artificiale de capacitate mica, folosite de cele mai multe ori pentru irigație. Sursele principale de apă, pentru necesitățile locuitorilor, în lipsa unui sistem centralizat de apă, sunt apele subterane alimentate de ploi și zăpezi. Regimul lor depinde direct de condițiile climaterice și variază de la an la an. Activitatea umană nechibzuită și-a lăsat amprenta asupra cantității și calității surselor de apă. Astfel, apele subterane de adâncime medie care sunt

supuse poluării antropice intense, nu pot fi recomandate în scopuri potabile fără tratament preliminar. Cele de adâncime mare, chiar dacă nu sunt afectate de activitatea economică, au conținut ridicat de hidrogen sulfurat de proveniență naturală, care de asemenea le exclude din categoria de ape potabile.

Problema, de care se confruntă APL, este poluarea apelor de suprafață și a celor subterane cu poluanți ce depășesc maximul admisibil, dezvoltarea intensă a proceselor erozionale și înămolirea albiei râului. Soluțiile pentru îmbunătățirea ecologică a rețelei hidrologice sunt: prevenirea poluării bazinelor acvatice cu ape reziduale și scurgeri necontrolate de la gunoștile neautorizate; curățirea mecanică a albiei râului de aluviuni; informarea cetățenilor, privind poluarea bazinelor acvatice și specificul de gospodărire a apelor.

În intravilanul satului Cojușna, există multe fântâni publice și izvoare de apă potabilă, ale căror ape subterane se află la adâncimi de 0,5 m și 15-20 m. Apele subterane au o importanță majoră, în aprovizionarea cu apă potabilă a locuitorilor, dar rezervele lor sunt reduse, precum și calitatea acestora nu corespunde normelor de potabilitate. Cu toate acestea, apa subterană este unica sursă de apă potabilă, în contextul lipsei rețelei de apeduct.

Ca parte a rețelei hidrologice, sunt evaluate și fâșiile de protecție a apelor care, de cele mai multe ori, sunt folosite pentru agricultură sau spații verzi - parte a spațiilor publice.

Solurile predominante sunt cele cenușii sau brune de pădure, cernoziomurile obișnuite și carbonatate. Bonitatea medie a solurilor este de 58 grade. În funcție de categorie și bonitate, pot fi suficient de bine utilizate pentru diferite scopuri în agricultură.

Fondul forestier este reprezentat printr-un fragment al Codrilor Moldovei, circa 3,4 km², proprietate a Fondului Silvic de Stat. Celelalte suprafețe, ocupate de plante multianuale, precum tufișuri și arbori mici, nu au fost inventariate și catalogate. Cea mai mare resursă potențială a fondului forestier este cea recreațională și a turismului, aproape complet nevalorificată. Pentru viitor, în scopul îmbunătățirii întreținerii și extinderii fondului forestier, este necesar plantarea puieților, în zonele vulnerabile. În acest context, se includ și perdelele forestiere de protecție, aflate în zonele de câmpie și de podiș, care sunt într-o stare degradantă, din cauza îmbătrânirii și tăierilor ilicite. Periodic, în acțiuni de voluntariat, se reabilitează, prin plantare de puieți, sectoare de teren, din cadrul spațiilor verzi amenajate. Lucrările respective au un caracter haotic, care necesită implicarea specialiștilor, în amenajarea teritoriului și silvicultură.

La capitolul resurselor nevalorificate, se includ și cele de energie regenerabilă precum: eoliană, solară și biologică.

În urma progresului calității vieții, pe de o parte, și declinului activității industriale, limita nivelului poluării aerului admisibil se menține, în limitele normale și depinde, direct, de indici, la nivel național.

3.1.2. Dezvoltarea teritorială/Planificare spațială

Satul Cojușna este situat în parte centrală a republicii Moldova, în raionul Strășeni. Teritoriul localității este intersectat de drumul republican R1 (Chișinău – Ungheni – frontiera cu România). În partea de Nord a localității se află lacul de acumulare Ghidighici.

Extravilanul satului se învecinează cu următoarele unități administrativ-teritoriale:

- Nord-Est – orașul Vatra;
- Nord-Vest – municipiul Strășeni;
- Sud – satul Trușeni;
- Sud și Vest – satul Scoreni.

Suprafața totală a satului constituie 2994,98 ha. Teritoriul intravilan al comunei este de 482,26 ha în limitele existente, o mare parte din căruia este ocupat de zona.

Tabel 3. Structura teritoriului, 2023

Nr.	Denumirea	Unități de măsură	Situația existentă
1.	Suprafața totală teritoriului aferent	ha	2994.98
	Inclusiv:		
1.1	Terenurile comunei	ha	482.26

1.2	Terenurile destinate industriei, transportului, telecomunicațiilor și altor destinații speciale	ha	46.41
1.3	Terenurile fondului silvic	ha	660.12
1.4	Terenurile cu destinație agricolă	ha	1956.01
1.5	Terenurile fondului apelor	ha	26.20
1.6	Terenurile fondului de rezervă	ha	434.00
1.7	Terenurile destinate protecției naturii, ocrotirii sănătății, activității recreative și alte zonele verzi	ha	1.57

Sursa: Primăria localității Cojușna

Fondul locativ al satului Cojușna este format din 2447 locuințe individuale, prezintă în totalitate 197115 m². La fiecare locuință, revine în mediu circa 80,5 m². Fondul locativ al localității este compus din locuințe cu înălțime redusă, cum ar fi case individuale particulare și câteva clădiri mai înalte. În momentul proiectării, gospodăriile private au o suprafață cuprinsă între 12 și 20 de acri, iar parcelele sunt extinse în lungime de la clădirea rezidențială. În ultimii ani, dezvoltarea și extinderea zonei de locuit au avut loc în partea de nord a comunei, pe terenuri disponibile pentru construcții.

În satul Cojușna, sunt amplasate blocuri locative cu mai multe apartamente, în număr de 232 apartamente, cu un fond locuibil de 10800 m². Aria locuibilă medie a unui apartament este de 46,55 m².

Indicii anilor 2021-2022 prevăd o creștere cantitativă și calitativă a spațiului locuit, prin apariția cartierelor locative noi, cu locuințe individuale și colective.

Tabelul 4. Asigurarea localității cu servicii.

Servicii edilitare	
Nr. apartamente/gospodării	2316
Înzestrate cu apeduct (incl. propriu)	1296 / 56%
Înzestrate cu canalizare centralizată	290 / 8%
Asigurate cu gaze naturale	2061 / 89%
Conectate la rețeaua telefonică	85%
Conectate la rețeaua electrică	99%

Sursa: Primăria Cojușna

Satul Cojușna se împarte în mai multe părți și anume:

- Cojușna Nouă - partea satului dinspre pădure;
- Sculeanca - partea opusă a satului;
- Cojușna Veche - centrul satului;
- Coreia (Coreea).

Fiecare dintre aceste zone are locurile sale, cu numele lor topice, precum: În Lunci, La Baba-laga, În Țărni, Râpa Spătarului, Podul lui Pătrachi, Râpa lui Mandiș, La Șușme, Lutnița lui Fornea, Fântâna lui Neamțu, La Neluș, La Valea Morjincăi, Valea Luncii, La Chiriță, În Jios la Moară, La Magazin la Nastea, La Magazin la Leana, La Magazin la Triboi, La Șerărie, La Arteziancă, Izvorul Rece, În Deal la Pîntea, În Deseatini, Pe Costișă, La Bîc, La Mojiță, La Pod la Jădani, La Bordovschi, La Chiricel, La Vișcă, Chiscul Dracului, La Plopi.

3.1.3. Resurse naturale

Republica Moldova este reprezentată de 5 provincii pedologice principale, care includ:

- Provincia de silvostepă a Moldovei de Nord, caracterizată prin prezența solurilor cenușii, cernoziomurilor argiloiluviale levigate și tipizate.
- Provincia silvică a Moldovei Centrale, unde se întâlnesc soluri brune și cenușii.
- Provincia Predunăreană de stepă, cu cernoziomuri tipice slab humifere și carbonatice.
- Provincia Ucraineană de silvostepă, cu cernoziomuri levigate și tipice.
- Provincia Ucraineană de stepă, care are cernoziomuri tipice slab humifere și carbonatice.

Satul Cojușna este situat în provincia silvică a Moldovei Centrale, cu soluri brune și cenușii. De asemenea, se încadrează într-o zonă climatică de sud a raionului, caracterizată de condiții optime de umiditate, o perioadă îndelungată de vegetație activă și o durată lungă fără înghețuri. Durata medie a vegetației active este de 182-187 de zile.

Resursele naturale ale localității includ aerul, resursele acvatice, resursele solului și subsolului, precum și resursele forestiere.

În ceea ce privește solurile, acestea sunt distribuite pe zone și straturi verticale și se încadrează în provincia silvică a Moldovei Centrale, cu predominanța solurilor brune și cenușii. Principalele tipuri de sol includ cernoziomul și solurile de tip cenușiu. Solurile sunt caracterizate prin fertilitate bună și sunt utilizate pentru plantații viticole, livezi, culturi de cereale, leguminoase și altele.

Starea actuală a stratului de sol se încadrează în clasa a IV-a de bonitate, având o medie de 59 de puncte în ceea ce privește fertilitatea solurilor agricole, conform structurii solului. Factorii restrictivi ai fertilității solurilor în această zonă includ eroziunea, sărăturarea în zonele joase, gleizarea, compactarea primară și secundară, dehumificarea, etc.

3.1.4. Mediu. Factorii de poluare a mediului

Din numărul total de gospodării din satul Cojușna, doar 290 de gospodării sunt conectate la rețeaua centralizată de canalizare. Acest fapt se datorează situației că, pe teritoriul satului Cojușna, nu există o rețea centralizată de canalizare care ar face față, tuturor gospodăriilor și care ar cuprinde întreg satul. Î.M. „Salubr-Cojușna” gestionează 15 km de rețea, care include 3 stații de pompare și 285 de fântâni. Totodată, circa 50 de gospodării din localitate, au construit, din cont propriu, rețele de canalizare cu fântâni și s-au conectat, ulterior, la rețeaua centralizată, încheind contracte de gestionare a deșeurilor cu ÎM „Salubr Cojușna”. Unele gospodării, care nu sunt conectate la rețeaua de canalizare centralizată, au construit, de sine stătător, fântâni proprii de colectare a apelor reziduale. Drept rezultat al situației enunțate supra, apele reziduale care sunt contaminate cu detergenți, uleiuri și alte substanțe nocive, poluează mediul ambiant. Mai mult ca atât, datorită faptului că, pe teritoriul satului Cojușna, nu există nici rețea centralizată de alimentare cu apă potabilă, iar fiecare locuitor a construit, de sine stătător, fântâni, persistă un mare pericol ca aceste substanțe nocive să pătrundă în fântâni și, ulterior, prin apa folosită, consumate de către locuitorii satului, ceea ce duce la probleme grave de sănătate și la majorarea considerabilă a gradului de mortalitate.

Un alt factor negativ, care influențează calitatea mediului ambiant, îl constituie și neglijarea, de către localnici, a regulilor elementare de depozitare și de gestionare a deșeurilor, precum și refuzul de a încheia contracte cu responsabilul de gestionarea deșeurilor. Stocarea deșeurilor în spații neamenajate reprezintă o sursă de poluare a mediului. Conform Deciziei Consiliului sătesc Cojușna, în anul 2017, s-a selectat un sector de teren, cu suprafața de 1,90 ha (în extravilanul localității) pentru amplasarea unei gropi pentru depozitarea deșeurilor menajere. Astfel, a fost stabilit un singur poligon pentru depozitarea deșeurilor. Totodată, au fost amplasate, în diferite sectoare ale satului, câteva tomberoane pentru colectarea plasticului, dar acestea nu sunt suficiente și nu acoperă necesitatea întregului sat. Potrivit Deciziei Consiliului sătesc Cojușna, din 2021, s-a aprobat tariful pentru evacuarea deșeurilor menajere, și anume, prețul este de: 40 lei/lună pentru fiecare gospodărie; 150 lei m³ pentru persoane juridice; 108 lei m³ pentru instituțiile din subordinea Primăriei; 150 lei m³ pentru Liceul Teoretic „Alec Russo”; 20 lei/1 m³ pentru depozitarea deșeurilor, evacuate cu mijloc de transport propriu la gunoște autorizată. La fel, au fost aprobate și tarife pentru prestarea serviciilor de canalizare, și anume: pentru persoane fizice - 19 lei/1m³; persoane juridice - 39 lei/1m³; instituțiile din subordinea Primăriei - 24 lei/1m³; Liceul Teoretic „Alec Russo” - 24 lei/1m³. Totodată, prin Decizia Consiliului sătesc Cojușna, începând cu anul 2021, se acordă înlesniri, la serviciul de colectare, transportare și depozitare a deșeurilor menajere, și anume, pentru persoanele fizice (dacă în gospodărie locuiește persoană cu grad de dizabilitate sever sau accentuat), tariful se micșorează cu 30%, precum și dacă în gospodărie locuiește unul sau două persoane vârstnice peste 67 ani, singure, tariful se micșorează cu 30%.

În vederea realizării obiectivelor strategice, privind gestionarea deșeurilor, măsurile și acțiunile întreprinse necesită a fi corelate, în conformitate cu legislația Republicii Moldova. Planurile de gestionare a deșeurilor reflectă această coordonare și constituie instrumente importante, pentru implementarea politicilor de mediu și

atingerea obiectivelor, stabilite în domeniul gestionării deșeurilor. Respectarea acestor planuri este esențială pentru a crea o mai bună calitate a vieții localnicilor, dar și o stare mai bună a mediului. Gestionarea deșeurilor se referă, în mod special, la educația, privind colectarea, transportarea, tratarea, reciclarea și depozitarea deșeurilor. Totodată și la crearea, de către autorități, a condițiilor care ar încuraja populația, la aceste măsuri și ar ridica nivelul de conștientizare a importanței majore de realizare a acestor măsuri, în protecția mediului ambiant.

3.2. Demografie

3.2.1. Populația

Conform datelor statistice la 01.01.2022, inclusiv și datelor administrației publice locale numărul total al populației satului Cojușna constituie 7012 locuitori. În perioada de referință, dinamica numărului populației a înregistrat o ușoară fluctuație, cu o creștere minoră, față de anul 2017, păstrând totuși un trend pozitiv.

Tabel 4. Dinamica numărului populației pentru perioada anilor 2017-2022 (locuitori)

Anii	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Populația satului Cojușna	7058	7086	7095	7112	7199	7230

Sursa: Primăria localității Cojușna

În același timp, a fost înregistrat un spor natural negativ, numărul de decese este mult mai mare. În anul 2021, se remarcă o creștere semnificativă a numărului de decese, care depășește cu mult numărul de nașteri. Acest fenomen poate fi atribuit pandemiei globale, care a avut un impact negativ asupra sănătății și a ratei de supraviețuire a populației.

Tabel 5. Populația/indici

Perioada	Numărul de nașteri	Numărul de decese	Numărul de căsătorii
2017	60	61	36
2018	58	74	51
2019	44	74	40
2020	59	80	20
2021	39	92	26
2022	34	70	25

Sursa: Primăria localității Cojușna

Conform prognozei din Planul Urbanistic al localității, numărul populației poate înregistra o lentă creștere în următorii ani (cca 2,6% anual sau cca 7 % în următorii 10 ani în cel mai favorabil scenariu).¹

Tabel 6. Prognoza dinamicii numărului populației sat. Cojușna pentru perspectivă (locuitori)

Variante pentru calcul	2021	2026	2031	2036
1	2	4	6	8
Maxim	7199	7289	7395	7500
Mediu	7199	7240	7224	7238
Minim	7199	7094	6883	6615

Sursa: Planului Urbanistic General al satului Cojușna, r-ul Strășeni volumul I, Memoriu General

¹ În funcție de previziunile privind schimbările anticipate în dezvoltarea socio-economică a satului, calculul numărului populației a fost efectuat în trei variante: maximă, medie și minimă. Indicatorii de bază folosiți în calcul reflectă prognoza dezvoltării socio-economice optime și corespund variantei maxime.

Din numărul total de populație și anume, din 7012 locuitori, persoane cu vârsta de 0-17 ani sunt 1135, 18-64 ani - 4690, și de vârsta 65+ - 1187.

3.2.2. Forța de Muncă

În total, în satul Cojușna, în anul 2022, există 2580 de angajați în sectorul productiv și neproductiv. Gradul de ocupare a populației în câmpul muncii în localitate este de 83%. Acest lucru se datorează faptului că aproximativ 17% din populația aptă de muncă este angajată în diverse sectoare ale economiei din alte localități sau în orașele Strășeni și Chișinău.

Tabel 7. Repartizarea populației ocupate pe tipuri de activități în sat. Cojușna (a. 2022)

Tipuri de activitate	Angajați (persoane)
Sfera de producere	
Agricultură	950
Producere	500
Construcții	400
Transport	500
Alte întreprinderi	100
Total	1550
Sfera neproductivă	
Învățământ	120
Cultură	20
Asistență medicală	40
Comerț și alimentație publică	150
Instituții administrative și publice	200
Alte întreprinderi	500
Total sfera neproductivă	1030
Total populație ocupată în sfera productivă și neproductivă	2580

Sursa: Planului Urbanistic General al satului Cojușna, r-ul Strășeni volumul I, Memoriu General

Conform informațiilor oficiale, procentul șomerilor înregistrați la Oficiul Forței de Muncă (OFM) la nivel local este nesemnificativ și în anul 2022 era de doar 17 persoane, dintre care 3 bărbați și 14 femei. În perioada 2017-2022, numărul total de persoane înregistrate ca șomeri la OFM a rămas constant, fără variații semnificative.

Administrația Publică Locală a inițiat diverse măsuri și programe pentru integrarea șomerilor în activități productive. Aceste inițiative au avut ca scop reducerea șomajului și facilitarea accesului persoanelor fără loc de muncă la oportunități de angajare sau auto-angajare.

Prin intermediul programelor de formare și reconversie profesională, prin încurajarea întreprinderilor mici și mijlocii să angajeze personal din localitate, reprezentanții APL încearcă să diminueze numărul persoanelor neangajate în câmpul muncii.

Administrația Publică Locală a colaborează cu Agenția de Ocupare a Forței de Muncă pentru a identifica oportunități de angajare și pentru a facilita procesul de plasare a șomerilor în locuri de muncă disponibile.

3.2.3. Profil migraționist

Mișcarea migratorie împreună cu mișcarea naturală a populației reprezintă sursele de creștere și descreștere a unei populații. Conform datelor oficiale, sporul migrator pentru anul 2022 a fost pozitiv înregistrând o creștere cu +6 persoane.

Tabel 8. Migrația naturală a populației a sat. Cojușna anii 2018-2022

Perioada	Numărul persoanelor migrante
2018	12
2019	-21
2020	-4
2021	54
2022	6

Sursa: Primăria localității Cojușna

În același timp, pe teritoriul localității a fost organizat Centru de plasament temporar pentru refugiați în care la începutul anului 2023 erau plasați circa 200 de refugiați. Gradul de integrare a acestora în comunitate este diferit, însă având în vedere numărul considerabil, este necesară conceperea unor proiecte direcționate în acest sens.

3.3. Dezvoltarea socială

3.3.1. Educația

Rețeaua instituțiilor de învățământ prezente în satul Cojușna include :

2 instituții de învățământ preșcolar:

- Grădinița nr. 1 „Poienița”;
- Grădinița nr. 2 „Florica”;

1 instituție de învățământ primar și secundar:

- Liceul Teoretic „Alec Russo”;

2 instituții extrașcolare și complementare:

- Școala de Arte Cojușna
 - Centru de Creație

3.3.1.1. Învățământ preșcolar

Grădinița-creșă nr. 1 „Poienița” este situată pe strada Mihai Viteazul, nr. 221, în centrul satului Cojușna, raionul Strășeni. Funcționează din 02.01.1986, într-un complex de 8 blocuri, cu 2 nivele, cu o suprafață totală de 339,5 m², dintre care suprafața încăperilor grupelor este de 252,7 m². Este planificată pentru 14 grupe, adică poate încadra până la 320 copii. La moment, activează 10 grupe.²

Iarmarocul de toamnă

Vedere din exterior

² <https://www.facebook.com/gradinitapoenita.cojusna>

Proiecte investiționale implementate în ultima perioadă:

- Reparația capitală a acoperișurilor, în cadrul Proiectului „Lucrări Civile la Grădinița „Poienița” din sat. Cojușna, r-nul Strășeni”;
- Reparația capitală și deschiderea a grupelor noi nr. 9 și nr. 10;
- Dotarea cu inventar tare și moale a grupelor noi nr. 9 și nr. 10;
- Dotarea blocului alimentar cu mobilă și utilaj tehnic necesar;
- Reparația capitală a blocului sanitar pentru personalul instituției;
- Construcția spațiului pentru colectarea deșeurilor;
- Construcția gardului.
- Dotarea cu mobilier a vestiarelor

În același timp, ansamblul de clădiri necesită intervenții întrucât nu a fost nici o reparație capitală, acoperișul pe alocuri curge, alimentarea cu apă este asigurată doar parțial (cu apă rece/tehnică) întrucât instituția nu e conectată la sistem centralizat. Unul dintre blocuri necesită intervenții la acoperiș iar tot blocul necesită reparații capitale. De asemenea sunt necesare reparații cosmetice la ambele blocuri (în special scările și coridoarele).

Grădinița de copii nr. 2 „Florica” și-a deschis porțile pentru întâmpinarea copiilor, la data de 7 noiembrie 1966. Este amplasată pe strada Mihai Viteazul, nr. 47 și își desfășoară activitatea, până în prezent, într-o clădire tip cu două nivele. Capacitatea instituției este de 6 grupe, proiectată pentru 120 locuri, cu o suprafață totală de 528,7 m². Denumirea „Florica” a fost atribuită în anul 1976, director fiind Dna Mursa Maria.

Grădinița a fost condusă, până în prezent, de 6 directori: Boțan Maria, Mursa Maria, Madan Valentina, Pelin Greta, Nastas Larisa, Pleșca Elena.

La moment, Grădinița de copii nr. 2 „Florica” este condusă de către Dna Bonta Iuliana, care a ocupat această funcție în urma concursului, inițiat și organizat de Primăria Cojușna, în anul 2022.³

Toamna de aur

Frumoasa primăvară

Proiecte investiționale implementate în ultima perioadă:

- Reparația capitală a acoperișului instituției;
- Reparația blocurilor sanitare al angajaților și al grupei de copii „Clopoței”;
- Reparația tavanului și sistemului de iluminare, în grupa „Romanița”;
- Reparația pantelor exterioare ale ferestrelor (din polistiren extrudat);
- Instalarea sistemului de supraveghere video exterior;
- Lucrări de termoizolare a clădirii.

Clădirea nu a fost supusă unei reparații capitale necesită intervenții atât cosmetice, de conectare la sistem centralizat de alimentare cu apă dar și de eficientizare termică pentru a reduce consumul de energie.

Referitor capacitatea acestor instituții, conform Normativului în Construcții NCM B.01.05:2019, pentru normarea optimă, capacitatea instituțiilor preșcolare se determină din structura demografică a populației, luând în calcul nivelul de asigurare a copiilor cu instituții preșcolare în limita 85 % din copiii de vârstă preșcolară 3-6(7) ani),

³ <https://www.facebook.com/gradinitaFlorica>

ceea ce ar însemna că nu este necesară extinderea capacităților instituțiilor ci mai degrabă o îmbunătățire a condițiilor prin reparație cosmetică sau lucrări de eficientizare energetică a clădirilor pentru a optimiza consumul de energie.

3.3.1.2. *Învățământ primar și secundar general*

Liceul Teoretic „Alec Russo” a fost deschis, prin ordinul Ministerului Educației din R. Moldova, la 11 august 1992, fiind primul liceu, deschis într-o localitate rurală din țară. Poartă numele renumitului poet, prozator, eseist, memorialist și critic literar, Alecu Russo. Primul Director al instituției a fost Dna Maria Prodan. În anul 1998, prima promoție susținute Bacalaureatul. În anul 2012, prin decizia nr. 454 din 13.12.2012, Liceului Teoretic „Alec Russo” Cojușna i se atribuie statutul de Instituție Publică.

- Numărul de cadre didactice – 52;
- Numărul de angajați - 68;
- Numărul de cadre didactice cu gradul didactic II - 25, I - 6, Superior - 5;
- Numărul total de elevi - 730;
- Numărul de clase – 29;
- Raportul elev per cadru didactic - 14,05.

Sediul vechi al instituției

Sediul actual al instituției

Proiecte educaționale implementate:

- Reforma învățământului din Moldova;
- Puternici prin diversitate – aplicarea Indexului Incluziunii;
- Programul de socializare juridică în școlile din R. Moldova;
- Ambasadorii limbii și culturii române în cadrul Centenarului Unirii;
- Incluziune digitală rurală;
- Burse de excelență în IT;
- Egalitate de gen;
- Succesul se ascunde în ambiția de a nu renunța;
- Proiecte de dezvoltare a relațiilor comunitare.

3.3.1.3. *Învățământ extrașcolar*

Școala de Arte Cojușna a fost înființată, la 01 septembrie 1988, ca filială a Școlii de Arte Strășeni. Din 01.09.1989, instituția activează, ca școală independentă, cu sediul de bază în sat. Cojușna (120 elevi) și trei 3 filiale – sat. Ghidighici (40 elevi), sat. Trușeni (40 elevi), sat. Romanești (40 elevi), în total, fiind 240 elevi, la următoarele specialități: acordeon, pian, țambal, vioară, instrumente de suflat, dans popular, arte plastice, canto

popular și chitară.⁴ Această instituție de învățământ și-a dobândit un renume recunoscut, în special, datorită unor profesori – artiști de o certă valoare națională în domeniul muzical. Renumele a fost dobândit de aceștia, prin premiile obținute la diverse concursuri naționale și internaționale. De rând cu profesorii, cu o experiență mai înaintată de muncă, în școală activează și cadre didactice tinere, selectate din cei mai buni absolvenți ai școlii de arte Cojușna. La moment, în Școala de Arte Cojușna, activează 4 pedagogi cu gradul profesoral I; 4 pedagogi cu gradul profesoral II; 4 - grad superior; 1 – doctor în științe (Hubenco Teodora) și 1 maestru în Arte al R.M. (Batrîncia Ion).

Menționăm, că Școala de Arte Cojușna a fost condusă, de către Dna Tatiana Jereghi, timp de circa 30 de ani. În anul 2022, a fost redenumită Școala de Arte Cojușna, în Școala de Arte „Tatiana Jereghi” (post-mortem). Clădirea Școlii de Arte necesită însă intervenții în următoarea perioadă întrucât se află într-o stare deplorabilă (acoperișul curge, instituția nu este conectată la apeduct, sistemul de canalizare la care este conectată instituția nu este încă funcțional, interiorul clădirii necesită o reparație capitală).

Concursuri și festivaluri la care au participat discipolii școlii

Festivaluri internaționale

- Concursul dansului popular; „Lutus” – Râmnicul-Vâlcea, România;
- Canto „Doină, doină, cântec dulce” - Gura Humorului, România (3 ediții);
- Canto popular, or. Baia-Mare, jud. Maramureș; or. Iași;
- Concursul dansului modern din or. Iurbarcas, Lituania;
- Concursul dansului modern, din orașul Solonițe, Bulgaria;
- Concursul dansului modern din or. Coblevo, Ucraina;

Premianți:

- Doina Zarîma - canto contemporan – premiul I, România;
- Andreea Nastas - canto popular - premiul Mare, România;
- Tamara Scifos - canto popular, premiul Mare, România;
- Chiriac Vasile – canto popular, premiul I și II, România;
- Lucia Damaschin – canto modern, premiul Mare, RM, „Alianța –Franceză”;
- Evelina Vîlcu – canto modern, locul I - Concursul televizat „X factor”, România; locul II, or. Brașov, România;
- Andreea Suruceanu – pian - diplomă gr. II, Concursul „ALLARTS”;
- Gloria Bivol - diplomă gr. III, Concursul „Derzaita rebeata”;
- Sirețanu Andreea, Suruceanu Sanda - arte plastice - locul I, Concursurile „Lumea nemuritoare a lui Guguță”, „Tradiții de iarnă” – Iași, România.

Concursuri Naționale:

- Hârjău Crina – arte plastice – diplomă gradul II, Concursul „Tinere talente”, or. Chișinău, R.M.;
- Aurelia Fulga - arta teatrală – locul I, Concursul „Tinere talente”, or. Chișinău, RM;
- Gheorghe Moraru - arta teatrală - locul I, Concursul „Tinere talente”, or. Chișinău, RM;
- Mădălina Vrâncean - arta teatrală - locul I, Concursul „Tinere talente”, or. Chișinău, RM;
- Evelina Vîlcu – canto – locul I, Concurs „Constelația Talente”, or. Chișinău, RM;
- Suruceanu Andreea – pian - locul II, Concursul „Zilele muzicii ruse”, or. Chișinău, RM.
- Dans modern – locul I, Concursul „Just Dans”, or. Chișinău, RM;
- Dans modern – locul I, Concursul organizat de Clubul de dans „Renaissance”, or. Chișinău, RM;

Participări la emisiuni televizate și de radio:

- Emisiunea radiofonică „Ora copiilor” – protagonista Victoria Tomuz (au participat: Aurelia Fulga, Gheorghe Moraru);
- Emisiune televizată „Ora copiilor” – cu participarea lui Gheorghe Moraru;

• ⁴ <https://www.facebook.com/profile.php?id=100089385581931>

- Cenaclul literar - „La Creangă” Biblioteca națională pentru copii „Ion Creangă” – participanți - elevii secției teatrale.

Centru de Creație fost creat, de către Asociația Obștească „Arta pentru toți”, în cadrul realizării proiectului „Arta educației – educație prin artă” care a avut ca scop final deschiderea, în anul 2007, a Centrului de Artă Plastică din Cojușna. Proiectul a fost finanțat de Guvernul SUA, prin Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și administrat de Consiliul pentru Cercetări și Schimburi Internaționale (IREX), prin Programul de Dezvoltare Participativă a Comunităților din Republica Moldova (CPP), în parteneriat cu APL Cojușna.⁵

În cadrul Centrului se studiază: pictura, desenul, compoziția, arta decorativă, sculptura și ceramica. De serviciile Centrului beneficiază elevii Școlii de Arte și toți iubitorii de frumos din localitate. De asemenea, în incinta Centrului de artă plastică, se organizează activități culturale: concursuri de artă plastică, tabere de creație, ateliere de lucru în diverse domenii ale artelor, expoziții, seminare, cursuri de instruire etc.

Centrul este înzestrat cu mobilierul și utilajul necesar instruirii și educației artistice, în diverse domenii ale artelor plastice, însă clădirea în care își desfășoară activitatea este într-o stare nesatisfăcătoare întrucât nu au fost recent executate careva lucrări de reparație capitală sau amenajare și conectarea la apeduct lipsește ca și la celelalte instituții publice.

Director al Centrului de Artă Plastică din Cojușna, Teodora Hubenco, președinte ONG “Arta pentru toți”

Referitor la profilul sportiv menționăm că, pe teritoriul satului, sunt amplasate un stadion și două terenuri sportive. Echipa de fotbal a Clubului Sportiv Cojușna, fondată în anul 1949, este campioană și deținătoarea cupei Republicii Moldova între echipele de amatori. La fel, menționăm și echipa de baschet feminin care este multiplă campioană a raionului Strășeni. Sportul, viața activă și activitățile culturale sunt valori promovate și susținute de autoritățile APL, profesorii instituțiilor de învățământ, cât și prin suportul inițiativelor din exterior. Actualmente, activitățile sportive au un caracter sporadic, care se bazează pe activități individuale sau grupuri de voluntari.

3.3.2. *Instituții de cultură*

Căminul Cultural a fost deschis, în anul 1940, inițial, purtând numele de „Vasile Alecsandri”. În anul 1964, este construit și dat în exploatare sediul nou, cu o capacitate de circa 730 de locuri, fiind și actualul edificiu al Casei de Cultură, reprezentând un monument istoric arhitectural care face parte din patrimoniul monumentelor de for public. După un incendiu devastator, în anul 1985, Casa de Cultură Cojușna este reconstruită, având o sală, cu peste 400 de locuri. Pe parcursul anilor, a găzduit nu numai vedete ale culturii, dar și politicieni și alte personalități notorii, inclusiv, în anul 1968 – primul cosmonaut al omenirii, lura Gagarin. Actualmente, în Casa de Cultură Cojușna, activează două colective de artiști amatori, cu titlu model și anume Ansamblul etnofolcloric „Cojușneanca” și Ansamblul de dansuri populare „Poienița”.⁶

Colectivele Casei de Cultură și discipolii săi sunt cunoscuți în republică și peste hotarele ei. Pe parcursul activității sale, ansamblul de dans popular „Poienița” a fost invitat și a mers în diferite deplasări și turnee, participând la concerte și festivaluri internaționale, în mai multe orașe și țări ale lumii, cum ar fi: or. Batumi, or. Tiflis, Georgia; Regiunea Kirov, Federația Rusă; Republicile Baltice; Polonia; Bulgaria; Belgia; Franța; Grecia; Turcia; Egipt; România, fiind cu adevărat ambasadorul sat. Cojușna. Despre activitatea și succesele ansamblului s-a scris, de nenumărate ori, în ziarul local „Cojușna. Evenimente și fapte”, în ziarele raionale „Strășăneanca” și „Cuvântul liber”, precum și în revista realizată de Consiliul local și Primăria Tulgheș, județul Harghita, România (nr. 1 din august 2015). La fel și colectivul folcloric „Cojușneanca” a dus faima satului Cojușna, participând în turnee, festivaluri, concursuri, proiecte culturale, printre care: Festivalul de colinde „Colindăm, Colindăm lama”, Festivalul Internațional de poezie și muzică „Eminesciana”, Festivalul tradițiilor și obiceiurilor de iarnă „Florile Dalbe”, Festivalul Național al obiceiurilor și tradițiilor „La Poale de Codru”.

Vedere Exterior

Vedere interior

⁵ <http://cojusna.md/centrul-de-creatie/>

⁶ <http://cojusna.md/casa-de-cultura/>

Sursa: Muzeul Online Cojușna

Sursa: Muzeul Online Cojușna

Ansamblul „Poienița”

Sursa: Primăria Cojușna

Ansamblul „Cojușneanca”

Sursa: Primăria Cojușna

De-a lungul anilor, Casa de Cultură a fost reprezentată de directori: Maria Mursa, Vasile Chirilov, Gheorghe Iovu, Sergiu Ojoga, Anatolie Țoiu, Nadejda Modîrcă. La momentul actual, Casa de Cultură Cojușna este condusă de către un director-interimar, și anume de către Dna Liliana Culeanu.

Printre obiectivele de bază ale instituției menționăm: promovarea valorilor culturale, susținerea și organizarea activităților culturale, socializarea locuitorilor, prin intermediul acțiunilor culturale, participarea la festivaluri și activități cultural-artistice raionale, naționale și internaționale, susținerea și promovarea tinerelor talente, organizarea activităților de practicare a meșteșugurilor artistice, promovarea portului popular, etc.

Clădirea în care sunt organizate aceste activități cultural însă se află într-o stare deplorabilă, necesitând reparație capitală. Acoperișul clădirii curge, clădirea nu este conectată la servicii de alimentare cu apă sau sanitație (instituția este conectată la sistemul centralizat de canalizare care nu este însă funcțional); sistemul de încălzire nu este funcțional iar blocurile sanitare sunt inadecvate (cu gaură în pământ), respectiv intervențiile în reparația clădirii sunt absolut necesare în perioada imediat următoare.

Biblioteca Publică din Cojușna

Prima bibliotecă din localitate a fost înființată, în perioada postbelică, cu o colecție de carte de 3000 exemplare - literatură universală clasică în limba rusă și moldovenească. Primul bibliotecar - Maria Grigoreva-Mîndrescu. Începând cu anul 1968, o perioadă îndelungată, biblioteca a fost condusă, de către Dna Nadejda Modîrcă. Iar, începând cu anul 2014 și până în prezent, instituția este condusă de către Dna Tertiuc Ana.

Anual, Biblioteca Publică Cojușna își completează colecția de carte și, la etapa actuală, are o colecție de 10.000 volume - literatură a scriitorilor români, literatură a scriitorilor din Republica Moldova, literatură universală, în limba rusă și limba română.

În anul 2014, Biblioteca a aderat la programul Novateca - program de modernizare a bibliotecilor din RM. Grație acestui program, Biblioteca a fost dotată cu echipamente informatice pentru acces la Internet (4 calculatoare și o imprimantă), facilitând accesul liber la informație, pentru localnici, devenind o bibliotecă modernă care oferă servicii tradiționale cât și inovatoare adaptându-se în pas cu schimbările din localitate.

Biblioteca Publică Cojușna a devenit mai vizibilă în localitate, prin organizarea activităților în masă, cu implicarea activă a localnicilor, precum și promovarea serviciilor de bibliotecă, și anume:

- Activități instructiv-educative, privind promovarea unui stil de viață sănătos și sigur (3-5 activități anual, cu participarea a circa 200 de persoane);
- Activitatea instructiv-educativă „Împreună luptăm împotriva cancerului la sân și col uterin”, cu participarea elevilor claselor mari de la Liceul Teoretic „Alec Russo” și băștinașii din localitate (circa 250 participanți);
- Activitatea instructiv-educativă, cu genericul „Pentru o societate fără violență” – 220 participanți;
- Activități instructiv-educative, cu genericul „În împărăția poveștilor”, cu participarea copiilor de la grădinițele din localitate nr. 1 „Poienița” și nr. 2 „Floricea” (circa 400 copii);
- Activități instructiv-educative, cu genericul „Drumul cărții”, cu participarea elevilor de la Liceul Teoretic „Alec Russo”(180 participanți).

Programul „Novateca” a fost foarte binevenit, deoarece a oferit personalului posibilitatea de a se implica în diferite proiecte pentru abordarea problemelor de dezvoltare materială a bibliotecii, cât și spre sporirea accesului la informație a localnicilor.

Serviciu de bibliotecă 1

Serviciul de bibliotecă 2

În același timp, clădirea în care activează Biblioteca se află într-o stare nesatisfăcătoare și necesită intervenții urgente, prioritar pentru a fi conectată la apeduct, pentru a îmbunătăți eficiența energetică și pentru lucrări de amenajare interioară și dotare.

Personalități notorii ale sat. Cojușna sunt:

- Dumitru Damaschin (a.n. 1872), deputat în Parlamentul României, deportat și condamnat la moarte de sovietici;
- Vera Triboi, erou al Muncii Socialiste, deputat în Sovietul Suprem al URSS;
- Semion Certan (a.n. 1938), doctor habilitat în științe economice, conferențiar universitar, deputat în Parlamentul RM;
- Mihai Poiată (a.n. 1949), prozator, cineast, dramaturg, președinte al Concernului Moldova-film, vice-ministru al culturii, vice-director general al Centrului Național de cinematografie, deputat în Parlamentul RM;
- Ilie Bratu, deputat în parlamentul RM;
- Larisa Iachim (a.n. 1955), deputat în Parlamentul RM;
- Veaceslav Madan (a.n. 1948), actor, regizor. Ministru al Culturii în perioada 2002-2006;

- Victor Sava (a.n. 1938), cercetător științific superior, șef al laboratorului Floricultură, profesor universitar la Institutul de Științe Reale din USM (1998), doctor habilitat în biologie;
- Grigore Triboi (1956-2020), doctor în economie, ministru al industriei și comerțului (1997);
- Teodora Hubenco, doctor, Conferențiar universitar, cercetător științific superior în laboratorul „Evaluare”, Institutul de Științe ale Educației, or. Chișinău, Lector superior, catedra „Desen și metodică predării”, Facultatea „Arte plastice și design”, UPS „Ion Creangă”, or. Chișinău;
- Maria Prodan, doctor în filologie; profesor de limba și literatura română;
- Valeriu Filipov, doctor în pedagogie, profesor de educație fizică;
- Anatol și Irina Bivol (a.n. 1960 și 1969), interpreți de muzică ușoară;
- Ileana Țurcanu, cântăreață de muzică populară și romanțe (Cetățean de Onoare al sat. Cojușna);
- Dumitru Celeadnic, fotbalist, portar în CF „Sheriff”, Campion al RM cu echipa CF „Sheriff”, deținătorul titlului „Portarul anului”;
- Revaz Lomtadze (1936-1999), antreprenor din domeniul vitivinicol (Cetățean de Onoare al sat. Cojușna, post-mortem);
- Gheorghe Cîsa, antreprenor din domeniul vitivinicol;
- Igor Boțan (a.n. 1960), analist politic;
- Vladimir Modîrca (a.n. 1949), arhitect-șef al mun. Chișinău, Președinte al Uniunii Arhitecților din RM, deținătorul Premiului național în domeniul arhitecturii, Om emerit. Arhitect emerit al RM;
- Petru Codreanu (a.n. 1962), cojușnean căzut în luptele Războiului din Transnistria pentru integritatea RM.
- Surorile Ludmila (a.n. 1952) și Larisa (a.n. 1958) Bulat. Ludmila Bulat, redactor de limba română la Centrul Național de Standardizare, coautor al cărții despre istoria sat. Cojușna, autorul cărții „Românii moldoveni de dincolo de Bug” (CIVITAS Chișinău 2002). Larisa Bulat a activat, timp de două decenii, la Biblioteca Națională, sprijinind cu atașament colaboratorii lucrării „Localitățile Republicii Moldova”.

Cu referire la cetățenii de onoare ai satului Cojușna, menționăm că, pentru prima dată, la 17.06.2021, la inițiativa primarului satului, D-lui Igor Crăciun, prin Decizia Consiliului Sătesc Cojușna nr. 4.24, a fost conferit titlul de cetățeni de onoare al satului: Dlui Revaz Lomtadze – post-mortem, și Dnei Ileana Țurcanu, ambele personalități au avut un impact major pentru localitate.

Biserica din localitate, cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe Purtătorul de Biruință” este condusă de către Preotul-paroh, Protoiereul Serghie Jmurcov.

În satul Cojușna, este reprezentativ cultul ortodox, dar prezente sunt și alte culte religioase de factură creștină. În actele din anul 1769, se indică că, în sat, este o biserică de lemn cu preotul paroh, blagocinul Vladimir Baltaga. În mijlocul secolului XIX, de către parohul Gheorghe Ciubuc, se construiește biserica din piatră, care a activat și activează, fără întrerupere, și până în prezent, cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe Purtătorul de Biruință”, sărbătorit la 6 mai. Biserica din satul Cojușna este introdusă în Registrul Național al Monumentelor de Arhitectură al RM. În anul 2008, pe cel mai înalt punct toponimic al satului, este înălțată o răstignire de piatră, cu înălțimea de 20 m, una dintre cele mai mari răstigniri din republică, văzută din cinci localități învecinate.

Muzeul Online Cojușna

Este primul muzeu online al unei localități rurale din Republica Moldova, unde se pot găsi fotografiile vechi cu locuri și chipuri de oameni, imagini ale obiectelor de patrimoniu dar și documente de arhivă sau articole din ziare care au scris istoria Cojușnei. Fiind o platformă online, acest muzeu poate fi vizitat, oricând și de oriunde, atât de cojușnenii de acasă și de peste hotare, cât și de alți oameni interesați de localitate sau care au avut tangențe cu ea. Acest proiect este implementat cu suportul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID), în cadrul inițiativelor rurale LEADER/CLLD la nivel local, cofinanțat de Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Polone, Primăria Cojușna, Programul polonez de cooperare pentru dezvoltare – asistența Poloniei, și implementat, de către Solidarity Fund PL în Republica Moldova.

3.3.3. Servicii medicale

Pe teritoriul localității se află două instituții medicale care deservește populația satului.

Spitalul din sat. Cojușna, care a fost dat în exploatare în anul 1971, are o capacitate de 150 de paturi care, în scurt timp, a devenit centrul metodic al Universității de Medicină și a Organizației Mondiale a Sănătății. Pe parcursul al mai multor ani, a funcționat blocul central cu două nivele. La I nivel, fiind amplasat Centrul de Sănătate Cojușna, iar la al 2-lea - Secția terapie mixtă (35 paturi) a ÎMPS Spitalului raional Strășeni.

Totodată, menționăm că, începând cu anul 2022, Secția terapie mixtă (care activa la et. 2 din blocul principal), a fost transferată la Spitalul Raional Strășeni.

Centrul de Sănătate Cojușna ocupă o suprafață de 450 m.p., unde sunt dislocate 19 cabinete, inclusiv cabinetul pentru fizio-proceduri ș.a. Personalul medical al CS Cojușna, în număr de 17 lucrători, inclusiv 4 medici de familie, 12 asistente medicale, 1 lucrător tehnic, deservește cei circa 7012 locuitori ai sat. Cojușna. La evidența medicilor de familie se află 1988 bolnavi, cu diferite grupe de maladii.

Pe teritoriul satului funcționează 3 farmacii.

3.3.4. Caracteristicile grupurilor vulnerabile

Scopul primordial al serviciului de asistență socială comunitară din Cojușna este sprijinirea păturii social-vulnerabile a populației, prevenind fenomenul sărăciei, prin evitarea marginalizării familiilor/persoanelor și integrarea lor în comunitate.

Tabel 9. Persoane care se află la evidența asistentului social, pe categorii

Denumirea categoriei	Numărul
Familii social-vulnerabile	70
Persoane în etate singuratică	88
Persoane în extremă sărăcie	11
Persoane cu grad de dizabilitate sever	63
Persoane cu grad de dizabilitate accentuat	207
Slabi văzători	12
Surdo-mute	13
Copii cu grad de dizabilitate	20
Copii aflați în situație de risc (0-5 ani)	35
Familii monoparentale	21
Familii cu 3 și mai mulți copii	127

Sursa: Primăria localității Cojușna

Tabel 10. Custodii instituite prin Dispoziția Primarului

Perioada	Numărul
2019	16
2020	7
2021	11
2022	18

Sursa: Primăria localității Cojușna

Tabel 11. Persoane care au beneficiat de ajutor social și ajutor pe perioada rece a anului

Perioada	Numărul beneficiarilor de ajutor social	Numărul beneficiarilor de ajutor pentru perioada rece a anului
2019	53	287
2020	60	274
2021	66	313

Sursa: Primăria localității Cojușna

3.3.5. Servicii Sociale

Serviciul Asistență Socială Comunitară este creat în anul 2008, în cadrul Direcției Generale Asistență Socială și Protecție a Familiei Strășeni, care se află sub jurisdicția Consiliului Raional Strășeni. Acesta are drept scop prestarea serviciilor de asistență socială, la nivel de comunitate, pentru prevenirea și depășirea situațiilor de dificultate ale oamenilor. Conform numărului populației, în sat. Cojușna, activează doi asistenți sociali comunitari.

Funcțiile serviciului asistenței sociale sunt:

- Evaluarea problemelor, la nivel de comunitate;
- Informarea și sensibilizarea populației, în vederea prevenirii problemelor sociale;
- Evaluarea necesităților grupurilor de beneficiari ai asistenței sociale;
- Informare, consiliere, îndrumare a beneficiarilor în accesarea prestațiilor sociale (ajutoare sociale);
- Organizarea activităților de susținere a beneficiarilor de diferite vârste, cu diverse probleme sociale;
- Dezvoltarea și prestarea serviciilor, la nivel de comunitate, prin identificarea resurselor disponibile (ajutoare materiale, ajutoare umanitate).

Beneficiarii serviciului de asistență socială sunt: comunitatea, ca un tot întreg, familii cu copii în situație de risc, persoane cu dizabilități, persoane vârstnice și alte persoane, aflate în situație de dificultate.

Scopul primordial al serviciului de asistență socială este sprijinirea păturii social-vulnerabile, prevenind fenomenul sărăciei, prin evitarea marginalizării familiilor/persoanelor, privind integrarea în comunitate.

Asistenții sociali au menirea de a vizita persoanele, la domiciliu, pentru a verifica autenticitatea informațiilor, actelor de cercetare a condițiilor de trai, monitorizării familiilor, a schimbărilor parvenite în familie, a depășirii situației de criză, unde realizează anchetele sociale, urmând întocmirea și altor documente relevante fiecărei situații în parte.

Pe parcursul ultimului an, au fost audiate 1502 persoane, oferindu-le consiliere, informații și îndrumări, spre accesarea serviciilor universale, cât și încadrarea persoanelor în serviciile sociale, după criteriile de eligibilitate, conform legislației în vigoare.

Totodată, subliniem faptul că, un rol semnificativ, în susținerea și ajutorarea păturilor social-vulnerabile ale populației, îl au organele administrației publice locale și anume, prin intermediul Comisiilor, instituite de către Primar (Comisia pentru protecția drepturilor copiilor, Comisia multidisciplinară, etc.), prin colaborarea asistenților sociali comunitari cu aceste comisii, precum și cu autoritatea tutelară locală; prin alocarea, de către Consiliul Local, la propunerile primarului, a surselor financiare din bugetul local, inclusiv din Fondul de rezervă, pentru acordarea ajutoarelor financiare, pachetelor alimentare, lemnului, cărbunilor, etc. Ca rezultat, se evidențiază rezultate pozitive, întru radierea sărăciei și ajutorarea, tuturor celor aflați în dificultate.

De asemenea, serviciul de asistență socială comunitară întocmește și duce evidența listelor diferitor beneficiari din mai multe categorii:

- familiilor social-vulnerabile;
- persoanelor în etate;
- persoanelor cu grad de dezabilitate;
- persoanelor decedate;
- familiilor monoparentale;
- familiilor cu trei și mai mulți copii;
- copiilor ai căror un părinte sau ambii sunt plecați peste hotarele țării.
- copiilor în situație de risc;
- copiilor în situație de risc, cu vârsta până la 5 ani.

Centrul de zi pentru copii din familii social-vulnerabile „Bunvolentia” a fost înființat, în septembrie 2006, în cadrul unui Parteneriat, stabilit între: Primăria Cojușna; „Ora Internațional” – Filiala Moldova; „Pro Umanitas” – RM; „Help for Children in NEED” - Elveția; Consiliul raional Strășeni. Inițial, au fost plasați 20 copii din familii social-vulnerabile și familii monoparentale. La moment, în centru, sunt plasați circa 40 copii. Selectarea copiilor se face în strânsă colaborare cu asistenții sociali comunitari și APL.

Copiii frecventează centrul, în a doua jumătate a zilei, după terminarea lecțiilor, la instituțiile de învățământ, unde sunt școlarizați. Servesc prânzul, se odihnesc, pregătesc temele pentru acasă, cu ajutorul pedagogilor de la centru. În cadrul centrului, copiii, la fel, se ocupă și cu diverse activități de meșteșugărit, lucrări manuale și anume: croșetare, brodare, cusut, lucru în lemn și lozie.

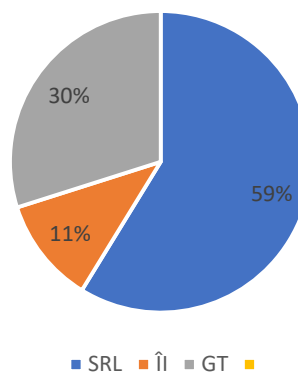
3.4. Economia

3.4.1. Structura de afaceri a economiei locale și a domeniului de afaceri

Structura și domeniul de afaceri este constituit din totalitatea agenților economici, înregistrați pe teritoriul localității, care au obținut Autorizații de activitate, eliberate de APL, pe parcursul anilor și care contribuie la susținerea bugetului local, prin mijloacele financiare, achitate de către aceștia, inclusiv sub formă de taxe locale, stabilite de către Consiliul sătesc Cojușna, conform prevederilor Codului Fiscal al R.M.

Pe teritoriul localității la finele anului 2022 activau circa 97 de antreprenori, organizați după diferite forme juridice. Marea majoritate a agenților economici –peste 58%, sunt totuși SRL, care de altfel au sub aceeași companie diverse activități economice (ex. magazin și depozit; cafenea și magazin ș.a.). Aceste întreprinderi sunt și cele care generează cele mai multe locuri de muncă în localitate. Alte 11 întreprinderi sunt înregistrate ca întreprinderi individuale (preponderent prestatori de servicii și magazine/comerț) iar circa 29 de antreprenori sunt Gospodării Țărănești care activează în domeniul agricol, iar dintre aceștia peste 70% sunt orientați spre activități agricole cu valoare adăugată.

Figura 3. Agenții economici după forma organizatorică-juridică

Primăria eliberează anual circa 14-19 autorizații (ultimii 3 anii) însă nu este exclusă că, pe teritoriul satului, activează și antreprenori care nu sunt autorizați, de către administrația publică locală, dar care sunt autorizați de către alte organe competente, conform legislației în vigoare.

Tabel 12. Autorizații de activitate eliberate de Primăria Cojușna

Anul	Numărul
2018	11
2019	17
2020	14
2021	16
2022	19

Sursa: Primăria localității Cojușna

Pe teritoriul satului Cojușna, activează două fabrici mari, și anume Fabrica de vin „Migdal – P” și Fabrica de patiserie și cofetărie „Nefis”.

Chateau Cojușna, Migdal-P este o vinărie ce produce vinuri și divinuri. Aceasta dispune de beciuri frumoase, în care se păstrează colecțiile celor mai renumite vinuri, produse de vinărie. Soiurile de struguri disponibile sunt Sauvignon blanc, Muscat, Pinot Noir, Merlot și Cabernet Sauvignon. Vinăria oferă excursii, însoțite de ghid și degustări de vinuri. Degustările de vinuri au loc în săli de degustație selecte, dintre care una decorată cu tematica Evului Mediu, creându-le vizitatorilor impresia de călătorie în timp.

Vinăria este disponibilă pentru conferințe, seminare, ateliere de lucru și ședințe foto.

Fabrica de patiserie și cofetărie „Nefis”- o marcă recunoscută pe piața Republicii Moldova și peste hotarele ei. Produsele acestei mărci se exportă în peste 30 de țări ale lumii. Compania „Nefis” a construit o fabrica nouă, cu suprafața de 11 000 m.p., în sat. Cojușna r-nul Strășeni, care este situat la distanța de 15 km de la capitală, or. Chișinău. Din luna octombrie 2010, compania „Nefis” a început producerea în localul nou, unde activează 400 lucrători. La fel, menționăm faptul că, în preajma fabricii „Nefis” activează un magazin de firmă, de unde pot fi procurate produsele fabricate local.

Atractivitatea agenților economici de a-și desfășura activitatea în Cojușna este influențată de mai mulți factori. Amplasare geografică favorabilă: Satul Cojușna este situat într-o zonă accesibilă, în proximitatea municipiului Chișinău, aproape de infrastructură și cu conexiuni bune către alte orașe precum Strășeni, deținând acces la drumuri principale. Existența infrastructurii bine dezvoltate, cum ar fi drumuri bune, acces la energie electrică și apă potabilă, comunicații stabile și internet de înaltă viteză, reprezintă alte avantaje importante față de alte localități.

Disponibilitatea forței de muncă și deschiderea demonstrată de reprezentanții APL în satul Cojușna reprezintă punctele cheie în atragerea noilor investitori în localitate.

La moment, peste 65% din forța de muncă din localitate este angajată la agenții economici locali.

3.4.2. Sectorul Agriculturii

În domeniul agricol, se evidențiază: G.Ț. „V. Dumbrava”, G.Ț. „N. Munteanu”, S.R.L. „Agrodor Succes”, S.R.L. „Facon Trans”, S.R.L. „Sot”, S.R.L. „Uniagro” și alții întreprinzătorii privați, care își desfășoară activitatea, pe suprafețe agricole, atât proprii, cât și arendate. Principalele culturi sunt vița de vie, pomii fructiferi, cereale, etc. Din totalul de 2294 ha, suprafața terenurilor agricole constituie 1956 hectare (85,25%), din care terenurile arabile ocupă suprafața de 363 ha, suprafața livezilor 142 ha, viilor 179, pășuni și imașuri 34 ha. Suprafața de terenuri agricole, ce revine unei persoane, constituie cca 0,27 ha.

Terenurile cu destinație agricolă sunt terenurile arabile, plantațiile multianuale, fânețele, imașurile, pepinierele și altele asemenea. Terenurile agricole pot fi atribuite în folosință întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor agricole, precum și cetățenilor pentru agricultură, legumicultură, pășune și fânețe.

Suprafața de împădurire a zonei este de 363 ha, constituind doar 15,82% din suprafața totală a terenurilor. Terenuri ale fondului silvic sunt terenurile acoperite cu păduri, precum și cele neacoperite cu păduri, însă destinate împăduririi. Terenurile fondului silvic se folosesc, de către întreprinderile, instituțiile, organizațiile gospodăriei silvice și de alte întreprinderi, conform destinației silvice. În scopul asigurării împăduririi necesare și prevenirii eroziunii solurilor, pentru împădurire pot fi folosite și terenuri nefavorabile agriculturii.

Suprafața terenurilor fondului apelor este de 15,2 ha, cu o pondere de 0,6% din suprafața totală a terenurilor. În perioada 2015-2019, au fost înregistrate 12 tranzacții de terenuri, cu suprafața totală de 6,8 ha. Pe întreaga perioadă de referință, numărul tranzacțiilor a avut același ritm de creștere cu ușoare fluctuații.

Industria alimentară a înregistrat un declin accentuat, în anii de tranziție. Acest lucru a fost cauzat de o serie de „șocuri”, printre care: reducerea puterii de cumpărare a consumatorilor, scăderea competitivității pe piețele de export, managementul defectuos.

Industria alimentară este printre cele mai mari sectoare ale localității, este cel mai important angajator, cu aproximativ 250 salariați, care atrage și forță de muncă din localitățile învecinate. Cea mai importantă provocare a sectorului agroalimentar este să se conformeze la standardele internaționale de siguranță și calitate a alimentelor.

Cei mai mari agenți economici sunt: S.A. Migdal-P; Î.C.S. „Nefis” S.R.L.; S.R.L. „Expert Vin”; S.R.L. „Uniagro” ș.a. Succesul în activitatea acestora se datorează capacităților de export a produselor alimentare și agroindustriale finite. În același timp, lanțurile moderne de produse agroalimentare s-au dezvoltat rapid, în ultimul deceniu. Astfel, au deschis mai multe oportunități și pe piața locală.

Micile unități de procesare au fost nevoite să-și înceteze activitatea pentru că nu au putut ține pasul cu cerințele standardelor, au rămas fără materie primă sau nu au putut face față prețurilor ridicate. În paralel cu modernizarea, distribuția spațială a unităților prelucrătoare a produselor agricole, trebuie să se armonizeze cu modelul surselor de aprovizionare sigure.

În satul Cojușna, majoritatea agenților economici ce practică agricultura au început să adopte tot mai multe practici sustenabile în prelucrarea terenurilor. Printre cele mai importante, enumerăm:

Agricultură ecologică: Mulți agricultori din Cojușna practică agricultura ecologică, evitând utilizarea pesticidelor și a îngrășămintelor chimice sintetice. Aceștia se bazează pe metode naturale și durabile pentru a cultiva plante și a crește animalele, respectând principiile de conservare a solului și biodiversității.

Rotirea culturilor și utilizarea îngrășămintelor organice: Agricultorii adoptă tehnici de rotație a culturilor pentru a preveni epuizarea solului și pentru a reduce riscurile asociate cu bolile și dăunătorii specifici unei singure culturi. De asemenea, utilizarea îngrășămintelor organice, cum ar fi compostul și gunoii de grajd, ajută la menținerea fertilității solului și la reducerea impactului asupra mediului.

Irigarea eficientă și conservarea apei: În contextul schimbărilor climatice și a disponibilității limitate a resurselor de apă, agricultorii din Cojușna aplică tehnici de irigare eficientă, precum irigarea prin picurare sau irigarea de suprafață, pentru a utiliza apa în mod responsabil și a reduce pierderile. De asemenea, se promovează colectarea și stocarea apei de ploaie pentru a reduce dependența de sursele de apă tradiționale.

Utilizarea energiei regenerabile: În vederea reducerii impactului asupra mediului, unii agenți economici din Cojușna utilizează surse de energie regenerabilă, cum ar fi panourile solare pentru a satisface parțial necesitățile lor energetice. Aceasta contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și la protejarea mediului.

Reciclarea și gestionarea deșeurilor: Se promovează practicile de reciclare și gestionare a deșeurilor, atât în sectorul agricol, cât și în cel urban. Agricultorii își gestionează cu atenție deșeurile agricole, în timp ce autoritățile locale încurajează populația să recicleze și să adopte comportamente ecologice.

3.4.3. **Industria**

Sectorul industrial din satul Cojușna poate fi caracterizat prin prezența unor întreprinderi și facilități de producție. Deși Cojușna este în principal un sat agricol, există și o prezență limitată a unor unități industriale în zonă. Mai jos sunt câteva exemple ale sectorului industrial din satul Cojușna:

Industria alimentară: Satul Cojușna are peste 12 întreprinderi care se ocupă de procesarea alimentelor. Acestea includ fabrici de produse lactate, procesare a fructelor și legumelor sau producție de produse de panificație. Astfel de întreprinderi utilizează resursele agricole locale și valorifică produsele alimentare obținute din zonă.

Industria lemnului și mobilierului: Datorită pădurilor din împrejurimi, există și o prezență a unor ateliere și fabrici de prelucrare a lemnului în satul Cojușna. Acestea se ocupă de producția de mobilier, articole de artizanat din lemn și alte produse din lemn.

Industria construcțiilor: Satul Cojușna găzduiește și întreprinderi legate de industria construcțiilor, cum ar fi fabrici de prefabricate, ateliere de prelucrare a materialelor de construcție sau producție de mobilă pentru construcții. Acestea contribuie la dezvoltarea infrastructurii locale și la furnizarea de materiale de construcție.

Industria textilă și de confecții: Deși într-o măsură mai mică, există și ateliere sau întreprinderi de confecții în Cojușna. Acestea se ocupă de producția de îmbrăcăminte, lenjerie sau alte produse textile.

Este important de menționat că satul Cojușna este mai degrabă un sat cu o economie predominant agricolă, iar industria poate fi mai puțin dezvoltată în comparație cu zonele urbane. Totuși, prezența unor unități industriale în zonă contribuie la diversificarea economiei locale și la crearea de locuri de muncă.

3.4.4. Comerțul și serviciile

Domeniul comerțului este mai dinamic, deoarece solicită investiții mai mici, comparativ cu celelalte activități economice. Spectrul produselor comercializate include produsele alimentare, băuturi, materiale de construcție, articolele electrice și de uz casnic, etc. La capitolul prestării serviciilor, localitatea dispune de diverse săli de ceremonii/festivități, centre de reparații auto, frizerii, stații de alimentare cu petrol, etc. Cel mai mare agent economic din acest domeniu este S.R.L. „Vidgorvid-Vi”.

Majoritatea activităților economice sunt realizate în sectorul privat. În perioada de referință, creșterea numărului de agenți economici și a investițiilor a fost nesemnificativă.

3.4.5. Potențial de dezvoltare economică locală

Satul Cojușna deține un potențial de dezvoltare economică locală bazat pe resursele și caracteristicile sale specifice. Fiind o localitate extinsă, cu o poziție geografică favorabilă, există o serie de factori care pot contribui la dezvoltarea economică locală. Iată câteva aspecte de luat în considerare:

Resurse agricole: Cojușna este situat într-o zonă agricolă fertilă, ceea ce deschide oportunități pentru dezvoltarea sectorului agricol. Agricultură poate fi diversificată și modernizată, cu accent pe culturi specifice și produse agricole de înaltă calitate. Aceasta poate include creșterea animalelor, viticultură, producția de fructe și legume sau plante medicinale.

Turism rural: Cojușna are un peisaj rural frumos și autentic, care poate atrage turiști interesați de tradiții, gastronomie locală și experiențe autentice. De asemenea pe teritoriul localității sunt două structuri de cazare: Pensiunea agroturistică Bruce Home și Pensiunea agroturistică Agremtur. Dezvoltarea turismului rural poate aduce beneficii economice prin promovarea produselor și serviciilor locale, precum cazare, alimentație, activități recreative și tururi ghidate în zonă.

Meșteșuguri tradiționale: Satul Cojușna are o tradiție bogată în meșteșuguri populare, cum ar fi olăritul, țesutul sau prelucrarea lemnului. Aceste meșteșuguri pot fi puse în valoare prin crearea unor ateliere și magazine locale, promovarea produselor tradiționale și participarea la târguri și expoziții.

Agroturism și experiențe la fermă: O altă oportunitate de dezvoltare economică poate fi reprezentată de agroturism și experiențele la fermă. Fermierii pot oferi vizitatorilor posibilitatea de a participa la activitățile agricole, cum ar fi recoltarea, hrănirea animalelor sau procesarea produselor. Aceasta poate contribui la creșterea veniturilor locale și implicarea comunității în turismul rural.

Potențialul de dezvoltare economică a satului Cojușna este în strânsă legătură și cu necesitățile locale ce nu sunt acoperite la moment.

Tabel 13. Necesitățile locale neacoperite la moment

Nr.	Necesitatea locală	Modalitatea de acoperire	Premizele și potențialul existent
1.	Atragerea investițiilor		
2.	(locuri de muncă)	Întreprinderi mici și mijlocii	Distanță mică până la centrul raional și capitală, reconstrucția drumului regional, producători de struguri în regiune, reconstrucția rețelelor de canalizare și a stației de epurare, prezența producătorilor agricoli

3.	Dezvoltarea serviciilor turistice	Întreprinderi mici	Peisaj atractiv, membru GAL „Bazinul Lacului Ghidighici”, motivarea locuitorilor pentru dezvoltarea serviciilor turistice prin reconstrucția caselor rurale.
4.	Dezvoltarea serviciilor de recreere	SRL, ÎI	O cerință a locuitorilor, lipsa acestui serviciu în teritoriu

Sursa: Primăria localității Cojușna

Dezvoltarea economică a satului Cojușna se preconizează în hotarele propuse ale zonei existente de producere. Conform calculului pentru dezvoltarea sferei de producere pentru perspectivă se propune circa - 12,62 ha din rezerve pentru amplasare obiectelor noi de producere,⁷ ținând cont de utilizarea rațională a teritoriului, organizarea complexului de măsuri reconstructive, de modernizarea capacității de producție a întreprinderilor existente prin implementarea tehnologiilor inovatorii.

Proiectul planului urbanistic general propune realizarea unui complex de măsuri reconstructive:

- dezvoltarea și extinderea întreprinderilor ale businessului mic și mediu pentru prelucrarea primară a producției agricole;
- modernizarea și dezvoltarea continuă a gospodăriei de depozitare și a obiectivelor de păstrare a producției agricole;
- dezvoltarea gospodăriei de sere;
- -dezvoltarea gospodăriilor zootehnice;
- dezvoltarea producției agricole în baza implementării tehnologiilor și metodelor științifice noi de prelucrare a solului și utilizarea rațională a terenurilor;
- sporirea volumului de producere și crearea locurilor noi de muncă;
- dezvoltarea obiectelor din sectorul prestării servicii în corespundere cu cerințele normative și sanitaro-igienice;
- dezvoltarea altor tipuri de activități de prestare a serviciilor populației precum servicii bancare, servicii ale medicinei private, servicii de deservire a transportului auto etc.

În rezultatul realizării măsurilor preconizate potențialul economic al localității va spori, de asemenea va spori și gradul de ocupare a populației în câmpul muncii. În scopul îmbunătățirii confortului de abitație a populației se propune dezvoltarea sectoarelor prestării servicii⁸.

3.5. Infrastructura

3.5.1. Fondul locativ

La nivelul satului Cojușna existau, în anul 2022, conform datelor Biroului Național de Statistică, 2325 de locuințe. La fiecare locuință revine, în mediu, circa 80,5 m². Din totalul de locuințe, 87% dispun de încălzire centralizată per locație. Dintre locuințele care nu au încălzire centrală se utilizează combustibilul solid. În ceea ce privește alimentarea cu energie electrică, 99% din numărul de locuințelor sunt racordate la energie electrică. Din totalul locuințelor, 56 % au instalații de alimentare cu apă caldă, 56% beneficiază de un sistem propriu de apă curentă, 26% din totalul locuințelor sunt racordate la un sistem centralizat de canalizare, restul 64% au sistem propriu de canalizare. Racordarea la sistem centralizat de alimentare cu gaze naturale acoperă 89% din totalul de locuințe. Conform datelor statistice, în satul Cojușna, numărul mediu de persoane pe o gospodărie este de 3,1.

În distribuția fondului locativ al satului Cojușna sunt amplasate blocuri locative cu mai multe apartamente, în număr de 242 apartamente. Aria locuibilă medie a unui apartament este de 46,55 m².

Indicii anilor 2021-2022 prevăd o creștere cantitativă și calitativă a spațiului locuit, prin apariția cartierelor locative noi, cu locuințe individuale și colective.

⁷ În baza prognozelor economice din Planul Urbanistic General al localității

⁸ Planului Urbanistic General al satului Cojușna, r-ul Strășeni volumul I, Memoriu General

Figura 1. Gradul de echipare a fondului locativ cu utilități publice, 2023

Tabel 14. Asigurarea localității cu servicii

Servicii edilitare	Proprietate
Nr. apartamente/gospodării	2325
Înzestrate cu apeduct (incl. propriu)	1296 / 56%
Înzestrate cu canalizare centralizată	290 / 8%
Asigurate cu gaze naturale	2061 / 89%
Conectate la rețeaua telefonică	85%
Conectate la rețeaua electrică	99%

Sursa: Primăria localității Cojușna

Impozitul pe imobil, în proporție de 100%, se acumulează în bugetul local. Valoarea anuală a impozitului pe imobil este stabilită de Legea Bugetului pentru anul curent la nivel de țară. Valoarea imobilului este influențată de suprafața casei, etajarea, materialele de construcție utilizate, accesul la utilități, infrastructura rutieră existentă în prejmă. Piața imobiliară este influențată de starea economică generală, oportunitățile de angajare în câmpul muncii pentru tineri. Administrația publică locală nu ține registrul imobilelor în vânzare sau a solicitărilor de imobile, dar duce evidența proprietarilor de imobile, pentru a asigura colectarea impozitului pe imobil. Administrația publică locală organizează licitații de vânzare sau arendă a imobilelor, proprietate publică/privată a UAT, în corespundere cu legislația în vigoare a Republicii Moldova.

Tabel 15. Piața imobiliară

	2018	2019	2020	2021	2022
Numărul tranzacțiilor	1	-	2	1	2

Sursa: Primăria localității Cojușna

Arendă, locațiune, suprafață și licitații

În scopul acumulării mijloacelor financiare la bugetul local, Primăria efectuează diverse tranzacții cu bunurile imobile care aparțin cu drept de proprietate unității administrativ-teritoriale. Toate aceste tranzacții se aprobă de către Consiliul Sătesc Cojușna, prin adoptarea deciziilor, pentru fiecare tranzacție în parte, iar majoritatea din ele au ca bază cererile persoanelor interesate, în acest sens.

Tabel 16. Tranzacții în perioada 2017-2021

Denumirea	Numărul
Contracte de vânzare-cumpărare	48
Contracte de locațiune	8
Contracte de arendă	16
Supraficii	1
Licitații	10
Contracte de arendă încheiate între persoanele fizice, înregistrate la Primărie	67

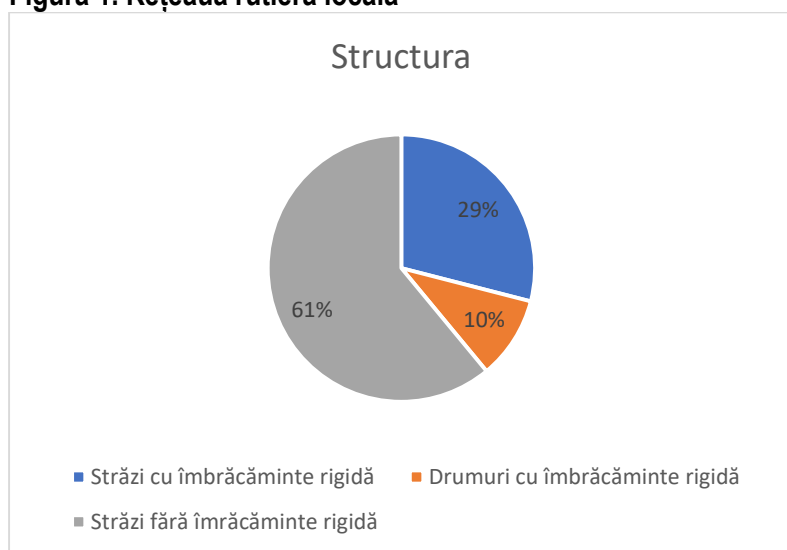
Sursa: Primăria localității Cojușna

Infrastructura de rutieră

Satul Cojușna este amplasat la 15 km de mun. Chișinău și 10 km de centrul raional Strășeni. Localitatea este situată în partea Centrală a Republicii Moldova, în partea de Sud a raionului Strășeni. Teritoriul satului este intersectat de rețeaua de transport de importanță națională și internațională R1 (E58) Chișinău - Ungheni - frontiera cu România. De asemenea, este asigurată și legătură, la o distanță de 15 km, cu traseul M5 Chișinău - Bălți și la 5 km de la stația de cale ferată Vatra-Ghidighici.

Lungimea totală a drumurilor constituie 30,6 km, dintre care: 3,8 km sunt drumuri locale (drumuri locale - drumuri care asigură legătura între orașele-reședință și satele (comunele) din componența raionului, precum și legătura între sate (comune), inclusiv accesul spre ele dinspre drumurile naționale, și care sunt proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale); 27,0 km sunt străzi (străzi - drumuri publice din interiorul localităților și care sunt proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale) de importanță locală, dintre care 15,8 km sunt cu înveliș dur (beton) și 11,2 km sunt fără înveliș dur.

Figură 1. Rețeaua rutieră locală

Sursa: Primăria localității Cojușna

Starea generală a drumurilor cu acoperire rigidă este satisfăcătoare și asigură accesul către gospodării, pe tot parcursul anului, prin intermediul diverselor mijloace de transport. Calitatea asigură durabilitatea carosabilului și exploatarea, pe toată durata anului, indiferent de condițiile meteo.

Tabel 17. Infrastructura de rutieră

	Km, Nr.	Starea drumului / calitatea*
Drumuri publice, km	30,6	
cu îmbrăcămintă rutiera asfalt	11,9	mediocră
-inclusiv de importanță locală	3,6	bună
cu îmbrăcămintă din beton armat	7,5	bună
cu îmbrăcămintă temporară (pietriș)	11,2	rea
Linii de cale ferată, km	-	-
Stații de așteptare amenajate	5	

Sursa: Primăria localității Cojușna

Rețelele de apă și canalizare

Segmentele de rețea de alimentare cu apă a diferitor instituții și a blocurilor de locuit sunt nefuncționale, și nu corespund normelor sanitare și igienice, inclusiv și lipsa sursei de apă potabilă.

La începutul anului 2022, localitatea are în gestiune Complexul instalațiilor de debitare a apei, sursa Micăuți, funcțional, care urmează să fie ramificat, în intravilanul satului, în perioada imediat următoare. Cu toate acestea, agenții economici/instituțiile care utilizează, în activitatea sa, cantități mari de apă, spre exemplu instituția de învățământ, Liceul Teoretic „Alec Russo”, dispun de sonde de apă pentru necesitățile proprii. Pentru restul locuitorilor, principala sursă de apă din localitate rămân a fi fântânile mină deși calitatea apei nu corespunde cerințelor sanitare.

Tabel 18. Sistemul de alimentare cu apă

Sistemul (tipul: centralizat/local, din râu, din sondă arteziană, etc)	Proprietate	Acoperirea în pers./gospodării	Tipul apei (tehnică / potabilă)	Calitatea apei	Costul (1 m3)
Sondă arteziană	APL	1 instit. învățământ	potabilă	6	-
Sondă arteziană (4 unit.)	Privată	unit. economică	tehnică	5	

Sursa: Primăria localității Cojușna

Sistemul centralizat de canalizare

Deși în ultimii ani, situația s-a ameliorat și din numărul total de gospodării din satul Cojușna, doar 290 de gospodării sunt conectate la rețeaua centralizată de canalizare, acest fapt se datorează lipsei unei rețele centralizate de canalizare care ar face față tuturor gospodăriilor localității. Î.M. Salubr-Cojușna gestionează 15 km de rețea, care include 3 stații de pompare și 285 de fântâni de canalizare. Totodată, 80 de gospodării din localitate au construit, din cont propriu, rețele de canalizare racordate la rețeaua centralizată. Locuințele care nu sunt conectate la rețeaua de canalizare centralizată dispun de fose septice individuale, având obligația să încheie contracte cu agenți economici ce prestează servicii de evacuare a apelor reziduale.

Managementul deșeurilor

În satul Cojușna nu există un serviciu organizat sau o întreprindere care ar presta servicii de evacuare a deșeurilor solide și de întreținere a gunoștii locale.

Conform datelor statistice oficiale, volumul deșeurilor colectate de pe teritoriul satului generate în ultimii 5 ani (2017-2021) însumează circa 14,8 tone, ceea ce indică nu doar o cantitate considerabilă, dar și un volum în creștere constantă.

Tab 21 Deseuri solide colectate pe parcursul anilor

	2017	2018	2019	2020	2021
Deseuri municipale - total, mii metri cubi	1,8	1,8	3,3	3,6	4,3
Deseuri de la populație (gospodării), mii metri cubi	1,6	1,6	2,9	2,2	2,3
Deseuri de la instituții, agenți economici, mii metri cubi	0,2	0,2	0,4	1,4	1,9
Populația care beneficiază de serviciu de colectare a deșeurilor municipale, persoane	2130	2190	2500	2250	2460
Numărul de locuințe care beneficiază de serviciu de colectare a deșeurilor municipale, unitati	710	730	850	750	820

Sursa: BNS⁹

Conform Deciziei Consiliului Sătesc Cojușna, în anul 2017, s-a selectat un sector de 1,90 ha, situat la periferia localității, pentru amplasarea unei gropi, în scopul depozitării deșeurilor menajere. Astfel, a fost stabilit un singur poligon pentru depozitarea deșeurilor și care, împreună cu managementul local de gestionare a deșeurilor, a

⁹

redus considerabil problema poluării mediului cu deșeuri solide. Această soluție însă nu este sustenabilă și are un impact considerabil asupra mediului.

Totodată, pe întreg teritoriul al localității, au fost amplasate câteva tomberoane pentru colectarea plasticului, dar acestea nu sunt suficiente și nu acoperă necesitatea întregului sat iar în perspectivă este necesară dezvoltarea unui serviciu de colectare și evacuare deșeurilor solide.

Telefonie fixă/mobilă, TV, conexiune Internet

Localitatea este acoperită de serviciile de telefonie fixă și mobilă, inclusiv conexiune Internet și TV ale celor mai mari operatori de rețea din republică și anume: Moldtelecom, Moldcell, Orange, Starnet, Giganet.

Alimentarea cu gaze naturale.

Sistemul de gazificare centralizat cuprinde 2000 gospodării, conectate la rețea. Restul gospodăriilor utilizează încălzirea cu lemne și cărbune. Reieșind din criza energetică și prețurile mari la gaze naturale, multe gospodării au trecut la sistemul de încălzire, bazat pe lemne și cărbune.

Zone de agrement

Pe teritoriul satului Cojușna sunt 2 parcuri, ce reprezintă principalele zone de agrement pentru populație:

- Parcul Central, cu o suprafață de 13.02 ha, fiind și cel mai populat, datorită amplasării centrale și a renovării recente. Recent prin intermediul unui proiect au fost efectuate lucrări de amenajare și reabilitare a spațiului parcului.
- Parc Clădire fostului Combinat , cu suprafața de 0.8 ha;

3.6. Buna guvernare și management

3.6.1. Gestionarea administrativă

Conform Legii privind administrația publică locală nr. 436–XVI din 28.12.2006, autoritățile administrației publice locale ale satului Cojușna sunt reprezentate prin Consiliul Local și Primar, asistat de specialiștii din Primărie. Activitatea autorităților administrației publice locale este bazată pe legislația în vigoare și propriile Regulamente de organizare și funcționare.

Consiliul sătesc Cojușna

Consiliul sătesc Cojușna este organul deliberativ suprem al satului, care este organizat și își desfășoară activitatea, în conformitate cu legislația în vigoare și propriul Regulament de organizare și funcționare. În conformitate cu aceste prevederi, Consiliul local asigură procesul de gestionare și procesul decizional în localitate. Consiliul local se întrunește, în ședințe ordinare, o dată la 3 luni sau, în ședințe extraordinare, ori de câte ori este necesar, la inițiativa Primarului sau la cererea a cel puțin o treime din numărul total de consilieri. Consiliul local stabilește, anual, pe bază de inventariere a bunurilor materiale și financiare, valoarea patrimoniului propriu, precum și a instituțiilor din subordonarea sa care îi revin prin lege; impozitele, taxe locale și alte plăți, inclusiv: pentru amenajarea teritoriului, amplasarea obiectelor de comerț, pentru serviciile prestate de primărie (înregistrări solemne ale căsătoriilor, asigurarea pazei cimitirului, eliberarea extraselor din arhiva primăriei, caracteristicilor și altor adeverințe) pe teritoriul administrat de APL Cojușna. Consiliul sătesc Cojușna este format din 15 consilieri, dintre care 6 consilieri au apartenență politică BE „ACUM” platforma DA și PAS; 3 – independenți; 2 - Partidul Politic „Voința Poporului”; 2 - Partidul Democrat; 2 - Partidul Socialiștilor.

Tabel 19. Tranzacții în perioada 2017-2021

Sexe/grupe de vârste	Număr persoane
Total	15
Bărbați	10
Femei	5
Grupe de vârstă	
sub 35 ani	5

35-50 ani	6
peste 50 ani	4

Sursa: Primăria localității Cojușna

Primăria și servicii publice locale.

Primăria este instituția administrației publice locale, condusă de primar, prin care se realizează principiile de autonomie locală, descentralizarea serviciilor publice, consultarea cetățenilor și este organul de conducere operativă a treburilor publice locale. Primarul este autoritatea reprezentativă a populației și executivă a Consiliului local. Primăria are o organigramă elaborată și aprobată. Toți angajații se subordonează direct primarului și viceprimarului. Existența organigramei instituționalizează relațiile dintre șef și subordonat, eliminând eventualele cauze de conflict. Organigrama Primăriei Cojușna a fost aprobată prin Decizia Consiliului Sătesc Cojușna nr. 8.14 din 09.12.2021.

Tabel 20. Funcțiile de demnitate publică, funcția publică de conducere și funcțiile publice de execuție din cadrul Primăriei Cojușna.

Funcția publică/postul	Atribuții de bază ale funcției publice/postului	Nr de funcții publice/posturi
Primar	Sunt prevăzute expres la art. 29 al Legii privind administrația publică locală, dintre care: <ul style="list-style-type: none"> • numește, stabilește, atribuțiile și eliberează din funcție, personalul primăriei, conduce și controlează activitatea acestora, contribuie la formarea și dezvoltarea profesională; • exercită funcția de ordonator principal de buget; • reprezintă colectivitatea locală în relațiile cu alte autorități publice, persoane fizice și juridice din țară și străinătate, precum și în instanțele judecătorești, în condițiile legii; • constată încălcările legislației în vigoare, comise de persoane fizice și juridice în teritoriul administrat. 	1
Viceprimar	<ul style="list-style-type: none"> • asistă Primarul în exercitarea atribuțiilor sale; • reprezintă Primăria și Consiliul Sătesc în instanțele de judecată; • coordonează chestiuni de ordin economic, socio-cultural și educațional; • asigură buna funcționare a Primăriei și a instituțiilor din subordine; • conduce comisiile permanente din cadrul Primăriei; • întocmește proiectele de decizii, notele informative; • asigură audiența cetățenilor. 	1
Secretar al CL	<ul style="list-style-type: none"> • organizează și asigură desfășurarea ședințelor Consiliului; • înștiințează despre convocarea consiliului local; • contrasemnează deciziile consiliului local; • aducere la cunoștința publică deciziile consiliului local și a dispozițiilor normative ale primarului; • întocmește procesul verbal al ședințelor consiliului; • asigură buna funcționare a Primăriei; • efectuează lucrările de secretariat; • asigură funcționarea compartimentelor de stare civilă; • eliberează extrase sau copii de pe orice act din arhiva consiliului local, în afara celor care conțin informații secrete, stabilite potrivit legii. • legalizează și autentifică actele adoptate. 	1
Contabil-șef	<ul style="list-style-type: none"> • planifică, gestionează și controlează resursele financiare publice; 	1

	<ul style="list-style-type: none"> • prezintă dări de seamă, la centrul de statistică, inspectoratul fiscal, fondul social și Direcția de finanțe; • elaborează proiectul bugetului, efectuează operațiuni legate de executarea bugetului; • întocmește proiectele de decizii, notele informative și dispozițiile primarului din domeniul financiar. 	
Specialist (în domeniul perceperii fiscale)	<ul style="list-style-type: none"> • asigură evidența impozitelor și taxelor locale, calculează și percepe impozitele și taxele; • efectuează și prezintă dări de seamă la Inspectoratul Fiscal, Casa teritorială de asigurări sociale; • întocmește avizele de plată a obligațiilor fiscale, distribuindu-le contribuabililor; • întocmește proiectele de decizii, notele informative și dispozițiile primarului din domeniul fiscal. 	2
Specialist (în reglementarea regimului proprietății funciare)	<ul style="list-style-type: none"> • efectuează controlul fondului funciar, folosirea rațională a terenurilor și protecția acestora indiferent de destinația lor, în raza primăriei localității; • întocmește proiectele de decizii, notele informative și dispozițiile primarului din domeniul funciar. • 	1
Specialist (în domeniul implementării politicii financiare)	<ul style="list-style-type: none"> • calculează salariul; • asigură evidența mijloacelor fixe; • prezintă dări de seamă la centrul de statistică, inspectoratul fiscal, fondul social și Direcția de finanțe; • întocmește proiectele de decizii, notele informative și dispozițiile primarului din domeniul financiar. 	1
Specialist (în domeniul urbanismului și amenajării teritoriului)	<ul style="list-style-type: none"> • verifică totalitatea actelor ce țin de urbanism și amenajarea teritoriului; • elaborează/întocmește/duce evidența certificatelor de urbanism, autorizațiilor de construcție și desființare a construcțiilor ș.a.; • face parte din Comisiile, instituite de către Primar; • asistă agentul constator, în constatarea contravențiilor ce țin de depistarea construcțiilor neautorizate; • întocmește proiectele de decizii, notele informative și dispozițiile primarului ce țin de urbanism și amenajarea teritoriului. 	1
Specialist (în domeniul asistenței juridice)	<ul style="list-style-type: none"> • reprezintă Primăria și Consiliul local în instanțele de judecată; • duce evidența populației; • întocmește răspunsuri la petiții, cereri; • întocmește proiecte de regulamente, proiecte de decizii și note informative. 	1
Specialist (în domeniul reglementării politicii de cadre)	<ul style="list-style-type: none"> • asigură buna funcționare a primăriei a aspectului ce ține de resursele umane; • pregătește proiecte de Dispoziții ale Primarului • întocmește dosarele personale și fișele de post ale angajaților 	1
Contabil-șef	<ul style="list-style-type: none"> • planifică, gestionează și controlează resursele financiare publice; • prezintă dări de seamă, la centrul de statistică, inspectoratul fiscal, fondul social și Direcția de finanțe; • elaborează proiectul bugetului, efectuează operațiuni legate de executarea bugetului; • întocmește proiectele de decizii, notele informative și dispozițiile primarului din domeniul financiar. 	1

Sursa: Primăria localității Cojușna

În cadrul Primăriei Cojușna, activează și personal, încadrat în: posturi de serviciu - 4, posturi auxiliare -10; posturi de deservire și funcționare a autorităților publice - 3.

Tabel 21. Aparatul primăriei, după sexe, vârste și vechime în muncă

Sexe/grupe de vârste	Număr persoane	Cu vechimea mai mică de 1 an	Cu vechimea mai mare de 10 ani
TOTAL	22	1	6
Bărbați	11		
Femei	11		
Grupe de vârstă			
sub 35 ani	0		
35-50 ani	11		
Peste 50 ani	11		

Sursa: Primăria localității Cojușna

Sediul Primăriei este amplasat în centrul satului (în vecinătatea parcului central), unde se află și o mare majoritate a agenților economici, fiind cu ieșire la strada principală din localitate (str. Mihai Viteazul). Imobilul Primăriei este în stare bună, dar necesită schimbarea acoperișului, sistemului de încălzire, precum și termoizolare. Edificiul nu este conectat la sistemul de aprovizionare cu apă centralizat, deoarece, pe întreg teritoriu al localității, nu există un asemenea sistem. Blocul sanitar este în interiorul clădirii, asigurat cu apă rece și caldă.

Transparența decizională. În conformitate cu legislația RM în vigoare și Regulamentul de funcționare a Consiliului local, dreptul de inițiere a proiectului de decizie aparține consilierilor și primarului satului. Primarul asigură elaborarea proiectelor de decizii, prin intermediul viceprimarului și specialiștilor din cadrul primăriei. Secretarul Consiliului solicită avizele comisiilor consultative de specialitate. În elaborarea unui proiect de decizie, în mediu, sunt implicate 1 - 3 persoane, în dependență de complexitatea acestuia, iar durata de pregătire a proiectului este de aproximativ între 2 - 20 zile. Este asigurată, în totalmente, transparența procesului decizional, prin publicarea proiectelor de decizii pe pagina oficială web a primăriei - cojusna.md. și organizarea consultărilor publice. Mai mult ca atât, se folosesc și alte modalități de asigurare a transparenței procesului decizional și anume: utilizarea și panoul informativ din localul primăriei, conlucrarea consilierilor cu localnicii, plasarea postărilor pe rețelele de socializare Facebook și pagina web a Primăriei Cojușna - cojusna.md, publicarea actelor administrative adoptate în Registrul actelor locale, la care au acces toți doritorii. În așa fel, este asigurat unul din mijloacele de implicare a populației, în gestionarea treburilor publice, fiind consultate proiectele de decizii cu cetățenii, cu societatea civilă și cu reprezentanții sectorului privat. În cadrul ședințelor consiliului, chestiunile sunt examinate, conform ordinii de zi, aprobate la începutul ședinței respective. Astfel, în anii 2020-2021, au fost examinate și aprobate circa 380 decizii.

3.6.2. Bugetul Local

Un rol deosebit de important în dezvoltarea oricărei localități, este capacitatea de analiză și planificare strategică a autorităților publice locale, în vederea utilizării raționale a resurselor financiare și îmbunătățirea managementului acestora, prin orientarea spre domeniile prioritare, prevăzute în principalele documente de politică ale autorității.

În conformitate cu prevederile Legii privind sistemul bugetar, Legii privind finanțele publice locale, care determină politica bugetar-fiscală, inclusiv și a localităților rurale, se elaborează proiectul de buget. Prognoza veniturilor și cheltuielilor se efectuează, în conformitate cu nivelul veniturilor și cheltuielilor anilor precedenți, fără însă a se lua în considerație creanțele și datoriile. Elaborarea bugetului se face, în baza plafoanelor, stabilite de către Ministerul Finanțelor. APL dispune de taxele locale, veniturile din administrarea bunurilor publice și cele

parvenite din prestarea serviciilor. APL poate beneficia de resurse financiare suplimentare, prin intermediul organismelor finanțatoare și donatoare.

Primăria nu poate finanța toate cheltuielile cu veniturile proprii, de aceea pentru acoperirea lor sunt necesare transferurile de la bugetul raional și de stat, care sunt estimate, în conformitate cu prevederile Legii privind finanțele publice locale.

Veniturile bugetului local

Încasările din teritoriu nu pot acoperi toate cheltuielile pentru necesitățile instituțiilor publice. În aceste condiții, pentru acoperirea cheltuielilor sunt necesare transferuri, din fondul de susținere financiară a teritoriului, care sunt estimate, în conformitate cu prevederile Legii privind finanțele publice locale.

Veniturile proprii sunt formate din:

- Impozitele pe proprietate (funciar și pe bunurile imobiliare),
- Taxele Locale și
- alte venituri fiscale și nefiscale.

Pe perioada de referință a ultimilor trei ani (2019-2021), veniturile totale ale satului Cojușna au însumat cca 53,9 milioane. Cea mai mare pondere a veniturilor (cca 75%) o constituie transferurile, ceea ce determină dependența vădită față de bugetul de stat, și o capacitate scăzută de a face investiții proprii în proiecte majore în localitate. Veniturile proprii constituie în mediu 10% din totalul veniturilor locale, cea mai mare provenind din defalcările de la impozitul pe venit al persoanelor fizice.

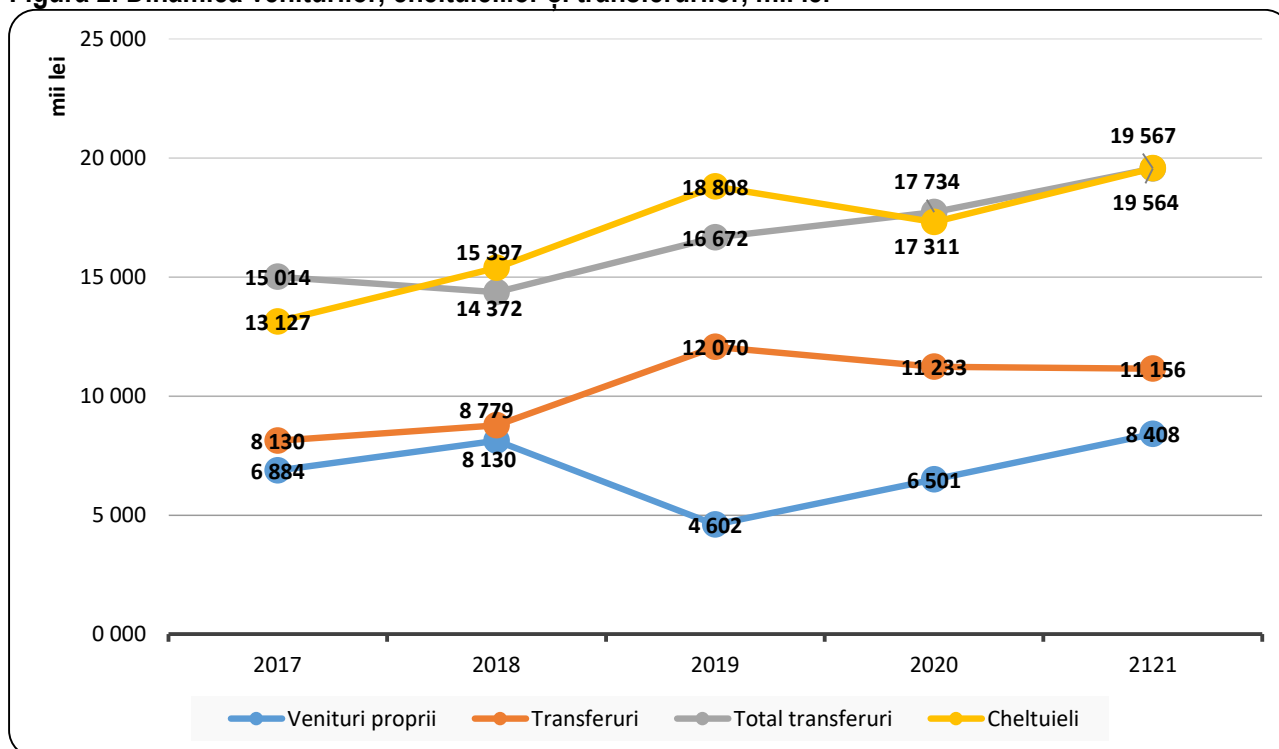
Totodată, se atestă o creștere constantă a veniturilor bugetului local, fapt ce permite dezvoltarea sustenabilă a localității, inclusiv atragerea de noi proiecte și investiții.

Tabel 22. Veniturile la bugetul local

	2018	2019	2020	2021	2022
Venituri proprii	5592,8	4601,5	6500,6	8408,4	7496,6
Transferuri	8778,8	12070,8	11233,2	11155,7	11560,4
Total venituri	14371,6	16672,3	17733,8	19564,1	19057
Cheltuieli	15397,2	18807,8	17310,6	19567,2	19157

Sursa: Primăria localității Cojușna

Figură 2. Dinamica veniturilor, cheltuielilor și transferurilor, mii lei

3.6.3. Societatea civilă

Un rol deosebit de important în localitate îl au Echipa de Pompieri Voluntari și Garda Populară, care acționează mereu prompt și, prin acțiunile sale previn pagubele materiale, precum și pierderile de vieți omenești. Echipa de Pompieri Voluntari din localitate a fost înființată, în anul 2017, iar Garda Populară în anul 2020, ambele, create prin Decizia Consiliului Sătesc Cojușna, având la bază solicitările membrilor societății civile. În fiecare an, pentru merite și aportul adus societății, membrii cei mai activi ai acestor echipe sunt premiați, de către Primar. O problemă majoră, de care se confruntă aceste echipe, este lipsa unui vestiar și a unui loc de depozitare a echipamentelor. Mai mult ca atât, este necesară înnoirea echipamentelor și utilajelor. Toate, în ansamblu, ar facilita intervenția promptă, în cazurile excepționale, iscate pe teritoriul localității. La fel, menționăm că Echipa Pompierilor Voluntari au în dotare o mașină de pompieri, donată localității, de Guvernul Austriei. Conducătorul acestor echipe voluntare este D-nul Popa Valeriu.

Imagini de la premiarea membrilor Echipei de Pompieri Voluntari în anul 2021.

Înfrățiri

Satul Cojușna are semnate Acorduri de Înfrățire/Colaborare cu autorități ale administrației publice locale din mai multe localități, atât din țară, cât și de peste hotarele ei. Prima inițiativă a Primăriei Cojușna și primul Acord semnat a avut loc, în anul 2002, cu comuna Santa Vittoria în Matenano, Italia.

Cronologic, menționăm următoarele Acorduri de înfrățire:

- Acord de înfrățire, încheiat între Primăria Cojușna și Primăria comunei Santa Vittoria în Matenano, Italia, (06.04.2002);
- Acord de Cooperare și Parteneriat, încheiat între Primăria Cojușna și USAID (21.05.2005);
- Acord-Cadru cu privire la stabilirea parteneriatului, încheiat între Primăria Cojușna și: „Ora Internațional” (filiala Moldova), „PRO UMANITAS”, „HELP FOR CHILDREN IN NEED”, Consiliul raional Strășeni, pentru realizarea proiectului – Construcția Centrului de intervenție timpurie asupra copilului „Bunvolentia” (20.03.2006);
- Acord de înfrățire încheiat între Primăria Cojușna și Primăria or. Kargowa, Polonia (06.10.2013);
- Acord de înfrățire, încheiat între Primăria Cojușna și Primăria comunei Tulgheș, jud. Harghita, România (06.05.2014);
- Acord de înfrățire, încheiat între Primăria Cojușna și Primăria sat. Vel’ky Grob, Galanta, reg. Trnava, Slovacia (06.05.2014);
- Acord de înfrățire, încheiat între Primăria Cojușna și Primăria comunei Dudeștii Noi, jud. Timiș, România, (23.08.2014);

- Acord de înfrățire, încheiat între Primăria Cojușna și Primăria sat. Chirsova, r-nul Comrat, UTA Găgăuzia, RM (28.08.2015);
- Acord de donație, încheiat între Primăria Cojușna și organizația austriacă „Structure Projects Moldova” (30.03.2017);
- Contract de colaborare în domeniul asigurării securității comunitare, încheiat între Primăria Cojușna și AO „Eco Răzeni” (aprilie 2017);
- Acord de înfrățire, încheiat între Primăria Cojușna și Primăria comunei Ighiu, jud Alba, România (01.12.2018).

Proiecte implementate

Pe teritoriul satului, au fost implementate un șir de proiecte investiționale, la care a aplicat Primăria Cojușna și instituțiile subordonate acesteia, printre care menționăm cele din ultimii doi ani:

- „Termoizolarea energetică a clădirii Gimnaziului din sat. Cojușna”, 01.09.2019-31.12.2019, suma totală 2 666 544,88, contribuția localității 616 072,07, finanțată de către Fondul pentru Eficiența Energetică;
- „Complexul instalațiilor de debitare cu apă pentru aprovizionarea cu apă a sat. Cojușna, r. Strășeni” 08.10.2014, total Contract 11 326 008,00 lei, contribuția localității 866 665,08, executat 6 683 337,80 lei (etapa IV), în derulare, până în prezent. Finanțat de către Fondul Ecologic Național;
- „Lucrări Civile” la Grădinița de copii nr. 1 „Poienița” din sat. Cojușna”, 18.07.2018-18.05.2020, construcția acoperișurilor și reparația a 2 grupe din grădiniță, costul total 1 833 883,02 lei;
- Dotarea cu bunuri (veselă/standuri) Grădinița de copii nr. 1 „Poienița” din sat. Cojușna, costul total 55 277,00 lei, finanțat de către Fondul de Investiții Sociale din Moldova;
- Construcția „Eurogard” la Grădinița de copii nr. 1 „Poienița” din sat. Cojușna, 02.10.2020-29.10.2020. Finanțat de către Fondul de Investiții Sociale din Moldova, costul total 420 000 mii lei contribuția primăriei 150 000,00 lei;
- Asfaltarea drumurilor din localitate 2020-2021, suma 1 050 123 lei (Bugetul local) suma 1 20 600,00 lei din (Bugetul de Stat), costul total – 2 256 123, lei;
- Betonarea drumurilor din localitate 2019-2021, suma totală - 1 732 014, lei (Bugetul local);
- Reparația unei grupe și a blocului sanitar de la Grădinița de copii nr. 2 „Florica” 23.12.2020, suma totală - 221 250 lei (Bugetul local);
- Procurarea unei unități de transport specializat pentru colectarea gunoierului menajer/animalier, suma totală - 199 900 mii lei (Bugetul Local);
- Achiziționarea lucrărilor de amenajare și reabilitare a spațiului public - aleea pietonală din parcul central din satul Cojușna, r-nul Strășeni, 3 155 102, 34 MDL (apelul de proiecte inițiate de către Guvernul R.M. „Satul European”);
- Procurarea mobilierului pentru vestiarele copiilor Grădiniței nr. 1 „Poienița” (proiect depus la AIPA prin intermediul Gal Bazinul Lacului Ghidighici);
- Prin intermediul GAL Bazinului Lacului Ghidighici (la care suntem membri)- către AIPA- procurarea a 300 tomberoane pentru colectarea deșeurilor;
- Satul European Expres- construcția terenului multifuncțional și workout;
- Programul Comunitatea Mea USAID- creare CISC;
- Ambasada Japoniei- construcția unui teren de fotbal;

3.7. Analiza SWOT

Analiza SWOT reprezintă instrumentul principal, aplicat în evaluarea calitativă a situației din diferite domenii ale vieții comunitare a satului Cojușna care face o analiză internă pentru a vedea care sunt punctele tari și punctele slabe ale comunității, urmate de o analiză externă concentrată pe oportunitățile și riscurile cele mai importante. Analiza SWOT fost realizată în procesul de planificare strategică, de membrii grupului de lucru, inclusiv grupurile sectoriale și principalele părți interesate.

Infrastructură, servicii comunale, locuințe, mediu

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Amplasarea în apropiere de raionul Strășeni și mun. Chișinău; • Amplasarea în apropierea rețelei de transport de importanță națională și internațională; • Amplasarea în apropierea stațiilor de cale ferată Strășeni și Vatra; • Numărul mare al fântânilor de mină; • Existența rețelei de alimentare cu gaze naturale; • Existența rețelei de internet, telefonie fixă și mobilă, televiziune prin cablu; • Existența fântânii arteziene (în cadrul instituției publice Liceul Teoretic „Alec Russo”; • Suprafața extinsă a plantațiilor forestiere; • Amplasarea în apropiere de lacul Ghidighici; • Existența poligonului (gropii) pentru depozitarea deșeurilor; • Existența unei rețele mici de canalizare centralizată, la care sunt conectate instituțiile publice din teritoriu (15 km); • Existența locurilor special amenajate pentru colectarea plasticului; • Spații pentru recreere și teren de joacă pentru copii. 	<ul style="list-style-type: none"> • Diminuarea suprafețelor solurilor fertile din cauza eroziunii; • Spații verzi insuficiente; • Scăderea nivelului apelor de suprafață; • Lipsa rețelei centralizate de apeduct; • Rețeaua de canalizare centralizată este foarte slab dezvoltată; • Numărul mic de gospodării, conectate la rețeaua de canalizare; • Inexistența sistemului de canalizare, care ar acoperi întreg teritoriul localității, precum și lipsa stațiilor de epurare a apelor uzate; • Creșterea necesităților de apă în localitate (apropierea volumului de apă necesar anual față de capacitățile maxime ale surselor de apă existente); • Grad înalt de poluare a apelor de suprafață; • Starea sanitară nesatisfăcătoare a minelor de apă; • Grad sporit de poluare a mediului; • Lipsa ONG-urilor și inițiativelor comunitare din domeniul ecologic local; • Rețeaua de drumuri locale și străzi deteriorată pe anumite porțiuni; • Ponderea înaltă a drumurilor în stare nesatisfăcătoare; • Lipsa utilajelor pentru curățirea, dezăpezirea drumurilor; • Lipsa rețelei de transport public care să fie în gestiunea Primăriei; • Calitatea joasă a serviciilor, oferite de prestatorii de servicii de transport auto de pasageri/călători (nerespectarea orarului rutelor stabilite, atitudine nerrespectuoasă a șoferilor vizavi de pasageri, anti-sanitarie în unitățile de transport), fapt ce duce la majorarea a gradului de nemulțumire al locuitorilor (permanent locuitorii satului depun plângeri în acest sens); • Infrastructură tehnico-edilitară uzată/ învechită; • Iluminatul stradal slab dezvoltat; • Clădirile instituțiilor publice parțial sunt termoizolate; • Lipsa proiectelor tehnice de construcție a rețelei de canalizate centralizată; • Lipsa proiectelor tehnice de construcție a rețelei de apeduct pe interiorul localității.

	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa mijlocului de transport pentru colectarea deșeurilor (cel existent este uzat) • Numărul foarte mic de tomberoane pentru colectarea și sortarea deșeurilor.
Oportunități	Pericole
<ul style="list-style-type: none"> • Atragerea fondurilor din surse naționale și internaționale, în scopul realizării obiectivelor; • Participarea la seminarele de informare privind inițierea diverselor proiecte. 	<ul style="list-style-type: none"> • Instabilitatea economică/politică din țară și de peste hotarele ei; • Prețurile ridicate la materia primă, precum și la gazele naturale; • Manifestări intense ale proceselor de inflație pe piața financiară națională; • Prețurile ridicate ale furnizorilor de energie importată de peste hotare; • Dezastre naturale (furtuni, inundații, secetă); • Războiul din Ucraina; • Cadrul normativ și legislativ instabil, operarea modificărilor în legislație; • Tergiversarea elaborării reformei de descentralizare administrativă.

Patrimoniu, Economie

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Ponderea înaltă a terenurilor agricole care pot fi date în arendă; • Majoritatea populației este în vârstă aptă de muncă; • Prezența numeroșilor agenți economici puternici; • Existența spațiilor/clădirilor pentru dezvoltarea activităților economice, care pot fi date în locațiune; • Practica pozitivă de colaborarea între instituții publice - autoritățile APL - agenți economici, precum și APL și alte autorități; • Administrația locală deschisă spre colaborare și parteneriate cu investitorii locali și străini; • Localitatea este membră a GAL „Bazinul Lacului Ghidighici”; 	<ul style="list-style-type: none"> • Sporul natural negativ al populației; • Ponderea înaltă a terenurilor erodate; • Scăderea fertilității solurilor; • Amenajarea insuficientă a spațiilor de recreere/zonelor verzi; • Lipsa obiectivelor turistice atractive; • Lipsa infrastructurii de agrement turistic.
Oportunități	Pericole
<ul style="list-style-type: none"> • Oportunități pentru atragerea investițiilor (AIPA); • Intensificarea cooperării cu partenerii de dezvoltare și instituțiile finanțatoare; • Acordarea periodică a fondurilor naționale în vederea suportului mediului de afaceri (ODA). 	<ul style="list-style-type: none"> • Dezastre naturale (alunecări de teren, inundații și secetă); • Războiul din Ucraina; • Prețurile înalte la materia primă; • Emigrarea populației, în special în rândul tinerilor; • Instabilitatea cadrului național legal; • Birocrația în instituțiile publice; • Concurența nelocală; • Instabilitatea economică/politică din țară;

	<ul style="list-style-type: none"> • Manifestări intense ale proceselor de inflație pe piața financiară națională; • Prețurile ridicate ale furnizorilor de energie importată de peste hotare;
--	--

Educație, cultură, sănătate

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Prezența numeroaselor instituții de învățământ și cultură; • Personalul calificat în domeniu învățământului (care deține grad didactic); • Personalități notorii și cetățeni de onoare; • Copii și tineri talentați; • Instituție medicală funcțională; • Funcționarea Serviciului de Asistență Socială în localitate; • Formații de dans și cântec cu titlul model; • Cerc de dansuri gratuit; • Monumente istorice; • Muzeu online; • Centrul de zi „Bunvolenția” • Casa de Cultură Cojușna; • Liceul Teoretic „Alec Russo” • Școala de Arte Cojușna. 	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastructura sportivă insuficientă; • Starea nesatisfăcătoare a edificiului casei de cultură și dotarea insuficientă cu tehnică și mobilier; • Insuficiența locurilor amenajate pentru odihnă și agrement; • Fluctuația cadrelor; • Casa de cultură nu este încălzită, este insuficient dotată cu aparataj audio/video performant, lipsa costumelor muzicale pentru copii și adulți; • Sala de spectacole necesită reparații, este lipsă grupul sanitar.
Oportunități	Pericole
<ul style="list-style-type: none"> • Existența unor programe europene de parteneriat educațional, la care Republica Moldova este asociată; • Atragerea surselor extrabugetare; • Sporirea gradului de implicare a părinților, în soluționarea problemelor de asigurare a educației; • Acces la fonduri externe și granturi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Războiul din Ucraina; • Volumul finanțării bugetare mic per elev; • Pandemia; • Manifestări intense ale proceselor de inflație pe piața financiară națională; • Prețurile ridicate ale furnizorilor de energie.

APL , participare comunitară

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Grad înalt de pregătire profesională; • Grad înalt de transparență decizională; • Dotare cu echipamente IT; • Capacitate de atragere a resurselor financiare externe; • Supraveghere video a edificiului; • Garda populară și Echipa de pompieri Voluntari active; • Implicarea cetățenilor în rezolvarea problemelor comunitare. 	<ul style="list-style-type: none"> • Resurse financiare insuficiente pentru angajarea și stimularea personalului; • Salariile mici ale angajaților; • Deficit de personal auxiliar.

Oportunități	Pericole
<ul style="list-style-type: none"> • Implementarea strategiei de reformă a administrației publice; • Participarea reprezentanților APL la cursuri de dezvoltare profesională, oferite inclusiv și de Academia de Administrare Publică; • Implicarea cetățenilor satului în dezvoltarea comunității și rezolvarea problemelor de interes deosebit; • Implementarea proiectelor investiționale și de asistență tehnică; • Crearea unui sistem integrat de management al deșeurilor la nivel local și regional. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dificultăți de natură organizatorică, politică și financiară, determinate de procesul de regionalizare; • Principiile de impozitare a bugetului de austeritate; • Instabilitatea cadrului legislativ; • Ponderea mică a veniturilor proprii în bugetul local; • Instabilitatea economică/politică din țară.

4. Strategia de dezvoltare socio-economică

4.3. Viziunea comunității

Viziunea satului Cojușna se concentrează pe comunitate – oameni harnici și gospodari, cărora trebuie să li se creeze condiții atractive de viață și muncă pentru a rămâne în localitate.

Viziunea de dezvoltare a satului:

Satul Cojușna – un sat frumos cu locuri pitorești, curat, un sat ecologic, cu infrastructură dezvoltată și condiții de trai prielnice pentru toți locuitorii.

O comunitate de oameni harnici, gospodari dar și buni specialiști care promovează tradițiile și valorile locale și care crește o nouă generație educată și implicată în dezvoltarea localității.

4.4. Cadrul și direcțiile strategice

Obiective Strategice:

- **Obiectivul strategic 1.** Dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare locale și îmbunătățirea calității serviciilor comunale .
- **Obiectivul strategic 2.** Sporirea și diversificarea activităților economice și crearea locurilor de muncă în localitate
- **Obiectivul strategic 3.** Extinderea infrastructurii de agrement și sport, educație și cultură și dotarea instituțiilor educaționale.
- **Obiectivul strategic 4.** Consolidarea capacității instituționale și financiare a APL Cojușna

4.5. Planul de Acțiuni pentru anii 2024 – 2028

Obiectiv strategic 1: Dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare locale și îmbunătățirea calității serviciilor comunale

Proiecte/Activități	Perioada de implementare	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Indicatori de performanță
1.1. Proiectarea rețelei de canalizare centralizată pentru toată localitatea	2024-2025	6000,0	Surse Externe, Buget Local, Contribuție	APL	Agent economic contractat Proiect tehnic realizat și avizat
1.2. Proiectarea reabilitării rețelei de canalizare centralizată pentru segmentului de la colectorul central spre Vatra (2-3 km)	2024	95 100	Buget Local	APL	Agent economic contractat Proiect tehnic realizat și avizat
1.3. Construcția rețelelor de canalizare centralizată	2024-2027	2000,0	Surse Externe, Buget Local, Contribuție	APL	5 km de rețea construită
1.4. Reabilitarea rețelei de canalizare centralizată pentru segmentului de la colectorul central spre Vatra (2-3 km)	2023-2024	2000 000	Buget Local Comunitatea Mea	APL	Proces verbal de recepție aprobat
1.5. Proiectarea și construcția traseului de apeduct și turnului de apă pe strada Tineretului	2024	1694 074	Buget Local	APL	Agent economic contractat Proiect tehnic realizat și avizat Km de apeduct construit Turn de apă construit
1.6. Proiectarea și Construcția unui segment de apeduct în zonele adiacente străzii Tineretului	2024		Buget Local	APL	Agent economic contractat Proiect tehnic realizat și avizat Km de apeduct construit
1.7. Proiectarea rețelei centralizate de apeduct (în interiorul localității)	2024-2025	4000,0	Surse Externe, Buget Local, Contribuție	APL	Agent economic contractat. Proiect tehnic realizat și avizat
1.8. Construcția rețelei centralizate de apeduct (în interiorul localității)	2024-2027	5000,0	Surse externe, Buget local, Contribuția cetățenilor	APL	30% din populație conectată

Proiecte/Activități	Perioada de implementare	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Indicatori de performanță
1.9. Stabilirea și aprobarea tarifelor la nivel local (Apă Canal Strășeni	2024-2025	-	-	APL, consiliul local	Tarife aprobate
1.10. Conectarea la magistrala de apeduct Chișinău-Strășeni-Călărași	2025-2027		Surse externe, Buget local, Contribuția cetățenilor	APL	Proces verbal de recepție aprobat
1.11. Amenajarea fântânilor publice, dezinfectarea și reabilitarea celor existente	Permanent	100,0	Surse Externe, Buget Local, Contribuție cetățenilor	APL, Î.M. „Salubr Cojușna”	30 fântâni amenajate
1.12. Curățirea râurilor și râulețelor, bazinelor acvatice și restabilirea taluzului	2024-2025	500,0	Surse externe, Buget local	APL	Râulețul Cojușna
1.13. Plantarea copacilor de salcie în adiacența spațiilor acvatice	Anual	5,0	Buget local	APL	1 ha de spații plantate
1.14.					
1.15. Plantarea fâșiilor de protecție, împădurirea spațiilor fără vegetație	Anual	200,0	FEN, IFAD, Buget local	APL, Instituțiile publice din teritoriu;	10 ha de spații împădurite
1.16. Organizarea activităților de salubritate a localității	Permanent	100,0	Bugetul local	APL, Î.M. „Salubr Cojușna”, Cetățenii	Teritoriul localității curat/amenajat
1.17. Procurarea tomberoanelor pentru depozitarea deșeurilor, inclusiv selecția acestora	2024	300,0	Surse externe, Buget local, Contribuția cetățenilor	APL, Î.M. „Salubr Cojușna”	1000 tomberoane
1.18. Implementarea sistemului de colectare selectivă a deșeurilor	2024-2025	50 000	Surse externe, Buget local	APL; Î.M. „Salubr Cojușna”	Construcția platformelor pentru colectarea selectivă a deșeurilor

Proiecte/Activități	Perioada de implementare	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Indicatori de performanță
1.19. Procurarea unei autospeciale noi pentru transportarea deșeurilor spre gunoșițe	2024-2025	1 500,0	Surse externe, Buget local, Î.M. „Salubr Cojușna”	APL, Î.M. „Salubr Cojușna”	Mașină cu capacitate maximă de colectarea a deșeurilor, care ar acoperi întreaga localitate
1.20. Creșterea numărului beneficiarilor de serviciul de colectare a deșeurilor	Permanent	-	-	Î.M. „Salubr Cojușna”	50% din total de gospodării Număr de contracte
1.21. Procurarea unui mijloc de transport (tractor) multifuncțional (cu toate utilajele)	2024-2025	1 500,0	Surse externe, Buget de stat, Buget local	APL, Î.M. „Salubr Cojușna”	Mijloc de transport procurat
1.22. Procurarea uneltelor/utilajelor/sculelor pentru curățirea/deszăpezirea drumurilor	2024-2025	300,0	Surse externe; Bugetul local	APL	Proces verbal de recepție aprobat
1.23. Construcția/reparația/întreținerea drumurilor locale	Permanent	1750,0	Buget local, Buget de stat Contribuția cetățenilor	APL	4 mln. pe an
1.24. Instalarea semnelor rutiere; aplicarea marcajului rutier (în special în zona trecerii de pietoni în apropierea stadionului de fotbal)	2024-2028	60,0	Surse externe, Buget local	APL	20 Indicatoare rutiere. Marcaj aplicat
1.25. Instalarea semafoarelor la intersecția traseului național R1 Chișinău – Ungheni și intrarea în sat. Cojușna (regiunea fabrica Nefis)	2024-2025	1 500,0	Surse externe, Buget de stat, Buget local	APL	Proces verbal de recepție aprobat
1.26. Construcția trotuarelor (pe str. Centenarului, str. Lomtadze și alte zone de interes strategic)	2024-2025	2 000,0	Surse externe, Buget de stat, Buget local	APL	Proces verbal de recepție aprobat
1.27. Reabilitarea sistemii de adrese, instalarea indicatoarelor cu adrese (denumiri de străzi și numerotarea caselor)	2024-2025	200,0	Buget local	APL	Proces verbal de recepție aprobat
1.28. Amenajarea centrului satului, parcul, alee, drumul și scările spre Casa de Cultură	2024-2025	1 00 000	Surse Externe, Buget Local, Contribuție	APL	Proces verbal de recepție aprobat

Proiecte/Activități	Perioada de implementare	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Indicatori de performanță
1.29. Construcția și amenajarea unui havuz	2024-2026	2 000 000	Surse Externe, Buget Local, Contribuție	APL	Proces verbal de recepție aprobat
1.30. Amenajarea locurilor de agrement (parcul de la Combinat și parcul de lângă Spital)	2024-2026	20,0	Surse externe, Buget local	Primarul	2 obiective amenajate
1.31. Amenajarea la cea de-a doua intrare în localitate	2024-2025	2 000,0	Surse externe, Buget de stat, Buget local	APL	Spații amenajate
1.32. Iluminarea publică a intrărilor în localitate	2024-2025	60000,0	Surse externe, Buget de stat, Buget local	APL	Iluminarea întregului perimetru de la intrările în sat
1.33. Extinderea rețelelor de iluminat stradal	2024-2026	6000,0	Surse externe, Buget de stat, Buget local	APL	Acoperirea cu iluminat stradal a 70% din străzi
1.34. Crearea unui parc cu panouri fotovoltaice care va asigura instituțiile publice cu energie electrică regenerabilă	2024-2028	10 000	Surse Externe, Buget Local, Contribuție	APL, Instituțiile publice	Proces verbal de recepție aprobat Teren selectat/atribuit
1.35. Construcția/amenajarea gardului și pavarea intrării centrale la cimitir	2024-2026	400 000	Surse Externe, Buget Local, Contribuție	APL, locuitorii satului	Gard construit și teritoriu amenajat/pavat
1.36. Construcția unei anexe, pentru vestiarul Postului de pompieri voluntari	2024-2027	500,0	Buget local, Surse externe	APL	Proces verbal de recepție aprobat
1.37. Crearea unei săli de sport pentru Postul de pompieri voluntari	2024-2025		Surse Externe, Buget Local, Contribuție	APL	Proces verbal de recepție aprobat
1.38. Construcția și dotarea complexului sportiv multifuncțional	2024-2026	650 000	Surse Externe, Buget Local, Contribuție	APL	Edificiul Construit
1.39. Activități de instruire pentru liderii GȚ, privind utilizarea solurilor și respectarea regulilor agrotehnice	Permanent	10,0	AIPA, Buget local	APL	4 instruirii
1.40. Măsurile de informare/sensibilizare a populației	Permanent	20,0	Buget local, ONG	APL	10 activități

Proiecte/Activități	Perioada de implementare	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Indicatori de performanță
privind gestionarea corectă a deșeurilor					
1.41. Stimularea inițiativelor locale de creare a ONG	Permanent	10,0	Buget local, ONG	APL	5 evenimente comune APL - ONG
1.42. Sensibilizarea cetățenilor, privind importanța implicării fiecăruia, în asigurarea mediului ambiant curat. Dezvoltarea voluntariatului	Permanent	10,0	Buget local, ONG	APL	Gradul ridicat de salubritate a teritoriului. % ridicat de participare a cetățenilor în acțiunile de salubritate și amenajare a teritoriului
1.43. Organizarea evenimentelor publice în domeniul mediului	Permanent	20,0	Buget local, ONG	Secretarul CL	5 evenimente anual

Obiectiv strategic 2: Sporirea și diversificarea activităților economice și crearea locurilor de muncă în localitate

Proiecte/Activități	Perioada de implementare	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Indicatori de performanță
2.1. Delimitarea proprietății de terenuri	2024-2027	-	Surse externe	APL	100 % terenuri delimitate
2.2. Evaluarea statutului proprietății publice	2024-2027	-	Surse externe	APL	100 % proprietăți evaluate
2.3. Instruirea Agenților Economici, în managementul proiectelor	Permanent	-	-	Reprezentant GAL	4 evenimente anual
2.4. Instruirea în domeniul subvenționării procurării de tehnică	2024-2026	10,0	AIPA, IFAD, Alte surse	Reprezentant GAL	4 Instruiri organizate anual
2.5. Stimularea și susținerea Întreprinderilor Mici și Mijlocii	2024-2026	50,0	Buget local	APL	4 evenimente anual
2.6. Reconstrucția și amenajarea pieții agricole	2024-2026	150,0 lei	Surse externe, Buget Local, Contribuție	APL	Proces verbal de recepție aprobat
2.7. Organizarea târgurilor, cu participarea antreprenorilor locali, meșterilor populari locali	Permanent		Surse externe/sponsori	APL	2 târguri organizate anual
2.8. Amenajarea obiectivelor turistice cu înființarea unui muzeu și restabilirea monumentului eroilor căzuți și a vixtimeleor represilor,	2024-2028	100,0	Surse externe, Buget local	APL	2 obiective amenajate

Proiecte/Activități	Perioada de implementare	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Indicatori de performanță
2.9. Stimularea organizării caselor rurale în domeniul turismului	Permanent	10,0	Buget local	APL	4 Instruiri organizate anual
2.10. Întreținerea/reparația monumentelor de arhitectură, introduse în Registrul de Stat al Monumentelor de Arhitectură, amplasate în teritoriul satului Cojușna	Permanent		Surse externe, Buget local	APL	Monumente întreținute
2.11. Promovarea includerii localității în trasee turistice	2024-2028		Surse externe, Buget local	APL	Cojușna inclusă în cel puțin un traseu turistic
2.12. Dezvoltarea relațiilor de înfrățire și parteneriat, stabilite de APL Cojușna cu alte localități din Republica Moldova, precum și de peste hotarele ei	Permanent		Bugetul local, sponsori	APL	Acorduri/parteneriate semnate. Proiecte realizate în comun cu partenerii străini
2.13. Vizite, primirea delegațiilor, schimb de experiențe	Permanent	10,0	Buget local	APL	2-4 evenimente anual
2.14. Actualizare PUG	2024-2025	400,0	Buget local	APL	PUG actualizat

Obiectivul strategic 3. Extinderea infrastructurii de agrement și sport, educație și cultură și dotarea instituțiilor educaționale.

Proiecte/Activități	Perioada de implementare	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Indicatori de performanță
3.1. Amenajarea spațiului de recreere pentru cadrele didactice aferent Liceului A. Russo	2024-2025	500,0	Proiecte, Consiliul Raional	Instituția de învățământ	Spațiu amenajat
3.2. Amenajarea terenului sportiv multifuncțional a Liceului	2024-2025	1 500,0	Proiecte, Consiliul Raional	Instituția de învățământ	Teren amenajat
3.3. Reparația capitală a blocului nr. 2 al Liceului Teoretic „Alec Russo”, inclusiv blocul claselor primare	2025-2028	13 000,0	Proiecte, Buget local Surse externe	APL	Condiții mai bune pentru copii
3.4. Dotarea cu mobilier a blocului nr. 2 al Liceului Teoretic „Alec Russo”, inclusiv blocul claselor	2025-2028	1 000,0	Proiecte, Buget local	APL	Condiții mai bune pentru copii

Proiecte/Activități	Perioada de implementare	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Indicatori de performanță
primare			Surse externe		
3.5. Implicarea elevilor, în viața socială a localității. Sensibilizarea elevilor, pentru activități de voluntariat, în diferite domenii	Permanent		Bugetul local	Instituția de învățământ, APL	% ridicat de participare a elevilor în viața socială a satului, activități organizate de APL
3.6. Reactivarea Consiliului Local de Tineret	Permanent		Bugetul local	Instituțiile de învățământ, APL	% ridicat de participare a elevilor în viața socială a satului, activități organizate de APL
3.7. Asigurarea perfecționării continue a cadrelor didactice/stimularea cadrelor didactice	Permanent		Bugetul local Bugetul raional	Instituția de învățământ, APL	% ridicat de calificare a cadrelor didactice
3.8. Reparație capitală a localurilor grădinițelor nr. 1 și nr. 2 și termoizolarea grădiniței nr.1	2024-2026	15000,0	Surse externe, Buget local	APL, Instituțiile de învățământ	Proces verbal de recepție aprobat
3.9. Amenajarea terenurilor de joacă/pavilioanelor, la grădinițele nr. 1 și nr. 2 și în perimetrul parcurilor	2024-2026	3000,0	Surse externe, Buget local	APL, Instituțiile de învățământ	terenuri de joc amenajate pentru fiecare grupă separat
3.10. Amenajarea/pavare teritoriilor aferente ale localurilor grădinițelor nr. 1 și nr. 2	2024-2026	3000,0	Surse externe, Buget local	APL, Instituțiile de învățământ	Spațiul adiacent al grădinițelor pavat
3.11. Reparația rețelelor interioare de electricitate și iluminat, la grădinițele nr. 1 și nr. 2	2024-2026	3000,0	Surse externe, Buget local	APL, Instituțiile de învățământ	Un mediu mai sigur pentru copii
3.12. Dotarea grădinițelor nr. 1 și nr. 2 cu laptopuri, proiectoare, table interactive, material didactic modern	2024-2026	4000,0	Surse externe, Buget local	APL, Instituțiile de învățământ	Noua generație în pas cu era tehnologică
3.13. Reparație capitală a localului Școlii de Arte	2024-2028		Surse externe, Buget local	APL, Instituțiile de învățământ	Un mediu mai sigur pentru copii

Proiecte/Activități	Perioada de implementare	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Indicatori de performanță
3.14.Dotarea Școlii de Arte cu laptop, proiector, table interactive, material didactic modern, instrumente muzicale	2024-2028		Surse externe, Buget local	APL, Instituțiile de învățământ	Un mediu mai sigur pentru copii
3.15.Reparație capitală a localului Centrului de Creație pentru copii și tineri din localitate	2024-2028		Surse externe, Buget local	APL, Instituțiile de învățământ	Un mediu mai sigur pentru copii
3.16.Dotarea Centrului de Creație pentru copii și tineri din localitate, cu utilajul necesar (cuptor, instrumente, material didactic etc) pentru desfășurarea orelor de meșteșugărit/olărit	2024-2028		Surse externe, Buget local	APL, Instituțiile de învățământ	Un mediu mai sigur pentru copii
3.17.Reparația capitală a Casei de Cultură	2024-2028	1000,0	Surse externe, proiecte	APL, Casa de Cultură	Proces verbal de recepție aprobat
3.18.Amenajarea terenului adiacent Casei de Cultură	2024-2025	5,0	Buget local	APL, Casa de Cultură	Proces verbal de recepție aprobat
3.19.Dotarea cu mobilier, inclusiv scaune pentru sala mare de la Casa de Cultura	2024-2026	350,0	Buget local, Surse externe	APL, Casa de Cultură	Mobilier procurat, inclusiv 500 scaune
3.20.Completarea statelor de personal pentru Casa de Cultură	2024-2025	-	-	APL	Decizie aprobată
3.21.Procurarea costumelor naționale, pentru colectivele artistice de amatori pentru instituțiile educaționale, Casa de Cultura și Școala de Arte	2024-2027	30,0	Buget local	APL, Casa de Cultură	20 costume
3.22.Procurarea instrumentelor muzicale, la Casa de Cultura și Școala de Arte	2024-2027	40,0	Buget local, Surse externe	APL, Casa de Cultură	Instrumente procurate (acordeon, Tobă, Nai Cobză)
3.23.Diversificarea activităților recreative și cultural educative. (în special pentru tineret și vârstnici)	Permanent	100,0	Buget local	Casa de Cultură	4 activități noi organizate(inclusiv discotecă)

Proiecte/Activități	Perioada de implementare	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Indicatori de performanță
3.24. Organizarea cercurilor pe interese, în cadrul Casei de Cultură	Permanent	10,0	Buget local	Casa de Cultură	2 cercuri funcționale
3.25. Organizarea activităților cultural artistice și de masă	Permanent	10,0	Buget local	Casa de Cultură	Activități organizate, lunar
3.26. Participarea la concursurile/festivalurile raionale, naționale și internaționale	Permanent	30,0	Buget local	Casa de Cultură	4 evenimente anual
3.27. Menționarea și stimularea membrilor colectivelor artistice de amatori, de la Casa de Cultură	Permanent	10,0	Buget local	APL, Casa de Cultură	1 eveniment anual
3.28. Instituirea unui festival cultural local și regional	2024-2025	50,0	Surse externe, Buget local	APL, Casa de Cultură	Festival organizat
3.29. Crearea muzeului satului. Identificarea unui edificiu local reprezentativ.	2024-2025		Surse externe, Buget local	APL, Casa de Cultură	Muzeu creat și funcțional
3.30. Colectarea exponatelor pentru muzeul satului	Permanent	5,0	Surse externe, Buget local	APL, Casa de Cultură	Muzeu dotat cu exponate
3.31. Amenajarea stadionului din centrul satului	2024-2026	1000,0	Buget local, Surse externe	APL	Gard construit Iluminat stradal Pavaj, Scenă
3.32. Reparația utilajului sportiv existent. Procurarea utilajului/inventarului și formelor sportive noi	2024	2,0	Buget local	APL	Proces verbal de recepție aprobat. Utilaj/inventar și forme sportive procurate
3.33. Menționarea și stimularea membrilor echipei de fotbal al sat. Cojușna	Permanent	10,0	Buget local	APL CS „Fotbal Club Cojușna”	1 eveniment anual
3.34. Diversificarea serviciilor medicale oferite OMF. Instituționalizarea unei secții de internare (staționar de zi)	2025-2026	300,0	Surse externe	APL, CS Cojușna	Utilaj Reparație
3.35. Livrarea de pachete alimentare, persoanelor social vulnerabile	Permanent	50,0	AdB, Buget local	APL DGAS	4 campanii anuale

Proiecte/Activități	Perioada de implementare	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Indicatori de performanță
3.36.Acordarea serviciilor pentru copii în situații de risc (prin parteneriate)	Permanent	20,0	Surse externe, Buget local	APL DGAS	Serviciu funcțional
3.37.Asistență/consiliere pentru persoanele victime supuse violenței	Permanent	10,0	Surse externe, ONG	APL DGAS	Serviciu funcțional
3.38.Instruirea conducătorilor instituțiilor, privind managementul scrierii de proiecte	Permanent	40,0	Surse externe, Buget local	APL	4 evenimente anual
3.39.Organizarea instruirilor pentru liderii locali	2024-2028	10,0	Surse externe, Buget local	APL	4 evenimente anual
3.40. Instituirea Asociației de Băștinași și lansarea inițiativelor comune locale	2024-2028		Surse externe, Buget local	APL. ADB	
3.41. Dotarea cu rampe de acces în zonele de interes public	2024-2025		Surse externe, Buget local	APL	

Obiectivul strategic 4. Consolidarea capacității instituționale și financiare a APL Cojușna

Proiecte/Activități	Perioada de implementare	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Indicatori de performanță
4.1 Reparația acoperișului și fațadei sediului Primăriei	2025-2026	6000,0	Surse externe, Buget local	APL	Proces verbal de recepție aprobat
4.2 Termoizolarea clădirii Primăriei	2025-2026	2000,0	Surse externe, Buget local	APL	Proces verbal de recepție aprobat
4.3 Reparația sistemului de încălzire a localului Primăriei	2024-2025	500,0	Surse externe, Buget local	APL	Proces verbal de recepție aprobat
4.4 Procurarea unui automobil pentru Primărie	2024-2025	200,0	Buget local	APL	Proces verbal de recepție aprobat
4.5 Completarea statelor de personal	2024-2025	-	-	APL	Decizie adoptată, Stat de personal completat
4.6 Organizarea instruirilor cu tematici profesionale	Permanent	2% din buget	Buget local	APL, CR Strășeni	100% din specialiști participă la evenimente
4.7 Efectuarea unui audit a echipamentului IT și înlocuirea celui vechi	2024-2025	40,0	Buget local	APL	Proces verbal de recepție aprobat
4.8 Instalarea panourilor informative (pe mahalale)	2024	10,0	Buget local	APL	4 panouri

Proiecte/Activități	Perioada de implementare	Cost, mii lei	Surse de finanțare	Responsabil	Indicatori de performanță
4.9 Organizarea adunărilor (pe mahalale)	Permanent	5,0	Buget local	APL	Delegatului mahalalei selectat
4.10 Organizarea întâlnirilor cetățenilor cu consilierii	Trimestrial/la necesitate	-	-	APL	4 evenimente anual
4.11 Înființarea ziarului localității	2024-2025	50,0	Surse externe, Buget local	APL	1 ediție lunară
4.12 Procurarea echipamentului pentru Înregistrarea/Transmiterea ședințelor CL online	Permanent	15,0	Buget local, Surse externe		Dotarea cu camere video Microfoane
4.13 Informarea cetățenilor despre Registrului Actelor Locale	Permanent	-	-	APL	4 evenimente anual
4.14 Organizarea ghișeului unic	2024-2027	50.0	Buget local	APL	Proces verbal de recepție aprobat

4.6. Planul și cadrul de monitorizare și evaluare

Cadrul de monitorizare și evaluarea descrie subiecții implicați în procesul de monitorizare și evaluare și rolurile acestora, nivelele de monitorizare și evaluare, cât și sistemul de indicatori pentru fiecare nivel care măsoară progresul (performanțele), rezultatul (efectele și impactul intervențiilor).

Implementarea Strategiei de Dezvoltare Socio-Economică a satului Cojușna este un proces participativ și necesită un efort conjugat din partea APL, a societății civile sau a locuitorilor precum și a sectorului privat din localitate.

În procesul realizării Strategiei vor fi implicați mai mulți actori, fiecare având un rol determinat:

1. Administrația publică locală (Consiliul Local, Primarul, Primăria)
2. Locuitorii satului
3. Societatea civilă
4. Agenții economici
5. Structuri externe (Consiliul raional, Guvernul, municipalități înfrățite, Organizațiile internaționale).

Implementarea Strategiei de Dezvoltare Comunitară poate fi divizată convențional în 4 etape în funcție de procese și factorii implicați:

- **Aprobarea SDC.** În cadrul acestei etape, Strategia de dezvoltare va fi supusă dezbaterilor în cadrul Audițiilor publice organizate de către primărie. În urma consultărilor publice și ajustării prin integrarea propunerilor și recomandărilor făcute, Strategia va fi înaintată Consiliului Local spre aprobare. După aprobarea strategiei, Primăria va coordona elaborarea planurilor de acțiuni trimestriale sau anuale (după caz și în funcție de resursele disponibile) privind realizarea strategiei în conformitate cu Planul Strategic de Acțiuni.
- **Implementarea SDC** se va efectua prin realizarea acțiunilor și proiectelor concrete derivate din planul de acțiuni al Strategiei. Pentru fiecare acțiune sau proiect în planul de acțiuni este indicată perioada de desfășurare (durata), responsabilii și partenerii care vor realiza proiectul. De asemenea, vor fi identificate și asigurate sursele de finanțare a proiectelor propuse spre implementare.
- **Monitorizarea SDC.** În perioada de implementare, responsabilii de realizarea planului de acțiuni vor raporta îndeplinirea activităților, proiectelor și atingerea obiectivelor specifice. Monitorizarea proiectelor, acțiunilor și strategiilor se va efectua prin intermediul indicatorilor de implementare stabiliți (care sunt după caz indicatori de produs și de rezultat). În cazul în care se vor identifica devieri de la Planul Strategic de acțiuni vor fi inițiate măsuri de corectare sau ajustare a acestui plan.
- **Evaluarea și actualizarea SDC.** La inițiativa CIS vor fi derulate procese de evaluare a strategiei pentru a estima progresul în atingerea obiectivelor și necesitatea actualizării documentului pentru a corecta intervenții sau integra noi priorități.

Procesul de monitorizare a strategiei presupune o serie de activități menite să urmărească progresul implementării Strategiei.

Monitorizarea implementării strategiei se va efectua de **Comisia pentru Implementarea Strategiei** (în continuare CIS).

CIS va fi creată prin Decizia Consiliului Local cu statut de Comisie obștească pe lângă Consiliul local și Primărie, în componența căreia va fi asigurată reprezentarea tuturor factorilor implicați în dezvoltare:

- Consiliul local (președinții comisiilor consultative de specialitate sau consilieri locali)
- Reprezentanți Primărie (Primarul, 2 – 3 specialiști)
- Comunitatea oamenilor de afaceri
- Instituții educaționale (directori instituții de învățământ)
- Organizații non-guvernamentale (reprezentanți ai ONG-ilor ce activează în domeniul protecției mediului, social, apărarea drepturilor omului și de tineret, etc.)

- Cetățeni. (grupul va fi reprezentativ și va include tineri, persoane dezavantajate, număr proporțional de femei și bărbați, reprezentanți ai diverse grupuri sociale sau etnice).

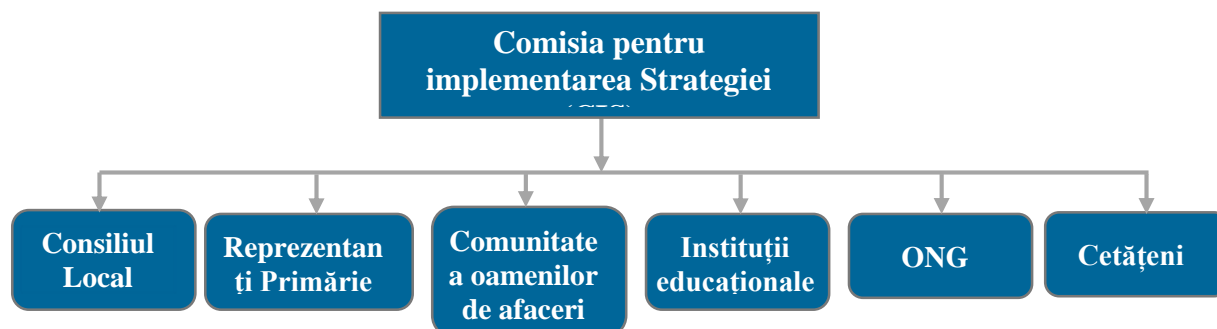

Figura 1. Structura cadrului instituțional de monitorizare și implementare a Strategiei de SDC a satului Cojușna

Responsabilitățile de bază ale CIS pentru implementarea strategiei constau în:

- Planificarea acțiunilor
- Elaborarea și promovarea adoptării deciziilor privind acțiunile de implementare
- Coordonarea activităților de implementare a acțiunilor și proiectelor de dezvoltare
- Coordonarea activităților de atragere a surselor financiare alternative în scopul realizării problemelor identificate
- Monitorizarea implementării planului de acțiuni
- Elaborarea rapoartelor și prezentarea lor către Consiliul Local
- Acordarea asistenței tehnice și consultative în toate domeniile
- Elaborarea și dezbateră proiectelor prioritare de dezvoltare
- Analiza deciziilor privind diverse probleme ale comunității
- Elaborarea și inițierea modificărilor în strategie
- Elaborarea studiilor și proiectelor de dezvoltare, etc.

CIS își va desfășura activitatea în ședințe care se vor desfășura cel puțin o dată la 6 luni.

Un rol important în procesul de implementare a strategiei îl are Consiliul Local, care se va ocupa nemijlocit de monitorizarea și evaluarea procesului de implementare a Planului de acțiuni. Competențele Consiliului Local se vor axa pe:

- Coordonarea activităților de antrenare a populației în acțiunile de realizare a proiectelor
- Promovarea dialogului permanent cu locuitorii, asigurarea transparenței în activitatea APL
- Încurajarea voluntarilor în diverse activități publice
- Stimularea și coordonarea conlucrării actorilor comunității în realizarea obiectivelor comune ale Strategiei
- Parteneriatul cu APL, ONG, agenții economici în cea ce privește implementarea, monitorizarea și evaluarea Planului de acțiuni a Strategiei.

Procesele de monitorizate vor urmări în mod prioritar următoarele aspecte:

<p>1. Activitățile: modul în care au fost îndeplinite acțiunile și proiectele incluse în planul de acțiuni în conformitate cu obiectivele setate;</p>	<p>2. Resursele investite: umane, materiale, financiare, informaționale, de timp etc.;</p>	<p>3. Perioadă/timp: au fost sau nu realizate acțiunile în perioada indicată</p>
--	---	---

Pentru realizarea monitorizării CIS va utiliza un set de indicatori pentru care trebuie colectate date pe parcursul și în urma implementării.

Indicatorii sunt variabile cantitative sau calitative care furnizează mijloace simple și de încredere pentru măsurarea rezultatelor și pentru a reflecta schimbarea survenită în urma implementării strategiei. Distincția dintre aceste două tipuri de indicatori este de ordin valoric: cei cantitativi sunt exprimați în termeni numerici și procentuali, iar indicatorii calitativi pot măsura percepția, satisfacția beneficiarilor.

În procesul de monitorizare vor fi prioritar utilizați indicatorii incluși în planul de acțiuni al Strategiei și după caz, va suplini această listă cu indicatori la nivel de impact, rezultat sau produs ,care vor fi colectați prin intermediul instrumentelor de monitorizare.

Printre instrumentele de monitorizare utilizate, cele mai accesibile pot fi:

- **Analiza documentară** – examinarea documentelor cum ar fi: rapoarte, procese verbale, înregistrări, baze de date administrative din cadrul APL, documente financiar contabile.
- **Sondaj** – aplicarea unui chestionar structurat cu un număr limitat de întrebări închise care se administrează unui grup restrâns (circa 50–75 persoane), fie sub format online, sub formă de interviu sau prin completarea în formă fizică de către beneficiari.
- **Interviuri** – aplicarea unui set de întrebări ce vizează obținerea răspunsurilor tehnice și a informațiilor de la indivizi și grupuri în vederea verificării ipotezelor sau pentru descrierea fenomenelor socio-umane. Interviurile au la bază o serie de întrebări adresate indivizilor din grupul țintă, selectați pentru cunoștințele lor și experiența într-un subiect de interes.
- **Focus grupuri** – aplicarea unui set de întrebări specifice grupurilor țintă (circa 8-12 participanți selectați după criterii similare) care sunt familiari cu problemele în discuție. Participanții ar putea fi beneficiari cât și echipa de implementare, Comitetul de Coordonare. Scopul poate fi inclusiv compararea perspectivelor beneficiarilor sau validarea unor ipoteze.
- **Observările la fața locului/vizite în teren** - tehnică de colectare și validare a informației prin intermediul observației la fața locului. Scopul vizitelor este de a documenta progresul înregistrat în baza documentației de suport. Vizitele mai pot, însă, explora și alți parametri calitativi - cum ar fi angajamentul beneficiarilor în implementarea proiectelor.

Deși este recomandată diversificarea instrumentelor pentru colectarea datelor pentru a ne asigura de acuratețea datelor colectate (ex. validarea constatărilor în baza datelor calitative prin careva instrumente și date cantitative), Responsabilul de monitorizare desemnat de CIS va selecta metodele optime care pot fi administrate. Instrumentele de colectare de date vor fi structurate în așa mod încât să permită colectarea indicatorilor incluși în strategie. Tabelul de mai jos, reprezintă un model de foaie de monitorizare a planului de acțiuni.

Tabelul 1. Foaie de monitorizare a planului de acțiuni

Acțiuni, măsuri, proiecte (din planul de acțiuni)	Indicatori de implementare	Unitatea de măsură	Nivel de referință (2023)	Nivel-țintă final (2028)	Nivel înregistrat				
					2024	2025	2026	2027	2028
Direcție strategică 1. ...									
Obiectiv specific 1.1. ...									
1.1.1. ...									
Direcție strategică n. ...									
Obiectiv specific n.1. ...									
n.1.1. ...									

Pentru asigurarea eficiență a activităților de monitorizare și evaluare se recomandă crearea unei baze de date (cea mai simplă și accesibilă fiind Excel), care va asigura managementul calitativ al datelor și generarea ulterioară a diverse rapoarte. Rapoartele periodice sunt principalul produs al monitorizării și conțin descrieri ale etapei în care se află procesul de implementare a strategiei.

Raportarea implementării strategiei ca urmare a proceselor de monitorizare se va efectua prin elaborarea și prezentarea de către responsabilii de implementare a rapoartelor către CIS privind realizarea Planului de acțiuni și a obiectivelor specifice. Anual CIS va prezenta Consiliului local raportul de evaluare a implementării Strategiei.

Tabelul 2. Principalii indicatori ai raportului de verificare și revizuire

Obiect Monitorizare	Elaborator/ Destinatar	Raport	Descriere
Realizarea obiectivelor	CIS și Consiliul local	Rapoarte semestriale/ anuale	Raport bazat pe analize, sondaje a locuitorilor pentru evaluarea impactului implementării strategiei
Realizarea acțiunilor, proiectelor	Responsabili de implementare	Raport semestrial sau după finisarea activității	Rapoarte prezentate de responsabilii de implementare privind îndeplinirea acțiunilor, proiectelor

Evaluarea ca proces reprezintă o analiză aprofundată menită să identifice, să cuantifice și să demonstreze prin dovezi realizările și schimbările generate, explicând principalele mecanisme care stau la baza acestor rezultate. Evaluarea implementării strategiei se va efectua de Comisia pentru Implementarea Strategiei.

Evaluarea în cazul SDC ne informează în ce măsură obiectivele au fost atinse, cât de eficient a fost procesul, cât de relevante au fost activitățile, cât de durabile sunt rezultatele.

Evaluarea implementării Strategiei se poate efectua atât pe parcursul implementării (la mijloc de termen) cât și la finalul implementării strategiei, ca un exercițiu sumativ care va genera concluzii și recomandări pentru perioada următoare și se va efectua prin analiza indicatorilor de dezvoltare.

Evaluarea va avea în primul rând la bază toată informația colectată în urma exercițiilor de monitorizare (rapoartele periodice, date administrative și informații statistice după caz).

Nivelul de realizare a unei acțiuni/măsurii/proiect poate fi analizat din 2 puncte de vedere:

- I. Gradul de realizare al indicatorilor acțiunilor planificate apreciat prin criteriile: **Nerealizată, Inițiată, Realizată parțial, Realizată;**

Acțiune	Situație posibilă	Concluzie/calificativ privind realizarea acțiunilor
Acțiuni cu sau fără indicatori	Dacă acțiunea are un caracter permanent și nu există niciun indicator cantitativ realizat	Nerealizată (0%)
	Dacă acțiunea are un caracter singular a fost inițiată, dar toți indicatorii cantitativi au fost realizați în proporție de 1-30%	Inițiată (1-30%)
	Dacă acțiunea are un caracter singular și toți indicatorii cantitativi au fost realizați în proporție de 31-80%	Acțiune realizată parțial (31-80%)
	Dacă acțiunea are un caracter singular și toți indicatorii cantitativi au fost realizați în proporție de 81-100%	Realizată (81-100%)

* pentru vizibilitate poate fi aplicată cromatică de culori specifice pentru fiecare indicator.

- II. Respectarea termenului de realizare a acțiunilor apreciat prin criteriile: **Termen respectat, Termen Depășit, În desfășurare**. Totodată, pentru acțiunile care nu țin de competența autorităților locale sau nu mai sunt relevante pentru implementare au fost apreciate cu termen **”Irelevant”**.

Tipologia termenelor de realizare a Acțiunilor stabilite în Plan	Situații posibile	Concluzie/calificativ privind respectarea termenului
Acțiuni cu sau fără indicatori	Dacă termenul a fost respectat	Respectat
	Dacă termenul este permanent	În desfășurare
	Dacă termenul a fost depășit sau acțiunea nu a fost realizată	Depășit
	Dacă acțiunea este irelevantă	Irelevant

* pentru vizibilitate a fost aplicată cromatica de culori specifice pentru fiecare indicator.

Pentru generalizarea rezultatelor monitorizării și elaborarea raportului de evaluare, se recomandă utilizarea modelului de tabel prezentat mai jos:

Tabelul 3. Tabel pentru raportul de evaluare

Acțiuni, măsuri, proiecte	Perioada de implementare planificată	Grad de realizare	Termen	Descrierea realizărilor / cauze nerealizării / alte comentarii
Direcție strategică 1. ...				
Obiectiv specific 1.1. ...				
1.1.1.		Nerealizat	Depășit	
1.1.2.		Realizat	Respectat	
Direcție strategică n. ...				
Obiectiv specific n.1. ...				
n.1.1.		Inițiat	Depășit	
n.1.2.		Realizat parțial	În desfășurare	

Evaluarea va fi suplinită prin informații și date colectate prin intermediul unor instrumente suplimentare, cum ar fi: chestionare (pentru a colecta informații de natură calitativă) referitoare la opinia cetățenilor, sau interviuri/focus grupuri/ateliere și consultări pentru a explora anumite fenomene/impedimente sau situații corelate cu implementarea strategiei.

Selectarea instrumentelor care urmează a fi utilizate în procesul de evaluare depinde de disponibilitatea resurselor care pot fi alocate acestui exercițiu și anvergura evaluării. Rezultatele evaluării vor fi integrate în cadrul unui raport prezentat și discutat în cadrul CIS. Cuprinsul raportului de evaluare este prezentat în tabelul de mai jos:

Tabelul 4. Structura model al raportului de monitorizare și evaluare

Capitol/secțiune	Puncte-cheie
Prefață	<ul style="list-style-type: none"> Ce reprezintă documentul. Contextul și perioada în care a avut loc evaluarea. Data la care a fost întocmit raportul de evaluare Autorii raportului
Rezumat	<ul style="list-style-type: none"> Rezumatul raportului de evaluare, prezentat astfel încât să constituie o secțiune generală (adică să conțină toate informațiile- cheie, fără trimiteri la corpul principal al raportului).

Capitol/secțiune	Puncte-cheie
Context	<ul style="list-style-type: none"> Contextul strategiei de dezvoltare locală (când a fost elaborată, obiectivele principale, perioada de timp acoperită, buget total, alte informații relevante). Alte informații relevante pentru înțelegerea contextului local.
Scopul și obiectivele evaluării	<ul style="list-style-type: none"> Scopul evaluării: de ce a fost realizată, cum va fi folosită. Obiectivele evaluării.
Metodologia de evaluare	<ul style="list-style-type: none"> Descrierea metodelor și tehnicilor de evaluare folosite și justificarea acestora, în corelație cu fiecare întrebare privind evaluarea. Descrierea elementelor-cheie ale evaluării – întrebările specifice și comune privind evaluarea, criteriile de evaluare, indicatori. Sursa datelor (primare și secundare), tehnici pentru colectarea datelor (chestionare, interviuri, focus grupuri, studii de caz etc.; dimensiunea și criteriile de selecție pentru eșantionare). Descrierea principalelor limite și constrângeri întâmpinate și a măsurilor adoptate pentru a le compensa.
Constatări privind implementarea SDC	<ul style="list-style-type: none"> Măsurile concrete care au fost întreprinse de autoritățile responsabile, pentru implementarea acțiunilor planificate în SDC. Resursele alocate pentru implementarea acțiunilor planificate. Rezultatele obținute în urma implementării acțiunilor. Beneficiile pentru grupurile țintă. Problemele care au intervenit și au influențat obținerea rezultatelor scontate.
Concluzii, recomandări și lecții învățate	<ul style="list-style-type: none"> Prezentarea sintetică a concluziilor generale ale evaluării. Prezentarea recomandărilor aferente fiecărei întrebări privind evaluarea și a recomandărilor generale (cu excepția întrebărilor de evaluare pentru care nu au fost formulate recomandări specifice). Prezentarea lecțiilor învățate, cu aplicabilitate în viitor.

Actualizarea Strategiei poate fi realizată la inițiativa CIS în câteva situații cum ar fi :

- Ca urmare a recomandărilor și rezultatele proceselor de evaluare, în special când rapoartele indică abateri de la planul de acțiuni sau progres slab în implementarea planului de acțiuni;
- În momentul expirării perioadei de implementare a Strategiei;
- În cazul apariției unei necesități la nivel de localitate sau a unor noi priorități transpuse în strategiile naționale care necesită a fi integrate și reflectate în Strategie .

Procesul de actualizarea este recomandat să cuprindă inclusiv profilul localității, în special, actualizarea principalilor indicatori socio-economici pentru a valida concluziile.

În urma procesului de actualizare documentul va parcurge același exercițiu participativ pentru planificare strategică și consultări publice înainte de a fi propus Consiliului pentru aprobare.

Riscuri și Impedimente de Implementare

Realizarea efectivă a acțiunilor propuse în Strategia de dezvoltare poate fi împiedicată de prezența anumitor riscuri și impedimente de implementare. Riscurile și impedimentele aferente implementării strategiei de dezvoltare pot fi divizate în două categorii: interne și externe.

Tabelul 5. Riscuri și Impedimente de Implementare

DOMENIU	DESCRIERE
	Riscuri și impedimente interne

DOMENIU	DESCRIERE
Managementul implementării strategiei	Confruntări de interese privind implementarea strategiei Prevalarea intereselor personale Resurse financiare limitate Lipsa capacităților de atragere a investițiilor
Parteneriat	Neconlucrarea autorităților publice locale cu sectorul de afaceri și Comunitatea Indiferența și neimplicarea populației în susținerea activităților Lipsa de experiență a structurilor societății civile și neimplicarea lor Neimplicarea partenerilor internaționali
Dezvoltarea economică	Lipsa interesului din partea comunității de afaceri în dezvoltarea bazei economice locale
Social	Resurse limitate pentru acordarea asistenței sociale Pauperizarea continuă a populației Emigrarea forței de muncă
Mediu	Populație neconștientizată privind efectele poluarea mediului
Riscuri și impedimente externe	
Cadrul politico-juridic	Instabilitatea cursului politic Contradicția și instabilitatea legislației în vigoare
Relații parteneri externi	Lipsa conlucrării cu autoritățile publice raionale și centrale Neimplicarea partenerilor internaționali
Starea economiei	Potențial investițional redus Inaccesibilitatea piețelor de desfacere de peste hotare Infrastructură de afaceri nedezvoltată Risc de țară.

Riscuri și Impedimente de Implementare

Realizarea efectivă a acțiunilor, propuse în Strategia de dezvoltare, poate fi împiedicată de prezența anumitor riscuri și impedimente de implementare interne și externe și anume:

Tabel 23. Riscuri și Impedimente de Implementare

Domeniu	Descriere
Riscuri și impedimente interne	
Managementul implementării strategiei	<ul style="list-style-type: none"> • Confruntări de interese privind implementarea strategiei • Prevalarea intereselor personale • Resurse financiare limitate • Lipsa capacităților de atragere a investițiilor
Parteneriat	<ul style="list-style-type: none"> • Neconlucrarea autorităților publice locale cu sectorul de afaceri și comunitatea • Indiferența și neimplicarea populației în susținerea activităților • Lipsa de experiență a structurilor societății civile și neimplicarea lor • Neimplicarea partenerilor internaționali
Dezvoltarea economică	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa interesului din partea comunității de afaceri în dezvoltarea bazei economice locale
Social	<ul style="list-style-type: none"> • Resurse limitate pentru acordarea asistenței sociale • Pauperizarea continuă a populației • Emigrarea forței de muncă
Mediu	<ul style="list-style-type: none"> • Populație neconștientizată privind efectele poluarea mediului

Riscuri și impedimente externe	
Cadrul politico-juridic	<ul style="list-style-type: none"> • Instabilitatea cursului politic • Contradicția și instabilitatea legislației în vigoare
Relații parteneri externi	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa conlucrării cu autoritățile publice raionale și centrale • Neimplicarea partenerilor internaționali
Starea economiei	<ul style="list-style-type: none"> • Potențial investițional redus • Inaccesibilitatea piețelor de desfacere de peste hotare • Infrastructură de afaceri nedezvoltată • Risc de țară.

Sursa: Primăria localității Cojușna

Anexe

Tabel 24. Gospodăriile Țărănești de pe teritoriul satului Cojușna

Nr. d/o	Denumirea gospodăriei țărănești	Genul de activitate
1.	Moșia lui Dumbravă	Livadă de mere și prune
2.	Ruslan Țurcanu	Cultivare măcieș
3.	Cardinal-Suruceanu	Vie și livadă de piersici
4.	Dumbrava Vasile	Livadă de mere, agricultură
5.	Prodan Igor	Livadă de mure
6.	Drumea Ion	Teren arabil
7.	Dulgheru Vasile	Teren arabil
8.	Sîrcu Nicolae	Livadă de cireș, vie
9.	Margina Alexandru	Fermă de prepelițe
10.	Țurcanu Ion	Stupină
11.	Țurcan Ion	Vie și teren arabil
12.	Crăciun Dumitru	Teren arabil
13.	Alexei Nicolae	Creșterea sparanghel
14.	Munteanu Igor	Teren arabil, livadă de mere
15.	Boțan Valeriu	Vie
16.	Jereghi Vitalie	Stupină
17.	Jereghi E	Creșterea levănțicăi
18.	Manoli Ion	Vie, teren arabil
19.	Samson Mihail	Vie, teren arabil
20.	Samson Vasile	Creșterea animalelor, vie, teren arabil
21.	Vega-Țurcanu	Vie, teren arabil
22.	Munteanu Nicolae	Teren arabil
23.	Sandu Mursa	Teren arabil
24.	Ungureanu Ion	Livadă de mere, vie, livadă de prune
25.	Pelin Nicolae	Livadă de mere, vie, livadă de prune
26.	Suruceanu Iurie	Vie, teren arabil
27.	Poiată Vera	Teren arabil
28.	Manoli Ion	Teren arabil
29.	Blănița Andrei	Teren arabil

Sursa: Primăria localității Cojușna

Tabel 25. Agenți economici autorizați care activează pe teritoriul satului Cojușna

Nume	Gen de activitate	Data autorizatiei
------	-------------------	-------------------

1.	S.R.L. „Niculina-ND”	Bar	09.02.2017
	JT „Rosas Grup” S.R.L.	Magazin depozit	22.02.2018
2.	Î.I. „Chiriac Elena”	Bar	23.02.2018
3.	JT „Rosas Grup” S.R.L.	Servicii de curățătorie	20.07.2018
4.	S.R.L. „Agremtur”	Pensiune agroturistică (facilități de cazare pentru vacanțe, alte servicii de cazare)	18.01.2019
5.	S.R.L. „SKYVET GROUP”	Farmacie veterinară	10.06.2019
6.	S.R.L. „Victoria-Com”	Magazin	01.07.2019
7.	S.R.L. „Agrodor-CV”	Închiriere de mașini și echipamente agricole	11.02.2020
8.	S.R.L. „Tesko Markets”	Comerțul cu amănuntul în magazine nespecializate	17.02.2020
9.	S.R.L. „Pride Grup”	Comerțul cu amănuntul în magazine	24.02.2020
10.	S.R.L. „Farmacia Natali”	Farmacie	29.05.2020
	S.R.L. „Farmacia Natali”	Farmacie	29.05.2020
11.	S.R.L. „Diaconu D”	Vulcanizare	01.06.2020
12.	S.R.L. „Veledarya Trans”	Întreținerea și reparația autovehiculelor	12.08.2020
	S.R.L. „Veledarya Trans”	Baruri și alte activități de deservire a băuturilor	12.08.2020
13.	S.R.L. „Dumflor Grup”	Magazin	07.09.2020
14.	S.R.L. „Fox Petrol”	Magazin-non stop	13.01.2021
	S.R.L. „Fox Petrol”	Benzinărie-non stop	13.01.2021
15.	S.R.L. „Dorilen Plus”	Cafe-bar, sală de ceremonii,	16.08.2017
	S.R.L. „Dorilen Plus”	Magazin	19.01.2017
	S.R.L. „Dorilen Plus”	Magazin	19.01.2017
16.	S.R.L. „Emalcris”	Sală de ceremonii	09.02.2017
17.	S.R.L. „Elen-Cris Grup”	Sală de ceremonii	06.06.2019
18.	AKM „Veteran” S.R.L.	Gheretă	11.09.2018
19.	S.R.L. „Vidgorvid-Vi”	Magazin	01.01.2017
	S.R.L. „Vidgorvid-Vi”	Stație de alimentare cu petrol	01.01.2017
	S.R.L. „Vidgorvid-Vi”	Întreținere și reparație automobile	01.01.2017
20.	S.R.L. „Rosebulimex”	Magazin, alcool, tutun	06.08.2019
21.	S.R.L. „Holova Agro”		26.04.2018

22.	S.R.L. „Kiriandre”	Bar	21.06.2019
23.	S.R.L. „Clever Energy”	Magazin	14.05.2018-13.01.2021
	S.R.L. „Clever Energy”	Stație alimentare	14.05.2018-13.01.2021
24.	S.R.L. „SOT”	Magazin	04.01.2017
25.	Î.I. „Leșcov Natalia”	Servicii de croitorie	03.06.2019
26.	S.R.L. „Abroic Cons”	Magazin-depozit materiale de construcții	18.03.2019
27.	S.R.L. „Migdal P”	Magazin	19.01.2017
28.	S.R.L. „Voitis Distillery”	Magazin	19.01.2017-05.10.2020
29.	S.R.L. „Agroflor-Sem”	Magazin	19.12.2016
30.	S.R.L. „Coopconsum”	Magazin	12.01.2017
31.	S.R.L. „Coopconsum”	Magazin	12.01.2017
32.	Î.I. „Turcanu Sergiu”	Magazin	04.08.2017
33.	S.R.L. „Mereuța Com”	Magazin	02.01.2017
34.	S.R.L. „Arsaco”	Servicii	07.04.2017
35.	Î.I. „Chiriac Eugenia”	Magazin	23.02.2018
36.	Î.I. „Reznicenco Elena”	Bar	10.01.2017
37.	Î.I. „Turcanu Gheorghe”	Magazin	11.01.2017
38.	S.R.L. „Ionatanlux”	Magazin	19.01.2017
39.	S.R.L. „Agro Rusanovschi”	Magazin	19.01.2017
40.	S.R.L. „Pride Grup”	Bar	29.03.2017-01.02.2020
41.	S.R.L. „Farmacia Cojușna”	Farmacie	29.05.2020-29.05.2020
	S.R.L. „Farmacia Cojușna”	Farmacie	29.05.2020-29.05.2020
42.	Î.I. „Chiosa Com”	Magazin-depozit materiale de construcții	25.01.2017
43.	Î.I. „Rogaciov Vitalie”	Magazin	
	S.R.L. „Agrodor CV”	Depozit-frigider	09.02.2017-10.02.2020
44.	Î.I. „Iachim Vitalie”	Magazin	09.02.2017
45.	Î.I. „Vidrașcu Victoria”	Magazin	18.01.2020
46.	S.R.L. „Agrodor Succes”	Magazin	09.02.2017
47.	Î.I. „Bejenaru Valentina”	Magazin	29.12.2016
48.	S.R.L. „Nefis”	Depozit angro	28.12.2016
	S.R.L. „Nefis”	Magazin	28.12.2016

49.	SC „Valialves Lux” S.R.L.	Magazin	2017
	SC „Valialves Lux” S.R.L.	Magazin	2017
50.	S.R.L. „Jardan Zinaida”	Magazin	01.2021
51.	S.R.L. „Lory Mary”	Servicii de coafură	06.04.2021
52.	S.R.L. „JT Rosaș Grup”	Activități de întreținere peisagistică	25.05.2021
53.	S.R.L. „Mîndrescu_S Lily”	Magazin	12.07.2021
54.	S.R.L. „Gran Color”	Tăierea și fasonarea pietrii	15.07.2021
55.	S.R.L. „Lutic SV”	Magazin	09.08.2021
56.	S.R.L. „Valentina Grup”	Magazin	19.10.2021
57.	S.R.L. „Rossco Wines”	Bar	04.11.2021
58.	S.R.L. „Privat Imobil Plus”	Magazin	07.12.2021
	S.R.L. „Privat Imobil Plus”	Magazin	04.01.2022
59.	S.R.L. „Victoria- Com”	Terasă	08.02.2022
60.	S.R.L. „Moldretail Group”	Magazin comercial	20.04.2022
61.	S.R.L. „Pride Grup”	Terasă	04.05.2022
62.	S.R.L. „Buelo”	Magazin	04.05.2022
63.	S.R.L. „Meatland Mani”	Magazin	08.06.2022
64.	S.R.L. „Farmacia Familiei”	Farmacie	13.06.2022
	S.R.L. „Farmacia Familiei”	Produse cosmetice	13.06.2022
	S.R.L. „Farmacia Familiei”	Articole ortopedice	13.06.2022
65.	S.R.L. „Centerstreet Group”	Magazin	13.07.2022
66.	S.R.L. „Carnet Company”	Magazin	28.07.2022
67.	S.R.L. „Evrica-B”	Magazin de birotică	01.11.2022
68.	S.R.L. „Salamer- Com”	Magazin alimentar	17.11.2022

Sursa: Primăria localității Cojușna

Anexa 1. Fișe de proiecte

Fișa de proiect nr. 1

1	Denumirea localității	Satul Cojusna, raionul Strășeni
2	Denumirea proiectului	Reabilitarea rețelei de canalizare centralizată pentru segmentul de la colectorul central spre Vatra (2-3 km).
3	Problema care ar urma a fi soluționată	Accesul populației la rețelele tehnico-edilitare este unul din obiectivele prioritare de dezvoltare durabilă consemnat în Agenda 2030 a Națiunilor Unite. Prin realizarea proiectului urmează a fi conectate 50-70 gospodării la sistemul centralizat de canalizare sau circa 350 locuitori.
4	Obiectivul general al proiectului	<u>Obiectiv general:</u> Îmbunătățirea condițiilor tehnico-edilitare și creșterea gradului de acoperire a populației cu rețea de canalizare
5	Obiective specifice ale proiectului	<u>Obiectiv specific 1:</u> Extinderea infrastructurii de canalizare în localitate; <u>Obiectiv specific 2:</u> Extinderea serviciilor de oferite de Î.M. "Salubr-Cojușna"; <u>Obiectiv specific 3:</u> Conectarea a circa 70 de gospodării la rețeaua centralizată de canalizare.
6	Indicatori calitativi și cantitativi	Indicatori calitativi: – Îmbunătățirea condițiilor de trai pentru populație prin conectarea la sistemul public de canalizare; – Creșterea capacității administrative a furnizorului Î.M "Salubr-Cojușna". Indicatori cantitativi: – 350 de locuitori ai satului Cojușna cu acces la servicii publice îmbunătățite; – 3 km rețele de canalizare construite; – 70 contracte noi-încheiate cu operatorul local.
7	Parteneri posibili	– USAID (Programul Comunitatea Mea); – Î.M. Salubr-Cojușna; – Consiliul Raional Strășeni.
8	Bugetul estimativ	2 milioane lei; Contribuția APL – 20% (400 mii lei).
9	Surse de finanțare	Bugetul local; USAID (Comunitatea Mea).
10	Perioada de implementare	2024-2025
11	Date tehnice	Existența proiectului tehnic și avizelor necesare.
12	Activități principale	– Aplicarea proiectului în cadrul Programului "Comunitatea Mea"; – Lansarea proiectului; – Obținerea avizelor necesare; – Elaborarea caietului de sarcini și organizarea procedurilor de achiziții publice; – Semnarea contractului de antrepriză; – Implementarea proiectului și realizarea lucrărilor de canalizare;

		– Monitorizarea lucrărilor de canalizare post implementare și trecerea rețelelor la balanța Î.M. Salubr-Cojușna.
--	--	--

Fișa de proiect nr. 2

1	Denumirea localității	Satul Cojusna, raionul Strășeni
2	Denumirea proiectului	Proiectarea rețelei centralizate de canalizare în localitate
3	Problema care ar urma a fi soluționată	Accesul populației la rețelele tehnico-edilitare este unul din obiectivele prioritare de dezvoltare durabilă consemnat în Agenda 2030 a Națiunilor Unite. Prin realizarea proiectului urmează a fi crescut nivelul de asigurare a populației cu canalizare, la moment doar circa 8% din populație este conectată la sistemul centralizat.
4	Obiectivul general al proiectului	<u>Obiectiv general:</u> Asigurarea populației la rețeaua centralizată de canalizare.
5	Obiective specifice ale proiectului	<u>Obiectiv specific 1:</u> Realizarea proiectului tehnic pentru construcția rețelelor de canalizare în localitate; <u>Obiectiv specific 2:</u> Extinderea rețelelor de canalizare și creșterea numărului de gospodării conectate la rețea; <u>Obiectiv specific 3:</u> Îmbunătățirea condițiilor de viață pentru locuitorii satului Cojușna.
6	Indicatori calitativi și cantitativi	Indicatori calitativi: – Îmbunătățirea condițiilor de trai pentru populație prin conectarea la sistemul centralizat de canalizare; – Creșterea capacității administrative a furnizorului Î.M. "Salubr-Cojușna". Indicatori cantitativi: – 7000 de locuitori ai satului cu acces la servicii publice îmbunătățite; – creșterea numărului gospodăriilor conectate la rețeaua centralizată de canalizare .
7	Parteneri posibili	– ÎM "Salubr-Cojușna"; – Consiliul Raional Strășeni.
8	Bugetul estimativ	6 milioane lei
9	Surse de finanțare	Bugetul local; Consiliul Raional Strășeni; Surse de finanțare externe.
10	Perioada de implementare	2024-2025
11	Date tehnice	Nu se aplică.
12	Activități principale	– Lansarea proiectului; – Obținerea avizelor necesare; – Elaborarea caietului de sarcini și organizarea procedurilor de achiziții publice; – Semnarea contractului de antrepriză; – Realizarea proiectului tehnic.

Fișa de proiect nr. 3

1	Denumirea localității	Satul Cojusna, raionul Strășeni
2	Denumirea proiectului	Reparația capitală a blocului nr. 2 al Liceului Teoretic „Alec Russo”, inclusiv blocul claselor primare.
3	Problema care ar urma a fi soluționată	Accesul la condiții prielnice și studii pentru copii și elevi este unul din drepturile fundamentale garantate de către stat. Prin realizarea proiectului urmează a fi crescut și îmbunătățit accesul la studii pentru circa 730 elevi din localitate și 55 cadre didactice.
4	Obiectivul general al proiectului	<u>Obiectiv general:</u> Îmbunătățirea condițiilor de studii pentru copiii și elevii din satul Cojușna.
5	Obiective specifice ale proiectului	<u>Obiectiv specific 1:</u> Reparația capitală a blocului nr. 2 al liceului; <u>Obiectiv specific 2:</u> Reparația blocului destinat claselor primare; <u>Obiectiv specific 3:</u> Sporirea rezilienței și creșterea eficientizării energetice a clădirii publice.
6	Indicatori calitativi și cantitativi	Indicatori calitativi: – Îmbunătățirea condițiilor de studii pentru elevi și profesori; – Eficientizarea energetică și reducerea costurilor de întreținere. Indicatori cantitativi: – 730 de elevi cu acces la studii îmbunătățit; – 55 cadre didactice.
7	Parteneri posibili	– Liceul Teoretic ”Alec Russo”; – Consiliul Raional Strășeni.
8	Bugetul estimativ	15 milioane lei.
9	Surse de finanțare	Fondul național pentru dezvoltare regională și locală (ADR Centru, ONDRL); Bugetul local; Consiliul Raional Strășeni; Surse de finanțare externe.
10	Perioada de implementare	2025-2027
11	Date tehnice	Nu se aplică
12	Activități principale	– Lansarea proiectului; – Actualizarea proiectului tehnic, costurilor, obținerea avizelor necesare; – Elaborarea caietului de sarcini și organizarea procedurilor de achiziții publice; – Semnarea contractului de antrepriză; – Realizarea lucrărilor de construcție; – Monitorizarea permanentă și post implementare a proiectului.

Fișa de proiect nr. 4

1	Denumirea localității	Satul Cojusna, raionul Strășeni
2	Denumirea proiectului	Extinderea rețelelor de iluminat public stradal
3	Problema care ar urma a fi soluționată	Eficiența energetică este una din problemele prioritare cu care se confruntă localitățile din țară. Prin realizarea proiectului urmează a fi extins iluminatul public stradal și creșterea gradului de acoperire a acestuia până la 70% din străzile din localitate.
4	Obiectivul general al proiectului	<u>Obiectiv general:</u> Extinderea rețelelor de iluminat public stradal.
5	Obiective specifice ale proiectului	<u>Obiectiv specific 1:</u> Creșterea gradului de acoperire cu iluminat public stradal a circa 70% din străzile localității; <u>Obiectiv specific 2:</u> Reducerea cheltuielilor publice pentru iluminat stradal; <u>Obiectiv specific 3:</u> Creșterea siguranței cetățenilor și menținerea ordinii publice.
6	Indicatori calitativi și cantitativi	Indicatori calitativi: – Creșterea siguranței cetățenilor și menținerea ordinii publice. – Eficientizarea energetică și protejarea mediului ambiant; – Reducerea cheltuielilor publice destinate sistemului de iluminat stradal. Indicatori cantitativi: – 50 -70% din populația satului beneficiară; – Acoperirea cu iluminat stradal a 70% din străzi.
7	Parteneri posibili	– Agenția pentru Eficiență Energetică; – Consiliul Raional Strășeni.
8	Bugetul estimativ	6 milioane lei.
9	Surse de finanțare	Fondul național pentru dezvoltare regională și locală (ONDRL); Agenția pentru Eficiență Energetică; Bugetul local; Surse de finanțare externe.
10	Perioada de implementare	2025-2027
11	Date tehnice	Nu se aplică
12	Activități principale	– Lansarea proiectului; – Elaborarea/actualizarea proiectului tehnic, costurilor, obținerea avizelor necesare; – Elaborarea caietului de sarcini și organizarea procedurilor de achiziții publice; – Semnarea contractului de antrepriză; – Realizarea lucrărilor de construcție; – Monitorizarea permanentă și post implementare a proiectului.

Fișa de proiect nr. 5

1	Denumirea localității	Satul Cojusna, raionul Strășeni
2	Denumirea proiectului	Amenajarea stadionului din centrul satului
3	Problema care ar urma a fi soluționată	Prin realizarea proiectului urmează a fi promovat mediul sănătos de viață și practicarea sportului în aer liber, inclusiv a diverselor evenimente sociale organizate de autoritățile locale. Se propune dotarea stadionului cu iluminat public și realizarea lucrărilor de construcție a pavajului, gardului adiacent, precum și a scenei.
4	Obiectivul general al proiectului	<u>Obiectiv general:</u> Amenajarea stadionului din centrul satului și crearea condițiilor prielnice pentru un mediu sănătos de viață
5	Obiective specifice ale proiectului	<u>Obiectiv specific 1:</u> Dotarea stadionului central cu utilitățile publice necesare; <u>Obiectiv specific 2:</u> Crearea unui spațiu atractiv și prietenos pentru practicarea sportului și a modului sănătos de viață.
6	Indicatori calitativi și cantitativi	Indicatori calitativi: – Crearea unui spațiu atractiv pentru tineri pentru practicarea sportului în aer liber; – Menținerea și promovarea unui mediu sănătos de viață. Indicatori cantitativi: – Dotarea stadionului central cu iluminat public, pavaj, construcția gardului; – Creșterea % a tinerilor ce practică sportul.
7	Parteneri posibili	– CS Fotbal Club Cojușna; – Federația Moldovenească de Fotbal.
8	Bugetul estimativ	1 milion de lei.
9	Surse de finanțare	Fondul național pentru dezvoltare regională și locală (ONDRL); Federația Moldovenească de Fotbal; Bugetul local;
10	Perioada de implementare	2025-2026
11	Date tehnice	Nu se aplică
12	Activități principale	– Lansarea proiectului; – Elaborarea/actualizarea proiectului tehnic, costurilor, obținerea avizelor necesare; – Elaborarea caietului de sarcini și organizarea procedurilor de achiziții publice; – Semnarea contractului de antrepriză; – Realizarea lucrărilor de construcție; – Monitorizarea permanentă și post implementare a proiectului.